

Nagytisztelétü Lelkésztársam!

Itt küldöm némi késedelemmel az egyke ügyében készítendő alpos tanulmány alapjául szolgáló kérdőívet. Nagyon komoly kérésem, hogy a kérdőív valamennyi pontjának tekintetbe vételévé igen alpos dolgotat méltóztassék készíteni. Ez nem sablonszerű Kérdőív. Itt Baranya jövődjéről van szó. Csak akkor érünk célt, ha minden lelkésztárs úgy tekint a feladatot, hogy annak hű betöltése hozzájárul a gyógyítás munkájához. Késedelmemre való tekintettel, a munkálat beküldésének terminusául március 25.-ét állapítom meg. Sürgetést nem küldök. Leányegyházak tanítói jöjjenek segítségére az egyházak lelképásztorainak.

Pécsett 1984 február 28.-án

atyafiui szeretettel:

Nyáry Pál s.k.esperes.

K é r d ő p o n t o k:

/:Jegyzet:/Általános szempontok a helyzetkép megrajzolásához-helyenkéntbővíülhetnek a viszonyok szerint. Kivánatos, hogy a kép minél teljesebb és részletesebb legyen, konkrét példákkal megvilágítva. Főntartás és aggodalom nélkül feltárandó minden, az adatok felhaználása olyan módon fog megtörténni, hogy senkinek se lehessen kellemetlensége belőle.

1. Amennyire kinyomozható: a község és a gyülekezet története.
2. Ahol vannak németek, telepítették-e őket és mikor, vagy beszivárogtak? A németek milyen vallásúak, vagyoni helyzetük, milyen viszonyuk a magyarsággal, általában milyen érzelmeik, van-e köztük nemzetiségi mozgolódás, tudnak-e, akarnak-e tudni magyarul?
3. Milyenek a gazdasági és birtok viszonyok, az átlag földbirtok, a földbirtok minősége, a gazdálkodási ágak/gabona, állattenyésztés, gyümölcs/4. Az értékesítési lehetőségek.
5. Van-e föld hiány és éhség?
6. Jól, vagy rosszul gazdálkodnak-e?
7. Van-e szorgalom, igyekezet, szerezni akarás?
8. Télen dolgoznak-e vmilyen háziipari téren?
9. /szövés stb. ipari pályára mennek-e, van-e az iparosnak megélhetése?
10. Sok-e a német iparos, mi a véleményük az ipari munkáról, pályáról?
11. Az elkülönítés hatása. Kimutatható-e az egyke kezdetének és növekedésének kapcsolata a megváltozott gazdasági renddel/igényesség megszűnése/s a gazdasági és birtok viszonyokkal?
12. Mikor kezdődik az egyke s milyen arányban haladt a birtok halmozás milyen mérvű, sok ház és birtok kerül-e idegen kézre/beszivárgott cselédség, németek stb./?
13. Munkálatlanul marad-e föld dolgozó kéz híján?
14. Kiadják-e felébe a földet olyannak is, akik még jó munkabírók?
15. Volt-e kivándorlás külföldre, s hová?
16. Elvándorlás belföldön, városba, vagy más vidékekre?
17. Mikor miért és milyen vidékekre? Viszont: milyen méretű a beszivárgás/cselédség, németek/, lakosság régihez képest fogyott, vagy nőtt?
18. Általában a lakosság száma régen és most?
19. 100 év előtt és ma mutat-e lényeges eltérést? Ha régen a ma is sokszorososan meghaladó szaporulat mellett sem volt nagyobb a lakosság, hová lett a szaporulat?
20. Mennyire változott meg a lakosság összetétele, a község arculata? A beszivárgott nép milyen, jó minőségű-e, vagy selejtes, anyagilag milyen a helyzete s milyen erkölcsű? az ő lakosság elegyed-e vele, összeházosadnak-e vele, **Az őslakosságnak volt-e** valamilyen népi művészete /faragás, **szövés** stb. s él-e még belőle valami? Régi viselet, szokások, eredeti népdal, régi tánc él-e még valamennyire s különösen hogy vélekedik és beszél róla a nép?
21. Megveti vagy csak nem törődik vele, a népi nyelv él-e még, vagy megromlott? Általában: az urgyűlölet, és urmajmolás tünetei.
22. Az egykezés erkölcsi kihatásai.
23. Hogyan kezdték?
24. Manapság mivel manipulálnak/preventív coitus interruptuson kívül az abortust előidéző huncor, ellenkezés stb./?
25. Maguk csinálják-e vagy mással csináltatják?
26. Tudva van-e kik a kenő asszonyok, bábák, orvosok, akik gyakorolják?
27. Hol mutatható ki lelkiismeretlen működésével kapcsolatosan a pusztulás meggyorsulása? Családi élet, nőrendszer. Öregek, ifjak, gyermekek helyzete a családban, erkölcsi légkör az egyházban?
28. A megvesztegetés dolozz-e s ha igen milyen milyen munkát, vagy ve-

26.

A menyecske dolgozik-e s ha igen, milyen munkát, vagy pedig az első években alig van egyéb dolga a nemi életnél és az abortusok levezetésénél? 27. Aza anyaság megbecsülése vagy gyalázása. 28. A másodszor szülő asszony helyzete? 28. Meddővé vált asszonyok, gyermektelen házaspárok milyen számban vannak? 30. Fiatalok, rokonok házassága, a vele járó degenerálódások-láthat-k-e s miben nyilvánulnak? 31. Általában milyenek az egészségi viszonyok/teh stb./ terjednek-e a nemi betegségek, különösen a lues? 32. Lányok, menyecakék járnak-e városban piacozás stb. alkalmával találka helyekre? 33. Milyen a vallásos élet? 34. Vannak-e komoly keresztyének s mi a vélekedésük róluk a faluban? 35. Fén-ű-zés, kényelem-szeretet stb. mennyire terjedt el?

36. Tudatában vannak-e, beszélnek-e róla, hogy kivessznek? 37. Ha igen, mit mondanak róla? 38. A közhöz, a nemzethez való kapcsolatukról milyen fogalmuk van s mit mondanak róla? 39. Telepítésre alkalmas-e a hely s kt. milyen mértékben? 40. Nagy birtok van-e, melyből telepítés céljára sajátítani lehetne s milyen mértékben? 41. Különöse nemzeti szempontokból/ németek miatt/ szükséges a telepítés? 42. Intenzivebb állattenyésztésre és gyümölcstermelésre megvannak a talajbéli feltételek? 43. Lélekszám 1833 és 1933-ban. 44. Birtokviszonyok a, földetlenek, b, 1-5 holdasok stb., 45. Hány a házzám? Ebből mennyi a kiürülő ház, t. i. ahol már nincs utód/vagy senk sincs már abból a családból/hány az egykés ház? 46. Volt-e nagyobb számú kitéris az elmúlt 100 év alatt, ami a gyülekezet fogyását igazolná.

Kérdőpontok.

1. Az alakulás idejét nem tudjuk, valószínűleg a 16. század I. felére esik. — Adorjás / régebben: Adorjás / 1794-ig, mint fiók — majd 1794-től 1798-ig, mint leány egyházi Pámodhoz volt csatolva. Pámod papja hetente kétszer — szerdán és pénteken — jött át a reppeli órákbau „könyörgést tenni” egyik garda házába. 1794-ben imaház épült s ehhez nyert a gyülekezet előmunkáskorát Pömösközi Sámuel reményében. 1798-ban választja az anyaegyházra alakult gyülekezet első papját, Kovács András. Utána következnek: Horváth Sámuel 1799-1800. — Horváth János 1800-1811. — Pápai István 1811-1827. — Karincsi István 1828-1839. — Bányai Lajos 1839-1841. — Fenei Sándor 1841-1843. — Varga Ádám 1843-1844. — Krabó József 1844-1845. — Tóth Ferenc 1845-1859. — Csizmaria Sándor 1859-1863. — Beregnai Gyula 1863-1879. — Hubay László 1879. — Kendy Lajos 1880-1882. — Kovács Balint 1882-1889. — Gyököllei József 1889-1890. — Heráros István 1890-1911. — Halán Imre 1911-1930. — Borsák Lajos 1930-tól. —

Az első paplak építéséről minden feljegyzés, csak annyi, hogy 1817^{ben} a parochialis házra költöttek 320 forintot, 1818/19-ben ugyanarra 368 forintot. — Temploma 1836-ban készült el.

Hogy a maroknyi gyülekezet mennyi áldozattal építette egyházát, mutatja az, hogy a templomkezeléskor történt összeírás szerint a lélekneve 216, a pártneve 70, a gardák száma 39 volt! —

És mindent a maga erejéből, közmunkájából és pénzéből épített! —

További áldozatkészségét mutatják a következő adatok: Először épül föl a templom, már 1838-ban a paplakra 218 forintot fordít s egy telekre 9, lukmásra 14 forint adót vet ki. —

1850-ben egy nagy rélvénben támadt tűz a falu negyedrészt elhamvasztotta ^{szőlőszőlő} 73-a — 72-ig egészen jutott. — 1851-ben pedig a villámcsapás rongálta meg a tornyot,

tetőt és falakat, ami 218 ft. költséget okoz. —

A csapások dacára már 1855-ben letessék az új paplak alapját s erre 1 ft.-os lélekpéért vetnek ki. Az évben kifizetnek építésért 600 ft-ot, a következő — 1856 — évben 1443 ft-ot. 1857-ben templomjavításra 61, 1861-ben harangokra 620 ft 98 kr.-t, 1862-65-ben kerítet készítettnek 226 ft 70 kr. költséggel, 1873-ban melléképületekre 543 ft. 76 kr. stb.

A kis gyülekezet most már az anyagiakban megerősödvé folytatja életét. Nagyobb változás 1911-ben történik, amikor az egyház megveszeli a reudes tanítói állást. (Idáig lelkes tanítók voltak.) Az a'doratos atyák utódai a háború és a népb. megrállás alatt a soha nem álmódott anyagi jólétben elfordultak az egyháztól, a lukna miatt sokan áttértek az ág. ev. vallásra, 1916-ban ledőlt tornyukat 1923-ig csomkán hagyták, míg a beállott nyomorúság meghozta újra a nevelő időket; a tékozló fiak mind vissatértek az apai hához. Az egyház fenntartásában, noha ez most már önmegtartózkodásba kerül, nagy erőki-fejtést és buzgóságot tanúsítanak. —

2., Németek egyáltalában nincsenek. —

3., Föld (mradalmival együtt) 1400 kat. hold, a ref. lakosság kezén van 430 k. hold, átlag egy családra esik 8 k.

A föld átlagos minősége: 3. osztályú. Foglalkozás: földművelés, állattenyésztés. Gyümölcsstermeléssel elvéve kerdenek foglalkozni. —

4., Az értékesítési lehetőség nélkül és költséges (3-ik körképben)

5., Földhiány és éhség van. — Fél gazdaságok, sakkönyveket olvasnak. Általában korgalmasak s néverni öhajtanak. —

6., Féli munkák: kövés, fonás, seprőkészítés, kerimunka.

7., Szari pályára csak elvétel, mennek, azok is vissajönnek gazdaságuk, mert nem boldogulnak.

8., Németek nincsenek.

9., Az egyke kapcsolata a gazdas. viszonyokkal nem mutatható ki.

- 10., Az egyke kérdése nem mutatható ki, 100 év óta, a lelekesám alig változott, idegen kére csak 2 ház került, annak is már több évtizede. Nemesség nincsen.
- 11., 12., Munkálatlan föld nincsen. Munkabiro nem adja ki földjét.
- 13.-15., Ki is elvándorlás s bejövés gáz nincsen. —
- 16., -17., A 100 év előtti és mai állapot alig mutat eltérést. (216 és 205 l.)
- 18., A katolikusság növekedése csak az uradalomban mutatható ki. — Többnyire selejtes családok, velük nem házasodnak össze. Népi művelésnek — művés — csak emléke él. A régi viselést (fehér kebel) az idős asszonyok még tartják. A régi viselést emlékeket őrzik, becsben tartják, szépnek is, de drágának. —
- 19., A népi nyelv megmaradt. Ügygűlölet nem, úrmajmolás pedig csak a leányok és fiatalasszonyok köré tapasztalható.
- 20.-24., Az egykeek manipulációi nem tudhatók és nincs, aki felvilágosítást adna. Semmi nyoma nincsen annak, hogy akár orvos, akár baba, vagy más községi ködne, valószínű, hogy a tiltott művelést ki-ki önmaga csinálja. —
- 25., Lelkiismeretlen működéssel kapcsolatos gyors pusztulás itt nem
- 26-27., látható. — Az öregek iránt általában kevés a tisztelet, az ifjak tekintélyt nem akarnak ismereni, a gyermekek elkenyertettek.
- 28., A menyecske nálunk dolgozik, úgy házi, mint mész munkát. A második szülő anyja itt gyakori s csak az öregek között akad, aki az ilyent megszólja.
- 29., Meddővé vált asszonyok s gyermektelen házasságok száma: 5.
- 30., Sem nagyon fiatalok, sem sokanok házaságot nem kötnek. Degenerálódás nem tapasztalható.
- 31., Az egészségügyi viszonyok jók, Nemi betegségről nincs tudomásunk.
- 32., Városi találkahelyekről egyáltalában nem lehet hallani.
- 33., A vallásos élet eleven, búrjós s a búrjóságot tiszteletben
- 34., tartják.
- 35., Fényezésről s kényeleművészetéről itt s eridőkerint alig lehet beszélni.

Adorjás

- 36., Nem hírnök abban, hogy kivesenek s ezt igazolja a 43 p. —
- 38., A közhöz való kapcsolatukat átérzik s körzeloakra visszemen
aldoznak is.
- 39., Telepítésre alkalmas a hely. A községhez tartozó 350 kat. holdas
- 40., Kekekerek puszta, mely egy ref. birtokos kezéből az Orsz. Közp.
- 41., Hitelöss. tulajdonába került, egyben kisajátítandó és kiválósau
alkalmas lenne a telepítésre, mielőtt németek kezére kerülne?
- 42., Sélattenyésztésre és gyümölcs termesztésre a talaj feltételek ked-
vesök.
- 43., Lélekszáma 1836-ban (1833-ról nincs adat!) pontosan: 216, 1933 év-
ben: 205.
- 44., Földterületek: 4; 1-5 holdasok: 11; 5-10 h.: 13; 10-20 h.: 10; 20-40 h.: 6.
40-nél több 1.
- 45., Hárszám: 60. Kiürülő ház: 5. Gyökös: 9. Kiterítés nem volt, csak a
lukkaharc idején, de azok mind vissatértek.

Adorjás, 1934., márc. 23.-án.

Borsos Lajos
ref. lelkipáter.

Ms 4593/170.

44.-ig 34. sz

Ara 10 fillér.

LEVELEZŐLÁP

rtiszt.

Ref. Lelkesi

Hivatal;

Kengővárkony.

B. aranyé vm.

Feladó:

Nt. Lelész Úr!

év	sz. mh.		év	sz. mh.		év	sz. mh.	
1900	7	3	1911	2	2	1922	4	3
.. 1	0	1	.. 12	1	4	.. 23	3	0
.. 2	4	2	.. 13	2	1	.. 24	4	2
.. 3	1	2	.. 14	5	1	.. 25	3	2
.. 4	2	3	.. 15	0	0	.. 26	3	1
.. 5	3	1	.. 16	0	4	.. 27	2	1
.. 6	2	4	.. 17	0	1	.. 28	3	1
.. 7	4	1	.. 18	0	2	.. 29	4	3
.. 8	2	2	.. 19	0	1	1930	2	2
.. 9	1	1	1920	0	2	.. 31	1	2
1910	2	1	.. 21	5	3	.. 32	0	1

Szül = 72; mh = 60; 72-60 = +12!

Babarc,
Eg. 34. vi. - 4.

S. m. tiszt.
Szendrey János
+ ref. lelész.

Ref. Veleioxi Fivatal: V Babarc.

20.-1934. sz.-

Magyarságot értesítő Eszperes Úr!

533.-1934. sz. Közlönyére - Kérdőpontok a baranyai Egylet párhuzamos - sorrendi nyomán kelendő adataimat a következőkben terjedtem fel:

Babarc.

Szent István Korabeli Település. A Horvát Bobarc volt a neve. - Egyszerűen élénk már a név sárga, - amint ezt a Lichy-OK-mányfár artái is bizonyítják. -

Bobarc! Honfoglalás vitéz lehelő is a vezéraraból, mint pl. Patay, Kalcsa, Fajsz, vagy Vecse. -

Loignon alatt vásártartó hely, Follis Mityás alatt pedig labri már "Cives de Bobarc". -

Később Szinmagyar (ősi település), - ma ?? 95.5% - a német és katolikus. - (Larossaq: 1500 lélek.)

Muholnap pedig a germán sas nem fog már össesapni a kün keselyűvel az itteni magyar mexóségek felett, mert a keselyű vén is, erőtlenség, életünk is - véreveztetett is. -

Arácsar az itteni őslarossaq, a leolvadt református elem. -

Egyszer az Egylet pusztította, ma már inkább az elöltözés meg az elházasodás fogynak. -

Nemzetiségek övére ilyen kis szigetre nem igen hírszórni ide népebb gyűléseiketől.

Kevés az u. i. az itteni fajok és vallások között nincs.

Írta a tinédix határba el-
röltöznek, vagy elhársonnak, sem-
hogy az itteni idegen fajú és hitű nem-
zetiségeket végüljenek.

"Maxai" világot a helybeliek
közül már csak elvétel arad; ki-
ölte a régebbi Egyke; a mauiert se-
dig el fogja seperi az Egyke kétség
hápatára: az elröltözés, meg az
elhársonás.

És minden somlásunk külfelje
a hitbeli elszintelenés, Istentől va-
ló elhajlás, elanyagiasodás, elgépese-
dés.

Tünetei a Végnak, a közeli ha-
lásnak!

Hiába vannak Mórésiek és jó-
vétük: tudják; hogy el fogják puszt-
ulni és beleenyagosznak abba, hogy el-
fogják pusztulni.

És a föld? Hogy így majd az is i-
degené lesz?

"Bánja is ez a jövő"

"Bánja is ez a jövő!"

Nem lehetek Jeremiás; oh, hogy
csak Jeremiás tudok lenni.

Szárcai alapítása az a gyüleke-
zet is, az első közül való.

Lászlóval, Hercegszöllőssel val.

nem egykorú.-

Első prédikátor Benedek András.- „... ez volt itt abban az időben, mióta a Török birta Magyarországot - 1546- amint kalkulálhatjuk, itt volt még is szolgálata a mostani Párisi templomban... Első iskolamestere Kántor Bálint deák, 1643-ban. (: Fő feljegyzések vannak erről:)

Templome 1610 óta áll a mai helyén; kezdetben vályogból, nád tetővel. 1892-ben boltajtással, téglából is kőből épült teljesen újjá.-

Adelói pedig - A. i. 1610 elől - „bírták a mostani Párisi templomát, honnan a Földes Uraságtól erőnek hatalmával elűzték, testibus Törpös István, Vas János, Fajsi István, kik éltenek az első Török futáskor...”

A török dúlása miatt elnéptelenedett a vidék, az északi Hódmezőkövesd felé Budáig és vissza állandó harcok és portya áldozta a vonalmenti községek lakosságát.- A magyarság zöme beljebb húzódik Pécsvárad, vagy Sárkány felé.- Sok föld maradt paragon.

Megkezdődik az utánpótlás: a német és a cseh beszállás.- III. Róbert uralkodása óta német katonák jönnek Pálfalvából, Bajmódszigetből.- Itt székfoglalókat. Egy-egy községbe sokszor csak 2-3 család jut s úgy elaporodik és úgy elboroskodik, hogy a magyarságból háromszor sem marad, mire a XX-ik század elérkezik.- A németiség - alig egy-két község kivételével - szin katolikus itt a baranyai végeken. Szorgalmasabb, élénkibb, vállalkozóbb, mint a ma-

Öröszög de másabb is, vagyosabb
és biztosabb is.

A magyarországi jó viszonyban van-
nak, önészáradnak, ahol kell. Uj-
jebben, főként a Hitler-uralom óta
fenn a lángol bennük a német fe-
ji tudat.

Nem volna tanácsos egy-
kiz burgenlandi szavazás eljáratat-
ni velük!

Egy részük örül, de magyarul megta-
mukod. A nagyobb rész azonban egy-
áron szót sem beszél magyarul s amit
az iskolában megtanult, azt később a
család körében lassan elfelejti.

Az átlag fölül élnek a magyarok-
nál: 8-9 hold. (A németeknél kb. 10-15 hold.)

Busa és Karonica az urakodó ter-
melési ágak. - A legfontosabb terén a
sertés hizlalás vezet, - asztán a tehe-
nevelés következik (viruló tejesarmok és
jól szitványos hídelstörök is van!)

A gyümölcs termelés szűrebb keretű,
de jó közepes hozamú. - A borisgat
s a szőlő kultúra igen fejlett.

Az értékesítés lehetősége a mo-
hácsi piac felvevő képességétől
függ. - Németbörz és Mohács állat-
vásárai külföldre is szállítanak fo-
vat, - szarvasjószágok. Gabona, Karoni-
ca, - gyümölcs, - és bromfi értékesítésük
mind a mohácsi hetipiacokon bonyolít-
atik le.

A magyarországi nem föld. éhes
és ari telin az volna is, nem tud föl-

deit szerezni, anyagi erők hiján -
 "feltűnő", "Kütröz" föld - hiány minco -
 Hivünk Szorgalmas gazdákat (látják
 a németek is a kisrovukról kezdve); - de
 a németek - "igazmondás nem ember szőlő"
 még Szorgalmasabb! Népünk tarare-
 kos, de nem vállalkozó szellemű a gazdaság-
 földön. A régi módon végzi minden ágá-
 zatát földművelését - a többtermelés modern
 problémái nem nagyon érdeklődnek, - ezért
 szerezni akarása is inkább csak meddő
 akarás marad.

Egyetemi házi ipari foglalkozások tén-
 len a szöveg - fonás; az idősebb nemzedék ezt
 nagyobb buzgalommal űzi, mint a fiatalabb
 korosztály. - vajon a jövőben nemzedék
 szö-e, fon-e egyáltalán?

5, húsz év Könyv íjű Könyv Szipa-
 roz pályaát váltások; ezek újszólóin
 földművelés, ezért!

Ezek óta egyházi sincs segíti al-
 kalmazása után való megélhetése.

A többi ipar (a mieink mind az-
 telosok) mind - mind német!

Az üzleti élet náluk is pang.

Elégedetlenek pályájukkal!

(: "Az elkülönözés hatása": e kér-
 dés lényegét isten denciáját nem értem.)

Statisztikai adatok azt mutatják,
 hogy az Egyke a jobbátság megszűnése
 után pusztított nagyobb mértékben - mert
 a múlt Szász 60-as éveiben még 20 kö-
 rül volt a lélekszám, ami ma Summa
 Summarum: 64. -

Az Egyke kezdete pozitív a datokkal
 nem fixonható. - Föld, - hárs nagyon

Sokkerület német Kézre. A Kihalt
vagy elöltözött családok, úgyjólán
mind.

3-4 évise add el ezelő Pl. a
Törpös-család voce a legmódosabb
a faluban.

Fertályo mágnis, a polgárok
közö.

Ma német Kézre van az ősi
birtok minden barázája, - utusegi-
dece a dinom-dánom, az alcohol
és még valami... "Cherchez la femme!"

Ezenkívül is a nagy birtok le-
idegené a multban már, hogy legio a-
zornak Sfama.

Pedig a németek is vigan
egy kéreke már.

... Föld, - dolgoz Kéz híján,
munkálatlanul nem marad, inkább
Kia diák feléből a németeknek.

És pedig életük virágjában levő,
ifjú gardia is. Ez a legújabb di-
uát, meg a premmel Kötése böt
Sapra! (A tenyheségnek, meg a temp-
lom-Kerületének a Szimboluma;
Kiaállhatatlan egy ruházati sí cirk.)

Kivándorlás csak a bére-üdö-
ben volt. Amikor be; de mindtörte
egy hivandés (egy) (hivandés) fogta el
kez aranylász - az is vira jöt, úgy,
ahogy Kiment: hátán háza, web-
lén Kengere!

Elvándorlás kellyel - Kőzzel udö-
dik szintén. Egész családkon von-
doroltak el más vidékre: Mohács

re - Naphársamya, - Terehegyre, - F -
pacafira... Oka: elkészítve; jobb
kereseti lehetőség; napoztam -
fol. Kólkedés; - vagy az iteni;
birtok árától újabb birtok ve -
tele máshol (Terehegy)

E világról az udolsó ked é -
tised alatt nagyon átfomatik a
bebarci gyűlésekkel arculatát.

A lerosság stáma a régihez ké -
pest természetesen csak megfog -
ható...

100 év elő? új ²⁴⁰ 300 km
fogyva a létjén? ma? 64 a
törpe minőség!

A jövő diagnózis: „Tui -
mug Trocs!!”

A bevirágzó nemetség le -
sfáma ma: 1400-on felül van
Belamivel.

„Hej: Pálkösi; - Ter -
csényi!”

A májváróság nem házasság -
szfe a nemetiséggel.

Minkédnemű ifjuság már az új
típusú sferind oldóknak; - ameny -
nyiben csak lehet.

Régi delainkaf; - faucainak -
nem kultúrja már; régi viselkedés
a ládirban, sferimyelben doho -
svik.

Af öregek bevéde még a ré -
gi, Lamato bevéde; - babonáink
se sferi, se stáma.

Népművészeti értékeket nem törö -
dik. - az „Arany & Szívja; - de a divat

ját majmolja. A Liont idegen má-
szarit a nők jól ismerik

Az "Egyre" érinthetetlen: annál
minden szabot. Nem az Egyre, hanem
a Szülő viszonyára, hogy viszra ne
beszéljen!

Yben a Szülők s ^{csak} Gykefel-
külctének Kettő Átára. Ez mindent
megmásszárj; hogy a Szülőnek, Kivétel
az öreg Szülőnek hátul a helye; hogy
a Páncs-Kulcsal a "Finosom" v. "Pis-
tém" S februrán rendelkezésia, hogy a tón-
A" Szo' mindentben az övé.

Az "elkenés" Kóháson intéződik a
leginkább; de van olyan "napamasszony"
is, ari a mahinációt "gratis" végzi
el s módosere titok maradj.

Van 2 gyermertelen házasság is.
Korábbi élettársak most már.

17010 éve, hogy a pécsi állami Gyer-
mer-Menhely árho v. elhasznált gyermek
falusi kihelyezése ügyében. Arciót in di-
tók. Babarcon is vállalták Kötők
többen, kivétel a németség. De egy ma-
gyar hívónak is, Gyermertelen házasság;
A fű nemorára visszatér a Menhely-
re. Ittani gondozója u. i. (a házasság)
úgy gondolkodott: "Ha nelem nem lehe-
tet gyermek, a máséval bizony nem
veszödöm!" Nem engedték, hogy
gyereke legyen, s az is kémszer-
mahináció alá került. Meveske.

... A fűtál meveske dolgozik
kerületben egy keveset, mezai munkát nem
sokat; inkább a ház körüli dolgokat
végzi. - Van, amelyek mielőbb külárak

esni a gyermek-áldáson, hogy mielőbb
"szabot" lehessen!

A Később beteg lesz, - csodálatos,
hogy az orvos mind egyikkel az a ren-
deli, hogy semmit ne dolgozzék.

Igy monják ők. -
És én azt hiszem, hogy emek a rendelés-
nek mind egyike örül! -

A több gyermekes ~~akony~~ nem Később
tipus a többiekhez. - Szó is éri e mi-
att a ház elejét. -

Germekkel en házaspár Később
van. - Öregebb házaspár mind a Kés-
tő! -

Egy gyermekes van 3! -

A többi: 5 két gyermekes, 3 három
gyermekes család. -

Legfeljebb csak távoli rokonok
házasodnak öre. -

Kér-bajról tudomásunk nincs. -
Komoly érdelemben van Komoly Keres-
tyén csak i-2 van mind öre. - az öre-
gek közt. - Nem Kárhóztatják ezért
öket. -

Kényelem Szeretted, mega-
Kímélés: magyar hiba! -

Bizony rangosan öltözködés,
Kíváncsi a fiatal ~~akonyok~~; de bár
belülről, lelkielben is maimolnák
az Urakat!! -

Tudtában vannak, hogy Ki-
vesznek. - Hídszen luggja öket;
nem igen bevilner róla. -

Telepítésre a nemetek mint
is nagy Sfürség volna. -

Közelben van egy állami Pusz

Ah, - M. kir. Tur. Ezerem. t. lap
Ez azonban, az hiszem, noli
metangere birtok! - Kath.
jellegű dominium.

Az állatgyógyászat elég in-
teressé.

Lélektan: 1833-240.

" " : 1833-65.

Földtelen nincs. - 1-5 holdasok
= 11; 6-10 h. = 5; 11-15 h. = 2.
16-20 h. = 2. - Éssy 32 holdas gazda.

Házszám: 16-17-ik. - Japóka.
ahol nincs utód = 4 ház.

Egyik is = 2 ház.

Nagyobb számú kiterjedés az
elműködés és állatgyógyászat nincs.
Sok elhanyagolt volt! -

Emyit tudtan korán arany-
kísérlet és megfigyelés és állat-
gyógyászat felderítettéi.

A nagykeppelmű Jsten beind-
són tanok, hogy ez a marosnyi ma-
padéa még megépsülhessen kalod-
kából; vagy, hogy őseinek hágya-
kát lelkiében és anyagiban meg-
öríthesse, megtudthassa! -
Ugy legyen! -

Babarc, mely is alázott
személyi.

Szendrey János
ref. lekezesi.

FELSOBARANYAI REFORMATÁS
 ESPERES.
 Érkezett: 1934 APR. 3.
 746 szám.

40 - M. kir. ...

Ez azonban ...
 me tangerie ...
 jellege ...

Fabrics

Lilertia 1833-240
 1933-65

földselen ... 1-5 ...
 = 11; 6-10 ... 11-15 ... 2-
 16-20 ... 32 ...

...
 ahol ...
 Egyik ...
 nagyobb ...
 elmond ...
 SOK ...

...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

Fabrics - ...
 ...
 ...
 ...

MAGYAR
 TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
 KÖNYVTÁRA

Telentes Nagy László Eszperes Ur 533/934 sz. leiratorna.

Baranyahidveg.

Baranyahidveg a sikhosi járás samodi községjéhez tartozik. A Fekete víz jobb partján emelkedésen fekszik. A község fekvése kelet-nyugat irányú. Mindössen 2 sz. házból áll, s a Harkány-Bogdassi filiát magy. rajta kereskedik. A XIV. századbeli okmányok Hydveg, Hydwegh néven emlegetik. Több más birtokkal együtt a nyulasyti apácáké volt.

Baranyahidveg 1795-ig a három kilométer távolságra levő Tajszlónán volt leányközség. Nagykönyve 1777-ből van. Felirata: Ecclesiae Reformatae Filialis Hidvegiensis Matricula comp 1777. Itt a lelkipótlóra Kovács András volt, aki nek a lelkiszedésé alatt 1796-ban építette a gyülekezet új templomát s beleháromphoz 346 volt. Majd 1844-ben kezdte meg a gyülekezet „Isku segedelmevel sorszállás s egyéb tevéjü ki oratóriuma helyett kint a teglából bethajtásra, két karral, csonka tornnyal, csejptelével építetni templomát.” Kivel 4 évig tartott a templom felépítése. Nagy önmegtagadásal rengeteg bormunkát vállaltak a hírek. Maguk egyeték a teglát hordták öne az anyagot, de hogy mindent milyen örömmel végezték mutatja ez a feljegyzés: „most már nagyon boldogok vagyunk, hogy a mi templomunk imádkozás helyénket s üdvölközés horrány való nagy kegyelmét.”

1863-ban a templommal szemben levő hárs mezein és erdőin
iskolákat, s 1867-ben új felkelt lakot építet az erdőin, „sok ország
és kecsival tett napszármokot nem számítva a papok bele ként
2800 ontra értékű földre.”

Az iskolákban tanításot a felkelt lakok elmondják 1933-ig amikor
is elrendelte a Kellis; Kőröskörmény; Miniszter tanácsa a választá-
sát, sőt a államügyes tanácsa is.

Az megállapított, hogy a gyűlölet nagyon sok áldozatot
hozott az erdőin. Minden lakosokat az erdőin és a környékén végre
kiszámolták illetőleg erdőin és a környékén. Tudnak dolgozni
véreikről, áldozat erdőin. 1926-ban is megmutatták
a hirtelen erdőin és a környékén, amikor inkább, jó sűrűn lett
vadászások, minden vadakról nélkül 6000 Pengő értékű károsítást
hozott, templomok, tornyok, felkelt lakok renováltak.

A kiseg lakos mind magyarok. Bevándorolt családok
családok mindegyik. 1890-ben jött **Salabó** három katolikus
család, akik itt házat s birtokot vettek. A birtok pontos
kérdés nagyon nagy gondok min. A legelső vágyommal rendel-
kezni 30 Hold földje van. A föld minőség jó, minden ga-
lona termelésre alkalmas. Alattunk a mulatban különösen
virágzó volt. De a mai nagyon súlyos gondok miatt
miért nem lehetetlen mutatkozni. Különösen hirtelen volt a
nehéz munkák hirtelen hirtelen, s a magyar felhár-
sornak munka kezint, nagy nagy sőt képtelen a lakosság
jó jövedelmi fölért, ami termelés is mert kisiny birtok
nem birtokolt volna megelégedést. Vissza most annyiban
mutatkozni, hogy kevesebb a jövedelmünk,
A hirtelen végleges termelésre alkalmas. Különösen dicsőre az alma

kise silva s diófai. A multban a egyimölcsfák terelésre nem
nagy gondot fordítottak, azonban ma már a fiatalabb generáció
terődik a egyimölcsfákhoz, mert a egyimölcsöt használták, és
lehetetlenei akasztja. A lakosság általában főképp, szorgalmas
A férfiak kelen munkát végeznek, erdőben dolgoznak, a nők
pedig főleg az otthoni munkákra, nemcsak a saját szükségletükre, hanem
eladásra is, nagyban ebből is szép jövedelemre lehetnek szert.

Az egyike kezdete nem mutatható ki, egy azonban bizonyos
korok itt nagy mértékben voltak nagykorúak a ma már elöreg
családok körében kívül ide bejötték nem volt,
már aki birtokot is vett volna. Munkálattalanul maradt
föld nincs. Földjüket felszámolják csak olyanok adják, akik
már öregesek miatt nem dolgozhatnak. A lakosság né-
ma, illetékes a reformátusok száma 100 körül elért
317 volt a ma 242. De általában a lakosság száma is
fogyott, ^{melh.} ilyen prányban bevándorlás nem volt. A bejött
a katolikusok mind birtokosok. A reformátusok esetek
úgy nem léteznek. A régi szép ormáysági néprajz
kínálta, csak az öreg aszonysokat lehet látni, főképp ru-
háiban, bikkáiban" de a fiatal nők már a mai divat sze-
rint öltöznek, a főddelom bér anyagi romlás utján is, de
lepett akarnak tartani a városi úri nők divatjával.

Az egyike kelen itt nem jóvalis érdekelhető, az utóbbi években
kötött községiokban már 19-22 éves fiatal anyák is a
egymekint von. Nyilvánosan tudott magukat elhajtó babák,
kenő orvosságok minőségű, az esetleg abortusz előidéző minőségű
maguk csinálják. A menyecské dolgok, különösen ha a kis
gyermek már elkora, nagy a mérték lehet tőle.

Boranyaludvig

A moszdai műtő osztrácsi és új osztrák német
szanatóriumként. Yermehelen család von a gyülekeletben
11, két gyermek 19, két gyermek 13, több gyermek 14.
Rohantó korosztály nem fordult elő. In egyenlő viszonyok
jól, nem beküszögés nem terjedés, Tuberculosis minor. A
gyülekeletben a vallás hitélet fejedelmén, amit nagyon
elősegít a vallás postája, bibliákori irat fordítás, s mind-
ketmennek újulást kérték regrett lekipartori munka.

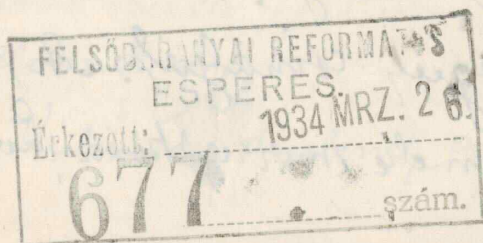
Anna Lacy elpusztulhat s kivevő nem gondolat, mert ma-
guk is kizárta a népesebbi viszonyok fordulójában. A kiséry va-
gyonilag nem egyarándolat, mert a kizárta Vallásalapítványi
biztos van, amelyből nem vehetnek. A kizárta 76, utoljára
6 kat. Lold föld jut egy családnak, Teljesen vegyentalon család: 2,
1-2 holdas: kizárta; 5-8 holdas 52; 10-30 holdas: 6. Teljesen kizárta
Loid kizárta van. Kizárta, merőre kizárta 1898-1899 kizárta
vált, amiköz is 25-en kizárta ki is kizárta unitariussok, akik mind
idősebbek voltak s kizárta mint unitariussok meghaltak, kizárta
vinnak kizárta, magához ma. merő minek kizárta unitariussok s
kizárta kizárta.

Kizárta orsz és odátok, amelyeket a legjobb kizárta szerint
a kizárta pontokra feleleket kizárta.

Boranyaludvig 1934 márc. 22

Gyayfeno
kizárta

ÁRNYALUDVIG-ASADÉMA
BUDAPEST

41/ 1937

Beczefa, 1937 március 26.

Nagylelkű Eszter, uram!

Az egyre úryébeu kérésed tanulás alapjának szolgáló kérdés
fontjaira mely listében az alábbiakban válaszolok.

1. Község
& gyüleke-
zet története.

Beczefa és Zsibót községek történetét névbe ismét
anyagot nem találta. Első anyaggyűjtés, mely táb-
láján olvasható megjegyzés szerint, az első templom épít-
ésen 1709. esztendőben Istvánfi Mihály tanítósegájában,
fából, maludból jedve faragással, deoda meynyekkel
ígye alávali formában. És az első, a földi, levél Boty-
kás és, majd meyeresek táhván esztől, legelső prédika-
torjok volt hirt. Kardos Mihály uram 1786. És a meg-
jegyzés, amely az irás után írt, majd aláírás nélküli,
Königsbein a harsányi leírásból, 1800 tájáról maradt
Jenu, megegyezik az a jellest, hogy a község Zsibót
is Beczefa is - máis az 1800. az esetben megvolt, sőt
az "öröge" átkitára szerint, "amint ő is öregjeltől"
hasonló, más az 1800. az esetben is. Zsibótra, névbe
sok minden megmondhatna a gyülekezet, ^{történet} amely
ma is "sac sevet" néven a Jenu Nicsorics migerári
nyvél gondorára alán. - Ami tény: Zsibót és Beczefa,
mint gyülekezet kezdettől fogva egyen eulitkezil, máis-
ként Zsibóti híriem legnagyobb része Válovico nevű.

2. Vármárok
névvel
szb.?

Beczefa város. Zsibóton a régi Vörner fés-
lai helyen béli néhány is ott az, gaddag nével pol-
gós. Kirtino gadda. Néhány holdnyi démmőles övéből
és völkjéből saját bevarára szerint kisítto az egy bi-
tok (200^{hely} köm) avójis, ácsutásat. Ném (masyarossodis,
de jó viszonyban van híriemmel. Egy máis, ségebbes
(25-30 év) volgalegyéül bűvel egy beczejai ref. várm.
erővel talan gaddához, egybeu eluvasarossodott, de mind

vom. kash. gyűjtesekind kárho volt, mel' hűségs dolga lévén
gondára ráiratos egy kash. hold vö"löt. Rajtuk kívül még
két német olgalegény van lakólok.

3. Gacsasági
é, birtokos-
kronok stb.

Gacsasági helyen még nem viralmas. Berefai hat
református eredei van nagyon gyenge anyagi körülmé-
nyek között, mind a hat saját éheselekedése, ismét-
sága, vagy gondatlansága é, örökös perlekedése miatt.
Kés Panni letele - napok, két jeltályos gorda volt
egy ortodox adón egy eperle máj mindenét, hogy
1200 - 1200 pengőnyi vasponcsos is a város alatt
áll. Felső társ mesterséget Pali Pál. Felcséggel
együtt megigrotk ismét. Attól kezdve 2 3/4 jeltály ves-
tője volt. A birtok kavariq építve az "gondorai-
ban - gondatlansága alatt - volt. Felcsé két német-
háza mellet megépítve. Lovainak száma is
egy tehenét 8 pengőért katta eladni. Gyermek gond-
norság alá arathat lezetni, de nem ismét. Avókat
valérai lassan jelenéskül a jentobirt birtok vére
juto 11 jelt. Van egy másik horrá kavariq gorda is
azal a túlvöltség, hogy es nem ismét egy. Egyedül
átó eubr. Egy jeltály vesztője van. Maga nem tudja
munkálni, másnak az adin ki munkán. Felcsé van
adóhátralekedés é, kusa alá az "jeltályi vatekedés.
Quiror egyházi, vagy állami adót kérek, több, azal
valamint: "nem bárm, ha jentoktanak is." -

- Birtokviszonyok puthán a jentok területre - ki,
Berefaiót - korszóig, mellet 8 km. hosszan é, i - 2 km.
vél, en örökös: vö"löt egy van az ide letelepedett
ref. lakóknak, ahány, legtöbbje városi család
volt, csak i - 2 hold vö"löt birtoka van, - elég jól.
Föld jól termő, még a berefai határ lapos é, néha
vize, néha is. A vö"löt határ első ortodox. Hívat
jövödelekedés legnagyobb része azonban állate-
nyelvé, több é, gyűjtesekind, több levődik ismét,
(ló, marhamark, sebé é, baromfi tenyésztés) mel' jól

seméjéi bel egészben, vagy legnagyobbat nében juttatni?

Erdélyi
lehetőség.

Nagyon jók. Bevezetési díj a beutazás 2 1/2
Kun, országon 4 Kun, Sziból 6 Kun. Gyabonafel-
legel jó utat könnyen be lehet venni. (2 Kun. Erő-
sítésként, mely a nyugati-régi, nyugati országon-
tal közté. Nébe a falat, levegő van vége). Gyabonafel
nagy része is élede, itt is a nyugati-régi, a feleslegét ki-
juttatás, még inkább ^{Nagybányán} nyugati-régi könnyen Pécs-
re szállítják. Legnagyobb híreim még bevezetésre is fel-
használták a nyugati-régi és Pécs piacait. - Szélesítést
(bevezetésre is) nagyban előmozdítja a nyugati-régi be-
vezetés. Dehát továbbá a nyugati-régi még ma is nagy részét
élede, itt is. Tejed - a két km. és két rósa ut. mint
helyben próbát adon (6 főt.) két élede, iteni. - Általában
az élede, iteni lehetőség jó.

Van-e föld
híján, és éh-
ség?

Bevezetésre és erőtlen van, amelyik mostanában van és
vagy még venni földet, azonban az egész falat vége
nem földébe, és így az erőtlen és erőtlen erőtlen lehet
a falatban, elavósra (bőrdenevű, vagy elavósra er-
tlen föld) beülső föld és így a falat határon, földébe
válna a falatban a bőrdenevű (bőrdenevű: Bevezetés földet bant-
Kézről elavósra), nem bőrdenevű. Legnagyobb, az is hirtelen,
vannak, nem éh, és a földre. It is nagyon jó a falatban
válna a bevezetésre: Domolós puszta, mely egy sóbá-
n erit Szibólól, a Kúty és a két föld birtokos (a két
ek 300 hold) hamarosan elavósra, sóbá birtokos.
Legnagyobb a nyugati-régi földébe, hogy a nyugati-régi ha-
táron a nyugati-régi Bevezetés földet egy részét 2-3 holdan.
Levegő bevezetésre kész, jött a 28 házból a két Sziból
határa csak 22 föld.

Jól, vagy rossz
szel gőzöl-
Kodnadró?
Van-e sor-
galom, de-
vezetésre
rás?

Földébe a nyugati-régi, de jól megrádják. Korgalom,
törvény, az erőtlen, mint juttatás erőtlen
nagyon kevés. Miért? Értéke van, megélt
ebből a falat, csak az erőtlen meg - hall. Hall
már voltok.

Tétek dolgoz-
nat-e vala-
mslyen házi
ipari tény?

- Néhány asszony - nem több 5 - nélfon. Kezdetben, melé,
díszajz elmevel, most az áptatnivalót viz hátra mi-
en 18. 20 Km. se lehet elvinni. A fond asszony, ké-
szen van a lelked a lelked a lelked a lelked!

7. Ipari pá-
lyán mekkor?

Az 195 lélekben álló Beosztás, ahol a földet egy
sérül beleszedsen eseléd, konvenció, haru-
sól és fele, és meurdájás, hátra mentes, ipari pálya.
Helyben az iparos nem ékel meg, még egy cipő
sem. Alap erődítés valari cipőt. Másrészt furó-faru-
gó embere elég sok adóid a faluban.

8. Lok-
a mekkor iparos?

erődítésű uniceu kővár meurdású meurdés uniceu
lek jömeke Beosztás, Kulcsánú körségben. Az
iparost megbecsülik, de csak két-három, vagy több
mely, akár azjék ipara nemereket.

9. Kinek a
ható-e az
egyke kezdé-
lének és
növekedé-
sének kap-
csolata a
megváltó-
Lok gorda-
lági rend-
del? Is. Mi-
ker kezdé-
sük az
egyke?

Nem mutatkozik ki. A vücsök, az váma 1834-1900-ig
nagyon erődít, elérék mutat. Ha volt 1700-1800-ig egyke,
az csak aót vámosan, egy két erődítés lehetett. 1901-
ig is má, bizonyosan volt egyke, de minden mával,
hamarabb ebben vücsök a gemeser régi váma. 1910-10-
a mai napig erődítésű egyforma a helyen. - Ezt mutat-
ja nem csak az egyke, hanem a új erődítés lép is.
A 30 éves auli hirt leguavott erre egyke, a 40 éves
jelület még sok gemeser, erődítésű vücsök fel. A 40 éves
jelület hirt hirt sok a lelkés. Erék lelkés, még
a hat két lelkés, sem a lelkés. - Erődítésű is, hogy
ők jömeke, míg hirt erődítésű nem alapítottak, a lelkés
javasalmának kumuját és, ők erődítésű a paplást.
Talán lelkés, se nem hirt, auli aot mondok,
hogy Beosztás a lelkés a lelkés, erődítésű erődítésű jömeke
erődítésű az egyke lelkés, most a megváltó rok gorda-
lági renddel. Erődítésű erődítésű, van lelkés erődítésű
mai antinocialis, evanpéiumestés, és kővücsök jö-
májában magában véve is erődítésű az egyke,
hirt talán nem vücsök, hogy Barany és Lomay,
a lelkés és vücsök, hátra az egyke jömeke!

BECZEFA-ZSIBÓTI REFORMÁTUS EGYHÁZTÓL.

193/.....

Beczefa, 193 .....

I Beczefán 1882. évi letelezési szerinti kérésrel, vagy megterheléssel építkezik a templomot, akkor is, hogy a nagykorú: paplakok, vagy éppen ma jobbal! Ezzel nagy erőtérrel hisz a hálalom utáni rossz pász-
ben jirek. Ki paplak asztrogánuak utóját!

11. Bistok, halmozás milyen mértékű? Sok hárs és, birok kény. e idegen kény?

Az egyke nem lévén régi beletti, a birtokhalmozás tenni vele, en nem nagy mértékű. De mivel szorgalom és dolgozók és híjjával a diadandó birtokot egy sénével szőlőhegyi lakosot meutkésidés jébből, vagy haruadán s esak legnagyobb része róm. Istli. jébb, hogy a református birtokot legnagyobb része 50 éven belül idegen kére ként. Ha meg nem váltózik a helyre, rá gondolni kell jó, hogy mi lesz a vámban megkezesbedet, jébből önhibája miatt kitalat baranyai reformátussággal!

12. Kérdés: általában marad-e föld?

Ezredet gasdáké, kiroi má, jébből ró volt s esé seu apét, met nem váltalnók el muarám, haem asit met nem váraja kiadni.

13. Kérdés: a föld elvándorlás és, aris jó muarásió?

Igen. A Rósiégi birtó 1/2 hold (man. h.) földjél harman lakása vadánattal töltötte januárig az idejét (most ott haragta's hamadosai.) - most 34 éves. lenokate, vére 20-22 földjél havontó kéisse adta ki, jébből ő is 30 ére, o'kéw's, o'g'w's, eubv. Az utóbbinak, erjálto-
láu nincs, az utóbbinak egy szemere van. Az utóbbi birtó kinté gyilkau bevéit, hogy 10 éven belül töltse meg.

14. Kérdés: a föld elvándorlás?

Nem volt.

15. Kérdés: elvándorlás?

nem volt.

16. Kérdés: milyen mértékű a beérési vágy?

Csak a szőlőhegybe még pedig megkezesbedés nagy vámban, azonban a szőlőhegyrele "sido" óta etal egy kiseri része a beczefaiaré, zsibótiaré, a nagyobb

vélz hóboliaró, deuchásaiaró, bóbizaiaró, egyúval a vrom-
néda falsarban lakóké. Féméret, eu, ha egy bolyhai
goadá elaja a völlőjít s ogyan valaki vevt meg tölle,
aki valaunkor evelé völd s, a földvel együtt, tarást
is van a völlön levő pincében, az berefai, illetve vöbölle
lakos len. Gy. a vromsidos falvas goudáinak völlejék
megvise, elég nagyvámú a bestválgás.

16. Lakos-
ság váma
rógu s most?

Körülbelül egyforma. A bestválgó eveléség váma-
val pótlódik az egyke jolytán völlő völeseg.

17. 100 év előtt
s ma mutat-
kegyes eke-
rés.

Dijleveseuen van egy megjenyés az 1890. évben,
mely feltünteti a vraládós váumát. Ma mintegy 25
vraládós köbb van. Létszámlülönbséget nem tudom
feltüntetni jnyere, híjával.

18. Hova lett
a vrapomlat?

A vrapomlat a gyermekhalandóság óriási nagyága
jolytán nem volt váumotév, ami völd is, a vevleség
1910-1933 években kejesen eltűntette azt. 1835-1880
evlendőkben a vrapomlat pontosan 60. Ez evlendők-
ben 230 gyermek halt meg 10 éven alul (legnagyobb réne
1-2 éves korban). 1880-1910 evlendőkben, amikor a
halvasvülotter váma evelkedis, a vrapomlat má-
crak 19. Ez idő alatt 138 gyermek halt meg 10 éven
alul (legköbbje 1-2 éves korban; 1880-90 években köbb
a halvasvülotter). - Hetvenöt evlendei vrapomlat
199, azonban 1910-1933 években a jogyás 63, s
olyenformán a berefai vöbölle gyüereget 98 evlende
alatt 16 lélekre vrapodott, ha a halvasvülotte-
sek által nem vevles evleng még többel.

18. Kevesyibe,
váktorok meg
a lakosság
összetételéről?

Körseg a lakosság összetétele szempontjából nem válto-
zott meg, amennyiben a bestválgó eveléség a völlő-
hegyen lakt. - A jalybeies nem halvasvülotter össze-
vetés. - A népi műveltség megmaradt máháj há-
má a völler. - Régi völler stb. nincs má meg.
Völeményük vásonatkorólag: az köbbe keves, mint a má

divatos ruhák. A népi nyelv és még. Az egyáltalánról
nem annyira, de az alkalmazásról - ruhában, taras-
bevendégekben jobban lehet beválni.

20. Az egy-
kötés, a kö-
cs: Rikardá-
sai....

Cyemeresse néve az erényestel, től őrlent következő
vad egoizmus, éhkezletesség, munkásság, (12 év, kiváló-
nyos arról beszélnek, hogy nem lenne boldogok, hogy
parankhoz menjenek feleségül, csak esendőhöz, vadutas-
hoz stb.), hiúságban is hiúság, megelégedés megelégedés, vagy
el nem ismerés, elvárások, idősebb korban terin-
lél, nem hiúság, stb. Hülszre néve a legkemény-
sebb Rikardá, hogy nem ismeri el magát büntetés,
enyhén szembe látszólagos zélelenség, vagy megbántóda-
sán feladja az orrát, si ami tényleg a szemérem,
éhkezletesség, való nevelés (dorgálás, büntetés, nélkül).

21, 22, 23, 24.

Mivel ma-
nipulálás
stb.

(Ami megmutatottam: éle, jával erényestel: „Higgy-
vaion még bába is foglalkozik ezzel, az egy: el is volt
tá'va éle.” Egyik nevelőszoci orvosi, amikor 12000 fővel
né hoztámetel két hónapra magyar elhatá'ra végett,
azt válassza, hogy mi'ért nem jöttél orvosi, amikor még
csak néhány hónapra volt!!”

25.
Család élet
vö'endvel.
stb.

Vö'endvel, divatban van. A vö'end u családban -
nagyon sok helyen az apó is vö' - minden szava.
Az anyós dirigá'. - Bibliarvasó család Kéte. Látó-
gatá'om aralvával egy helyen találta, az aralton
nyitva (naplóben!) a bibliát és a fiatalasszony el-
terelede, hogy a bibliát fogadják ám. És az asszony
nyitán, az egész faul hivatás - ő maga is tudta, hogy a
jule ifjersi - erőteljesen élte el. Ráta élve még há-
rom asszony el - a faul hivatás, vagy inkább hivatás-
mal - erőteljesen élte el. - Akk vö'end a legtöbb
há'ban nem becsülte meg egy, mint lenne, amikor egy
nagy elö'mordító'ja az is, hogy a is 20 év, korában meg-
nő'sülve gyors, - hogy legyen terütelés a vö'end, ráirat-

Jár a varjon egy séné, vagy egérid.

26. A
melegedő
dolgozik-e?
Mindem háiban nagyon megbeműlt és ósidos minden
nehesebb munkától. Többesről róvaltettem, hogy
elvégre az erősebb fiatalasszony könnyebben elvégezheti
a nehesebb munkát, azra valóban, hogy a szív
és mozgásom levis, addig csak nem engedhetem át
néri a nehesebb munkát!...

27. 28.
Az egy szeméred megvan a becsület. A több szeméred,
azt az azon plethyalás, rágaluapzár, mindemmel el
mondás, azt nagy mégem a két szeméred. Egyik
fiatalasszonyok a másod és harmadik szeméred
hamarosan, - tai ii hónapra megvétel. Betéggó lett
a plethla miatt: törvényében.

29.
Szeméred,
hátszár.
Kamuk tiz, azonban ebből két pármat volt szemé-
re, de ekekel.

30. Hátszár
és hátszár
sárga.
fiatalos övrehásvétel megvan, azonosé nem ifu,
degenatódás, különösebb jui nem látható.

31. Széles
Ségisvonal.
Nem betegségeről, még a tbc. ról sem igen hallot-
tan, ellenben lobben vannak a neki viltásokok.

32. Lágy,
melegedik
találkái.
nem tudok íyessimről.

33. Milyen
a vállas
ékel.
Jelszines. A hiúság kielégíté, és valószággal való-
nyaknak, a hatottan való, díjazással egybekötött
hátszárakban, szi, a cső ségje való adarokában.
Lott a fájusi és a fogáj, elem a vállasvonal-
ban.

34. Szeméred
Kemény kére-
nek?
Nagyon kicsi számban. Két presbiter o szeméred-
Rozsmájusággal, ingyéggel nem egyre találkoznak,
de a löbbég megbeműlt s'ed, met nem csak lempom-
kapjánas, vasárnapijónak, de az életük is megbe-
tűnére mőt.

193/.....

Beczefa, 193 .....

35. Fügyés,
Könyveim-
tel stb. kéje
dise.

mindretök megvan elég nagy mértékben azok az
kapcsolt börtön "szobák" kiindulva, hogy "ha kelet,
miért ne öltözködjön, butorokodjon, éprilegessen és
ha nem jutásuk, sürrelés, miért dolgozom? - Ekedő
butor-szatongarítás epideig eras egy gazdának
van. Egy pengő"t velle. 5-800 pengő"t ható"as több
helyen lehet látni. Kalap (mó) lassanként dívat-
lajön. A hó"epő"ket ké"p tavasi idő"ten is jelle"t-
Láté a kisarromyas neved 13-14 éve, lány"l.
- Amé a ké"yeteu vaseltelek illéti, volga több há-
ban - még egy 8 holdas gazdának is. Felle, hamavó,
leítok is van elég hiadó.

36. Jüda -
Lábas van.
uad - e fud
kulásukned?

Joen, - má, az íshirdet, által is, amelyben, több
jelméle etö"tük a furdulós képe. - Deon az ev-
Rét tárgyaló letele, teresleten, végig nem lehetten,
jelen. Má, kiss ké"pó hozárólésát Jen vá"hatan,
meg végig, pedig szeretem volna elmondani, hogy
mihely megrendíté" hatáit vá"tolt ki egy év január
első vasárnapján tartott íshirdet, em. Mál"or is,
amú"or eras általom adó"at, besétele, az egy"l,
de a hatá"ra eras anny"i volt, hogy "igaza van
tinteleuelé" n, au. " - Hé"ó"de"r"l bevételeu erros.
Egét upiltan - miután lefe, tetten, H. sötét le"rit-
Eimondottam, hogy Borau"lta, Hé"ó"de, le"re j"l"t
jussti-l. Nyomonevan, epustuluar, a ref. falus.
De egy még a liscebi l baj! A há"as az"l
nem marasna, lará"teud, a j"l"er nem maras-
nas mi"vateleu, az íshirdet, ref. neusedis,
helyen jön elédépe, ob marpa, má"vállán ma-

volta, sőt a decessus: Irárat megaladitása is.
A leírás közege kívánhat nagy mértékben folyó és tá-
maszt munkáiával kapcsolatban, hivatalos, kívánhat (ki-
száradás, hivatalos, olvadás, illetve gyomlásványos,
vámengyelő alap is lehet a kivi legelőtől kezdve)
Körségben építéssel megvan, mint a szoros-
sán nagyobbban. Minire közelebb a legelő-
használatra az adó, pártos fiktív és egyéb kiva-
dásokat felváltva szinte nem is meg!

Létezés
1833, 1933. ban.

A létezés vége. Szűz, 16 kékkel kezdődött
az elvált 100 ezer alatt. Ekes számitva a bevan-
yolók, a gyűjtés az 10 kékkel nagyobb, mint
1833. ban, azonban a becsületet néz csak magyó elem
lévén, nagy részben, nem is, a ha, kivi a gyűjtéshez
váltó kék aláát.

Hány a há-
sára?

Lászlóton 28, Berzán. 58. Kiváló há-
Berzán 12. Egyé, há- a kékben, egyik, 30.

Volt-e ma-
gyobb száma
Kivi, az el-
munk 100
is alatt?

Nem volt. A létezés-nyitások elmarad-
sávan az ok, a nagy szemrehányosság volt
egyé, március az 1910 (vagyis az 1880-tól) 101
erőtelis, en fehéres egyé.

Értékelés, kékkel, nagyok
Vagyis kékkel, egyik, nagy
kék, nagyok:

Vagyis kékkel
kék, nagyok

FELSŐMAGYARI REFORMATUS
LÉPERES.
Értéke: 1934. MRZ. 27.
702 szám.

Gracfa - Esiliot

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Ad. 533/1934.

Férdőpontok : Belvárdgyula.

Előrebocsájtom, hogy ezt a késői mozgalmat az orosz karnak, v. a közigazgatásnak kellene törvényhatóságilag legrövidebb idő alatt megindítani és lefolytatni. A lelkes karnak mindenesetre dícsőségére fog válni, ha eredményt tud elérni. —

1, Belvárdgyula község története adatok híján nem körölhető. A kevés, amit a gyülekezetéről tudunk, a fennmaradt anyakönyvekből, a következő: 1756-ban a gyülekezet már fenn állott. Az 1788 előtti időből semmiféle irat nincs, az anyakönyveken kívül, amelyek már 1756-tól vezetettek. Lélekszám 300 körül mozgott, folytonosan küzdött. 1844-ben a parochia leégett. A község, fekvése kedvező, de csak 53 telek, Terjeszkedését a közeli községek és a hercegi uradalom korlátozták. Mindazonáltal lelkesedést és iskolát tartott fenn. Új templomát 1865-től 1870 építették. /1000 lélek számára. / Utána az iskolát és parochiát. „Ez a nép, ha kedvetlenül is, de sokat tett egyházáért, hanem mindig az egyenlenség volt a megölője.” / Régi jegyzőkönyvből. / Tapasztaltatott már a 60-as években, hogy a mutathozó körülmények miatt Belvárd ref. lakosai soha, — de soha szaporodni nem fognak; mind a templom, mind pedig az iskola építést intézők igen nagyot tettek. / 1817-től kezdve mindig egyforma volt a valláserkölcsiség. Mulatni igen, de dolgozni kevésbé szerettek. Felállván a takarékpénztár, a nép hozta a rész költséget. Vásár alkalmával többen elmulattak a nyereség mel. Lakodalmakat, halotti torokat nagyokat szokott tartani. Ma is ezt szokásai. Pince, kocsmá kedvenc helyük. Őseik vagyonának utoljárt sokan hárd játékon verik el. A faluba beköltözött egy-két zsidó hozta magával a kártyát és ma a nép 2/3 része örömmel mulattatja magát vele mind, vasárnap, mind hétköznap. A nép elsőgényedőn ma már teher, a gyermek a háznál. Legitve mindig van, hogy lásson-e napvilágot, vagy sem. A vidék kenő-mestere Belvárdon lakik. A lakosság fogott részben elvándorlás, részben az egyke miatt. —

2, A község többsége sokac, katolikus, valamit tudnak magyarul, de a kevés, beszivárgott németiséggel együtt szivesebben beszélnek anyanyelvükön.

3, A gard. és birtokviszonyok eléggé súlyosak. / 53 telek. gabonatermelés, állattenyésztés eléggé virágzik. /

4., Piacuk: Pécs, Mohács.

5., Mises. Elég gyengén gazdálkodnak.

6., 7., Télien fonnak, szőnek. Iparosnak nem mennek.

8., Mises német iparos.

9., Az egyke kezdete 1896. ig nem mutatható ki. Sem Perenhoffer/^{nem Békési F.} állítása nem fedi a valóságot, hogy az egyke régi keletű, ~~mintünk~~ már a reformáció kezdetén!)

10., Anyakönyvből kimutatható, hogy az egyke 1896. ban kezdődött. Bőséges adatok mutatják, hogy pl.: 1789. ben 24. en hal-
tak meg és csodálatosképen a születtek száma sem volt több, mint
24. A gyermekhaláloság egészen megdöbbentő, a kimutatható himlő és
diftériában történt megbetegedés miatt. Orvos nem volt. A javas nem tudott
segíteni. Foggy a lélekszám stagnál, ez a valódi oka, legalább is B. gyűléséig

11., Az egyke 1896. ban kezdődik és döbbenetesen terjed. 1897. ben
már csak 2 a születés. 1901. ben 9, de 4 meghal. Csak elsőszülött van és
egy- két nem egykező család szaporodik. Ha van is születés, sok és
gyanus a haláloság. Pl.: ugyancsak 1901. ben 9 születés, 4 halott a leg-
rövidebb idő alatt. 1903. ban 8 szül., 6 meghal. 1905. az elsőszülöt-
tek éve. 1908. ban 2 születés. 1909. ben 6 szül., 5 gyermekhaláloság. 1910.
ben 5 születés, 2 marad meg. 1911. ben szintén 2 marad meg. 1912. ben
1 marad meg. 1915. ben 2 születés, nem marad meg egy sem. 1916. ban
1 gyermek. 1917. és 18. ban nem született egy sem. 1919. ben újra 5 elsőszülött,
azóta csak elsőszülött van és a nem egykezők gyermeke. Mindez
birtokhalmozás nélkül történt. Az egyke rendszer propaganda eredmé-
nye. /Ezre külön adataim vannak! /

12., Időgyűlésen.

13., Van róla eset.

14., Időgyűlésen.

15., Elvándorlás elég gyakori más vidékre, v. városba.

16., Házaság és megélhetési viszonyok miatt minden időben.
A bezárva gott lakosság aránya a kivándoroltakénak felét meg.

17., A lakosság száma régen és most 800. /a gyűléseké ré-
gen 340, most 230! /

18., 100 év előtt a szaporulat betegség miatt a temetőben let.

19., A katolikus sokas népség többségben, selejtes, anyagilag
szegény. Gyenge erkölcsi, nem hódolnak össze. Régi viselet, szokások
megvannak. De a nép nem sokat törődik vele. A népi nyelv él. ^{terjed}

20., Az egykezés erkölcsi kihatásaként a családi élet laza.

21., Csak az elsőszülöttnak és rendszeren csak fiúnak van joga élet-
ben maradni.

22-23., Mindegyik tudja a módját.

24., Csak ritkán van szükség kenésre, mert maguk is tudják.
Orvosi beavatkozásra is szükség van. / rendszer orvos! /

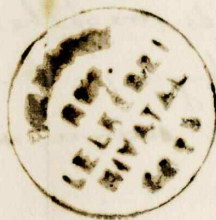
Belvárdgyula

- 25., A pusztulás lassú. A családi élet laza. A gyermek báb.
- 26., A menyegye dolgozik.
- 27., Az anyaságot különösen nem igénylik.
- 28., A második sor szülő viszony helyzete kínos. Meddő 1/2
- 30., Tárgytalan.
- 31., Egyszerű viszonyok elég jók.
- 32., Tárgytalan.
- 33., A vallásos élet, mint ségen nem valami buzdó.
- 34., Vanak komoly keresztények is, akiket tisztelnek.
- 35., Luxusról nem lehet beszélni.
- 36., Hogy kivesszenek, egyelőre nincsenek tudatában.
- 37., Még nem olyan tragikus a helyzet.
- 38., A közhöz, a nemathoz elég jó kapcsolatuk van. Fő ha-
zafestégről tesszenek tandságot. (Pl. mirems 15 év!)
- 39., Telepítésre 1200 lelkes/alkalmas volna.
- 40., Hg. Montenapós birtok, mintegy 800 kat. k. kihasználható volna.
- 41., A telepítés szükségese volna.
- 42., Állattenyésztéshez és gyümölcsstermeléshez megvannak a fel-
tételek.
- 43., Lélekszám 1833. ban 291, 1933. ban 228.
- 44., 80 pából földnélküli egy sima. 1-5. kat. holdas 40,
5-10 kat. 4-as 25, 10-30 kat. holdas 15 pár.
- 45., Kivülözés ninc. Egység hds 10.
- 46., Tárgytalan.

Kirendelő felhatalmazással:

Belvárdgyula, 1934. III. 23.

Horváth József

ref. lelkes

Az utolsó kéziratos arérol kellett bevarosom, mert még az itte-
lékes városi tanácsokkal és magával a születésével is volt meg-
beszéltem. Család közt van. S erősen hangulatos, azon-
hoz az egyike, mely csak köztudomású segíthet már! Lejéle-
ket segítre az Isten!

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

FELSŐBARANYAI REFORMÁTUS
ESPERES.
Érkezett: 1934 MRZ 26
678
szám.

K É R D Ő I V .

Az egyke ügyében 534/1934. sz. asp. körlevélhez.

1. A község és a gyülekezet története A középkori okmányokban 1281.-ben mint Beremen szerepel. A törökök kitakarodása után a gr. Eszterházyaké volt s 1842.-ben Schaumburg Lippe ur. herceg birtokába került. A szomszédságban lévő Rácbóly és Idamajor puszták a pécsi püspökség tulajdona. Határában mészkőbánya van. 1815. közepén református magyarok költöztek Decsről, Pilisről Beremendre és Nagyfaluba jártak templomba. A jelenlegi ref. templom 1852.-be, az iskola 1863.-ba épült.
2. A németek szerepe. Az általános baranyai telepítések során kerültek németek a községbe, míg az utolsó 25 év alatt bácskai svábok szivárogtak be. Vallásuk rom. kath. Vagyonosak, de közülük kerül ki úgy a gyári munkásság, mint a napszámos. Viszonyuk a magyarsággal türhető. Magyarhűek. Magyarul akarnak és tudnak beszélni.
3. Milyenek a gazdasági és birtok viszonyok. Kisbirtokosok, a földbirtok minősége megfelelő. Mezőgazdasággal és a latte-nyésztéssel foglalkoznak.
4. Az értékesítési lehetőségük. Piacs Siklós, Mohács, Pécs. ~~fük~~
5. Van e földhiány és éhség. Nincs.
- 5/a. Jól vagy rosszul gazdálkodnak e. Többnyire rosszul. Van szerezni akará, de lehetősége nincs.
6. Télen dolgoznak e. Az idősebb asszonyok szőnek a fiatalabbak csekély szorgalommal kézimunkáznak. Ipari pályára nem mennek. 7. pont.
8. Sok e a német iparos. Csak német iparos van.
9. Az elkülönítés hatása. Az újabb gazdasági viszonyok befolyással bírnak az egykére azonban súlyosabb volt a háburu alatt és az ezt megelőző évtizedek vallástalansága miatt.
10. Mikor kezdődik az egyke. A háburut megelőző évtizedekben, arányszáma fogy. Szorványos esetben került a beszivárgott németek kezébe ház és birtok viszont a reformátusok nem gyarapodnak.
11. Munkálatlanul marad e a föld. A munkabirók ellátják a föld megművelését.
12. Ki adják e felébe a földet. Munkabirók nem.
13. Volt e kivándorlás külföldre és hova. Nem volt.
14. Elvándorlás belföldön. Szorványosan előfordul ~~házasság~~ házasság révén.
15. Milyen méretű a beszivárgás. A beszivárgás megnőtt a ref. lakosság fogyott.

16. Általába a lakóssá, száma. AZ összlakósság száma 2466. A reformátusoké nem gyarapszik.
17. Száz év előtti eltérés. Száz évvel előbb többen voltak. A mutató szaporulat más községekbe házasság révén eltávozott.
18. Mennyire változott a község arculata. A németiség, ill. a katolikusság állandóan szaporodik. A beszivárgott nép egyenrangú az őslakóssággal erkölcsileg, anyagiilag gyengébb. Szórványosan elegyedik a reformátusság kárára, veyes házasság rév. Különösebb népszokások nem maradtak vissza.
19. A népi nyelv. Megromlott az urmajmolás tünetei tapasztalhatók.
20. Az egyház erkölcsi kihatásai. Erkölcsi szempontból a nemekre káros befolyással van.
21. Hogyan kezdték. Vidéki piacozás nagyban elősegítette a bűnös uton szerzett gyümölcs eltüntetését. Birtok együttmaradási ~~szempontok~~ és öröklési szempontok is közrejátszottak.
22. Manapság mivel manipulálnak. Preventiv nem védekeznek. Abortus előfordul.
23. Maguk csinálják vagy mássak csináltatják. Maguk is csinálják.
24. Tudva van e akik gyakorolják. Nem tudjuk.
25. Hol mutatható ki a pusztulás. A súlyos gazdasági viszonyokban kereshető.
26. A menyecske dolgozik e. Dolgozik.
27. Az anyaság megbecsülése. Gyalázása nem tapasztalható.
28. A másodszor szülő asszony helyzete. Kielégítő.
29. Meddővé vált asszonyok. Számuk lényegtelen.
30. Fiatalok, rokonok házassága. Degenerálódások nem láthatók.
31. Milyenek az egészségi viszonyok. Az egészségi viszonyok kielégítőek. Nemi betegség szórványos.
32. Találka helyekre járnak e. Korábban jártak.
33. Milyen a vallásos élet. Az előbbi évtizedekkel szemben erős javulás látszik.
34. Vannak e komoly keresztyének. Vannak e komoly keresztyének és megbecsülik őket.
35. Fényezés van e. Általába a fiatalok női behódolnak a fényezés és kényelemszeretnek.
36. Beszélnek e róla; hogy ki- vesznek. Tudatában vannak és beszélnek róla.
37. Mit mondanak. Az öregek azt mondják; "Nem jó van így." A fiatalok; "Minek a gyerek, nyomoruságra?"
38. A közhöz való kapcsolat; A háboruból hazahozott gondolkodási mód a mai nemzeti mentalitás szempontjából

károsnak mondható.

39. Telepítésre alkalmas e a hely. Alkalmas.

40. Nagybirtok van e.

Nagybirtok van; A pécsi püspöki uradalom. Telepítésre alkalmas középbirtokok állnak rendelkezésre, amelyek parcellázhatók.

41. Nemzeti szempontból szükséges e a telepítés.

Feltétlenül, tekintettel a németiség állandó föld éhségére, akik ezen birtokokat idővel megszerezhetik.

42. Intenzív gazdálkodás.

Ugy állattenyésztésre, mint gyümölcsstermelésre a talajbeli feltételek a legjobban megvannak.

43. Lélekszám.

1833.-ban ; ? 1933.-ban; az összlakosság száma 2466., melyből a református 262.

44. Birtokviszonyok.

a./ földtelenek a gazdasági családok.
b./ 20%; 1-5 holdas.
c./ 70%; 5-50 holdig.

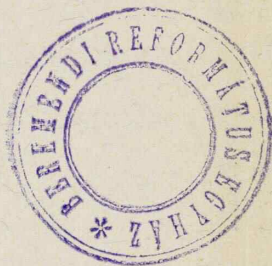
45. Hány a házsám.

összesen: 404 és a gyári lakások, ebből ref. 46.
utod nincs: 4, egyházi ház: 5. -

46. Volt e nagyobb számú kitérés. Szórványos kitérés előfordult.

Beremend, 1934. március 15.-én.

Selinger
Preor. tanító

Selinger
Ref. lelkesz.

FELSŐBARANYAI REFON. 3
ESPERES.
Érkezett: 1921. MRZ. 24.
641 szám.

Berecsényi

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Az egyke Beszécé.

Beszécé 60 hárnő. Ebből 2 pártoshár, egy köz-
reghára s egy a lakként. Magánlencse van tehát
56 ház, ebből 3 r. ház. Magyarok tulajdonában van.
A ref. kárák náma tehát 53. A katholikusok is 53-
kora. Nagyon négy jöhetett be. Megmaradtak katha-
likusok: nem kell tulajdonosok!

Beszécé község és egyházi története az, ami 4
többi kis baranyai-ormányi község és egyházi.
Közölközésből állami és uradalmi erők s birtokok
vontak ki. Az egész község birtoka 72 ferdály (6
m. holdjával námitva). Ferjenreolui egyházi-
ban nem tud. Az uradalmaul berájás.

Ezen a földön az elűlönörös után kb. 50 éig
népes család él; a ^{levegő} körszert a 300-lal. Ma
is egyházi a család náma (olmivel több), s a lélekszám
178, (1930-ban 212), s az 10 é múlva 120 lesz.

Az 40 é előtt hársodtak, nem voltak egyház.
Felt. van utaltam egy 28 éves fiú, aki az időszámjái-
nak 5-ik elő gyermeke s az 86 körszert csak egy a hány.
Történetesen lehetett talán már akkor is egyházi.
Az igazi egyház 20-25 éves volt. Az óra: lelki
epidémia. Ennek így kell lenni. Vagyoni órák
norrak felhőm. Látta a többi körszertben az egyes
gyereket előnyös hárszert, artois az örszert, —
s is ilyen gazdag lesz: az ivandórában.

Az egyházról mindig a felhőtől való jelöléssel
tudják igazolni. „Ez az állami se artois, hogy sa-
poroját a magyar. Miért nem engedték meg a család-
örömet, fivárosokat, silyleges katonáknak a nő-
névelés? Lá? Történetes úrnak 5 gyereke van; hát
népnek levontak a családi pótlékából.

erre is reme luotacc mit felelne. Talán azt
mondhattam volna el, hogy Gémelős a nyugdíjtörvény-
javaslak tárgyalásakor azt jelentette ki, hogy nincs igény-
ra az ellentételre, mert Magyarországban nincs senki nagy
nyugdíjra, hisz a legnagyobb nyugdíj 1240 P? Kérdése
en: ki az, aki egy nagy költségvetést tett emel az ország-
nak, hogy megérdemelne ennyit havi juttatást? Er az ország
a „kecskerelléré”, akár magyar, akár német, zsidó, vagy
lét, vagy oláh, vagy róci, akiktől ismétel a híres mel-
kers mondását: uraimunk az országunk. Er látja a nép,
s nem akar költségvetést.

A kérdésnek mégis van az általam említett, amelynek ugyan-
már a tekintetrel határozottan van 48 k. h. nántó, az
eredőlanásos földje. Jött a földre form. Beveve igényelle.
Mi történt? Jött a miniszteriummal a híres úr: mon-
nat be kell ültetni mártal meg emelével. De ismételték.
A bíróság hivatalosra várta, hogy milyen. „Er erdős-
tis, nem ortható ki”. De kérem, tessék nézni, hisz erernek
a emelével, győztesen ams.” „Er nem tartott remé-
vols a bíró feleleté: így hánna a magyarral Magyar-
országban.

Egyelőre az egyre orát kérem meg kell azt is
tudnunk, mi egy népnél az ideális. Er a néps magam
is külsőleg tinte, belsőleg tenér: „kodés”. Ideális a
magyar: er látta a papjaitól is, tanítóitól is erellett,
bizony aror nem a tudományukkal, hanem a va-
gyonukkal akartak imponálni. — Ha gyere, az
egyre teljesebb kottátolt is, az nem baj, ugyzóna legyen.
Nem is producer 400 aradó óta egyelőre egy kaulk
selebet se. Eröl is érthető, hogy az orát bizony nem
ereti. De egyelőre is van elég ora rá, hogy ne oresse.

Mi az ora az egyrenek? Ar, ami maent.
Szerintem: kielle magát a faj, halálra van itélve.
Amelyik nép a tinte orerelnek nem tartja min-
den földi jánál többre, az a nép a halálé. Csak
ő maga lát nem tudja.

Er magam a népi és az új Magyarország-
gal nemben csak rád tudok lenni, — (hisz kom-
munisták vagyok) — s nem irók orrót többet.

akkor csak annyit jegyez meg, hogy a népszeres
életű, értékes emberek, mint a hársdűjje. A
viretelek az országban a régi, a fiataloknál: most is
a oliván. Nyelme is a régi, de inkább megmutatta a
város.

Hogy az ismeret ott is hogy bonyolítja le, nem
tudom. Próbáltam a határozati bizalmas emberekkel,
de az országban kérdete: hát Tiszteleddő is 5 ezeret
után a kárja megtanulni?

Később kollektív utat magam névvel lát-
nám néhány hajlékonyban, ha eljönne Berece-
cse és a helyi név tanácsmánya is egyet. Pa-
nyit lenne egy éven haldorló közeget. Meg-
látva: mit fog el a ezeret végére. Számomra ná-
a vágya idejéből pár napot, a tanácsmánya
szól megjutano.

Szeretettel köszönti

Berece 1934. márc. 23.

Up. Vajna
Baranya m.

Berece Jt
ref. idén

FELSŐBARANYAI REFORMATUS
ESPERES.
Érkezett: 1931. MRZ 28.
676 ..... szám.

Presence

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

31/934. a.

Magyarországi Eszperes úr!

7. évi február hó 28.-án kelt 533/934. sz. felhívásra az „Egyke” ügyében kiadott kérdőpontokra az alábbiakban adom meg a feleleteket.

1.) A község és gyülekezet története?

A szabadságharc idején 1848-ban a község már mai helyén terült el, de még rendetlenül, összevissza voltak építve a házak. 1865-ben, amikor a földmérés volt, le kellett bontani a sötétből házakat és sorban építkezni. Most a község mai villanyátáram van még azsal a különbséggel, hogy a régi szabványos ház helyett sok új eszperes ház épült. Gyülekezet és község története tulajdonképpen egy, mert a község lakói tulajdonban mindig reformátusok voltak.

2.) A hol vannak németek, telepítettek-e őket és mikor, vagy beszállítottak?

Németeket a községben sohasem telepítettek. A 90-es években kivándorolt be néhány család Türeből, Svándárdáról és Mórággyal. Ma négy ref. és ev. német család van a községben. Vagyoni helyzetük rendezett. A magyarsággal jó viszonyban élnek. Magyar éreleműek. Nemzetiségi mozgalmak nincsenek. Tudnak és akarnak is tudni magyarul. Gyermekeik már alig beszélnek németül. Beszélnek németül beszélni a magyar fiúk közt. Beszélnek, ha őket németeknek mondják és tiltakoznak ellene. Lassan egészen elmagyarosodnak. A Habsburg szisztéma visma állítását overetnek, de csak azért, mert mint mondják csak akkor lenne újra jobb élet és tekintély az országban, ha királyra volna.

3.) Milyenek a gazdasági és birtok viszonyok, az átlag földbirtok, a földbirtok minősége, a gazdálkodási módok, (gabona, állattenyésztés, gyümölcs). Az értékesítési lehetőségek?

A gazdasági és birtokviszonyok általában kedvezőek. Átlag 8 kat. hold jut egy családra, amely baranyai fogalmak és állatok overint a kisebb gyülekezetet a jobb helyretekkel bíró gyülekezetek közé iktatja. Ezt az 1930. évi püspöri vizitáció is megállapította. A föld jó minőségű. Jól trágyázzák, jól művelik, jó karban tartják szőlő tereket is.

Állattenyésztéssel nagyobb csak a több földdel rendelkezők foglalkoznak. Nehány sertés, egy-két tehén a pár ló mellett azért csarvan mindenütt található. Gyümölcsstermeléssel bőven kívül kimaradtan nem foglalkoznak. Gyümölcsből azért évente négyen-prévesznek egyesek. A bőlő egy részt már évek óta, mióta a borára leest, mint szőlőt adják el. Egy több hasonlóságot jutnak, mintha bont csinalvának belőle. Az értékesítési lehetőségek rosszak. Nagyon eltörődik az ár, míg a siklósi, vagy pécsi piacra jut. Összekötő köves út egyelőre sürgős volna a pécsi irányattal.

- 4.) Van-e földbirtokhiány és éhség?
Nincs. Aki telket azért vesz egy-egy darab földet, ha éppen van eladó.
- 5.) Jól, vagy rosszul gazdálkodnak-e, van-e szorgalom, igyekezet, szervezési akarat?
Jól gazdálkodnak. Szorgalmasak, igyekezők és szervezni is akarnak. A gazdasági válság óta, a leromlott árak miatt kissé kedvetlenül ment a munka, de most, hogy az állat és gabona ár is kissé javult, újra jobb kedvvel és reményességgel dolgoznak.
- 6.) Telen dolgoznak-e valamilyen háziipari telen?
A nők főleg, főleg, a férfiak bognár munkát végeznek saját bűköseleikre és erőlőben fát vágnak, ritkítanak részeit. Általában télen sem helyeznek.
- 7.) Ipari pályára mennek-e, van-e az iparoknak megélhetése?
Előtte meggy egy-kettő ipari pályára. Az iparos csoportban ipariból nem tud megélni, mert a község kicsiny borszá. A falujakat melleszen hagyják el, még vőnek is csak utolsó esetlen mennek más községre.
- 8.) Lak-e a német iparos, mi a véleményük az ipari munkáról, pályáról?
Német iparos egy van, kovácsmester, de már inkább csak a neve német. Azt mondják, hogy falun nem ér az ipar semmit, nem fizetik meg, nem lehet belőle megélni.
- 9.) Az elkülönítés hatása. Kimutatható-e az egyke kezdeteinek és növekedésének kapcsolata a megváltozott gazdasági renddel (jobbágysság megszűnése) a gazdasági és birtok viszonyokkal?
Az egyke már kezdődött, amikor a szabaddal vált földbirtok tulajdonosának fia házas lett, vagy leánya férjhez ment, az 1880-as években, tehát a jobbágysság megszűnésével szoros kapcsolatban van.

Szoros kapcsolatban van az egyke továbbá a birtok egységeinek elvétel, hogy a birtok sőt ne merjen a testvérek között. Egyke örökösösödik az egykével.

10.) Mikor kezdődik az egyke s milyen körülményben haladt?

Egyke a jobbágyosság megszűnése után cc. 20 évre kezdődik, amikor a szabad gyerekek nőül. Különböző körülmények sítlag felére esik le. 1900-tól 1930-ig, tehát 30 év alatt mintha győgyulás volna észlelhető s a gyülekezet kezdene belátni, hogy helytelen úton jár. Ezt is megállapította az 1930. évi püspöki vizitáció. Gyistab halmozás nem igen van; idegen kévre alig kerül hára.

11.) Munkálathalál marad-e föld adalgas kéz lijján?

Munkálathalál nem marad föld, van alig adalgas kéz. Nagyobb és szorgosabb munkások a nagyobb birtokoknak segítséget hívnak, akiknek vagy naposimát adnak, vagy fogattal segítik vissza.

12.) Kivándorlók-e felébe a földet adyannak is, akik még jó munkások.

Nem adják ki.

13.) Vált-e kivándorlás külföldre shová?

Gláron családból mentek ki Amerikába 1900 körül, de mindnyóján vissza is jöttek.

14.) Kivándorlás belföldön városba, vagy más vidékre?

Egy család költözött be Pécsre 1927-ben.

15.) Mikor, miért és milyen vidékre? Viszont milyen méretű a besivárgás (cselédesség, németek)? Lakosság a régihez képest fogyott vagy nőtt?

Besivárgás nem nagy méretű. Kéhvány pásator család, iparos, de ezek inkább jövő-menő emberek, község szocializáció nem sokat változtatnak. Lakosság régihez képest fogyott.

16.) Általában a lakosság száma régen és most?

Nem sok a különbség a község lakosságát tekintve. Régen 500 körül, most 462.

17.) 100 év előtt és ma mutat-e lényeges eltérést? Ha régen a maít sokszorosan meghaladó szaporulat mellett sem volt nagyobb a lakosság, hová lett a szaporulat?

Nem mutat nagyobb lényeges eltérést (50-60). Szaporulat a többször fellejő jövőrenges gyerekkétegség és halálzásis folytán tiúnik el.

18.) Mennyire változott meg a lakosság összetétele, a község aru-
lata? A bevándorított nép milyen, jó minőségű-e, vagy selejtes,
anyagilag milyen a helyzete s milyen erkölcsei? Az öslakas-
ság belevegyül-e, összehazasodnak-e vele? Az öslakosságnak
kedvelt valamilyen népi művészete, faragás, szövés stb., él-e
még valami belőle? Régi viselet, szokások, eredeti népdal, régi
tánc él-e még valamennyire s kiállításra hagy vélekedik és
beszél róla a nép?

Lakosság összetétele nem sokat változott, amennyiben a
bevándorítás nem nagy mérvű volt. A bevándorított nép jó és jó er-
kölcsei, anyagilag elég jól áll, szorgalmas, munkás, az öslakas-
ság bele nem veegyül, néha történik egy-egy összehazasodás. Ki-
mondott népi művészet nincs. Szövés meg van a házi szükség-
letekre. Régi viseletből csupán a nyáron viselni szokott selyes
gatyka maradt meg, de már nagyon kevés örege látható ead.
Régi szokásokról, népdalokról, régi táncokról nyoma sincs s nem
is beszélnek róla.

19.) Hegyveti vagy ead nem tördök vele; a népi nyelv él-e
még, vagy megromlott? Általában az országvilág és lemaradás
tünetei?

Meg nem veti, ead nem beszél róla. A népi nyelv él és nem
romlott meg. Nem akarunk országon beszélni. A helyiek ruhálatban
maradják az orsz. Országvilág ead kis mértékben van. Többé
a jegyző ellen irányul, aki közvetlenül sedi az orsz.

20.) Az egykörös erkölcsei kihatásai?

Fogy általa a lakosság. Korán vényülnek az anyák. Szünyül
a generáció. Jár már sok helyen van kettőke s egyes családok-
nál többre is orsz. Az egykörös, vagy kis számú születéssel nem
száraz országra jár a halálosítás, mert Gyarmatban orszá-
lában meggyen sok orsz van s ezért több az évi halálosítás a
születésnél. Ha az orszok kihalnak, kb. egyenlő lesz az évi szü-
letés a halállal s így megáll a gyülekezet fogyása.

21.) Hogyan kezdtek.

Bizonyára úgy, ahogy ma is manipulálunk.

22.) Maradják mivel manipulálunk? (Beavatkozás, hamis.)
Beavatkozással. Addig pisszálják a méhet, míg a versés
megindul. Hamisról orsz nem hallottam. Orsz hiszem, orsz nem
is ismerik.

23.) Maguk csinálják-e, vagy másokkal csináltatják?

Rendszerint maguk csinálják, csak ha baj van fröcsölés-
mal orvoshoz, de már rendszerint később. Ebből kifolyólag két
anya halt meg a közel múltban a jécsi klinikán.

24.) Tudva-van-e, kik az asszonyok, babák, orvosok, orvosi
gyakorlatjáról?

Nálunk ilyenekről nem tudak.

25.) Hol mutatható ki legkézzértebben működésével kap-
csolatosan a pusztulás meggyorsulása? Csaliádi élet, nőnem-
vel. Öreges, ifjak, gyermekek helyzete a családban, és közei leg-
több az egyház házában?

A pusztulás meggyorsulása a sötétségben, a
nyáron, az erdőben elhalnak, mutatható ki. Ezeket leg-
több sejtő, mert a szűz asszonya hosszú ideig már
erősen a gyermekeket.

26.) A menyeké dolgozik-e s ha igen, milyen munkát, vagy
pedig az első években alig van egyéb dolga a női életével és
az abortusok leveretéseivel?

A menyeké minden munkát végez otthon és mezőn.
Az első gyermek csaknem kivétel nélkül az első évben megje-
lenik s azután sokkal van elfoglaltva, míg kicsi meg-
tán megint szorgalmasan dolgozik.

27.) Az anyaság megbeszélése, vagy gyálászása.

Még nem hallottam gyálászni, vagy kigyógyulni a több gyer-
mekes anyát, inkább irigylik, mikor már gyermekei segítségé-
re vannak. Addig is megbeszélnek.

28.) A második női asszony helyzete?

Fentebből következik, hogy nincs kitéve semmiféle ültö-
zésnek.

29.) Meddővé vált asszonyok, gyermektelen házaspárok mi-
lyen számban vannak?

12 gyermektelen család van a gyülekezetben, de csak
gyermekes elhaltak, köztük néhány meddő, egy, ahol még nem
müledett meg az első gyermek.

30.) Fiatalok, valamint házassága, a vele járó degenerációval,
láttható-e s milyen nyilvánvalóan?

18 év előtt nagyon ritka eseten meggy fejtlen a lány, a
fiú meg 20 év előtt alig nőül. Ritka nem házasságok össze.

31.) Általában milyennek az egészségi viszonyok; terjednek-e a nemzeti betegségek, különösen a lues?

Az egészségi viszonyok általában igen kedvezőek, ami valószínűleg a magaslati, állandóan friss és tiszta levegőnek tulajdonítható. Gyórányos betegségekben (örshenyben) 15 éves itt létén alatt egyetlen iskolás gyermek halt meg. Rákas betegség néha néha fordul elő. Tbc. elítve fordul elő, illtve van pár egyén, de már a veszedelmes kórházban túl s így nagyobb vigyá-
sattal élnek és dolgoznak így, mint mások. Nemzeti betegségről még csak nem is hallottam s tüneteit sem észleltem.

32.) Lényeg, mennyeszkék járnak-e városban piacolás al-
kalmával találka helyekre?

Erre a kérdésre a legkötényesebb nem-mel felelhetek. Hegyvidéki nép közt az nem is volt szokásban soha. Ez inkább bonyázi nyavalya, de valószínű, hogy már ott is megszűnt.

33.) Milyen a vallásos élet?

Általában kielégítő. Keressik az Istennel való találko-
sást és az erre vezető alkalmakat.

34.) Vannak-e kemény keresztények s mi véleményük ró-
luk a faluban?

Néhány kemény keresztény van s inkább becsülik,
tisztelik őket, mintsem gúnyolják.

35.) Fényvadás, kényelem-kereset stb. mennyire terjedt el?

Égzik simek meg egyháznak tagjai közt.

36.) Tudatában vannak-e, beszélnek-e róla, hogy kivesznek?

Errel nem igen beszélnek, minnek oka az lehet, hogy
vát nem is hiszik, sőt az ellenkezőjéről vannak meggyőző-
se, hogy szaporodni s erősödni fognak.

37.) Ha igen, mit mondanak róla?

Semmit.

38.) A közhír, a nemzethez való kapcsolatukról milyen fo-
galnak van s mit mondanak róla.

szorgalmas, kicsiny világuk nem igen terjed a falu
határában túl s így a közhír s nemzethez való kapcsolattal
vajmi keveset törődnek.

39.) Telepítésre alkalmas-e a hely s kb. milyen mértékben?

Nem alkalmas.

40.) Nagy birtok van-e, melyből telepítés céljára sajátítani

lehetne s milyen mértékben?

Nagy birtok nincs.

41.) Különösen nevezeti szempontból műkozséges-e a telepítés?

Nem műkozséges.

42.) Intenzívebb gyümölcsstermelésre és állattenyésztésre megvanak-e a talajbeli feltételek?

Nincsenek meg.

43.) Lélekszáma 1833-ban és 1933-ban?

412.

264.

44.) Birtakviszonyok?

Földeltek: 5; egy-hét holdas: 12; 5-10 holdas: 27; 10-20 holdas: 19; 20-40 holdas: 7.

45.) Glány a hársban; ebből mennyi a kiürülő hárs, a hal már nincs utód? Glány az egyhős hárs?

Glársban: 63. Kiürülő hárs: 5; de esetleg egy-hét helyen még lehet utód. Egy gyermekes család van: 48, de nem hárs. Egyhős hárs: 22.

46.) Vált-e nagyobb számban kitérés az elmúlt 100 év alatt, ami a gyülekezet tagjainak igazolváná?

1921-ben kitért 40 lélek, de már jettek vissza s minden remény meg van, hogy kevés kivétellel mind visszajön.

Pisse, 1934. április 3.

Kiváló tisztelettel
kér: leve:

Glomátholtán
ref. leírás.

Pzisse

FELSŐ NYÁI REFORMÁTUS
ESTERÉK.
Érkezett: 1934 APR. 5.
759 szám.

MŰVYAK
JUDOMÁNYOS AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Válasz

Felsőbaranyai egyesítés ir. 533/1934 március u. u. „egyke” kérdő pontokra

1. Bogdása és az itt letelepedett református gyülekezet történetéről keveset tudok mondani. A község a baranyai „Ormányország” nyugati részén az utolsó falu; vele szomszédosak a már Somogy megyéhez tartozó Drávafok és Markov magyar ref. lakosságokkal; azután jön dél felé a rk. horváth lakosságú Drávanél és nyugat felé egy - a Biedermann család által telepített - rk. német mező; ezután a külső somogyi egyhármegye ref. községei. - Az Ormányország magyar lakosságáról azt olvassam a Várady Ferenc: Baranya múltja című munkában, hogy ez minden országdulások és pusztulások dacára is „maradék magyar.” Tehát Bogdása lakossága is az. Bár ennek némiképp ellenmond a neve. Bogdása nevét a név Bog = István és dása = adomány, ajándék másnéven lehet visszavezetni. E név eredetét az a hagyomány magyarázza, hogy a tatárdúlás után megritkult lakosok köre horváth telepesek nélingóitak át akiket a pécsi rk. káptalan nagy örömmel fogadott sajnálékul adta nekik a jobbágyi házakat és földeket. Innen a község neve: Bogdása = István ajándéka. -

A község a pécsi káptalan jobbágyfaluja volt kezdettől fogva. Erősen nemvedett olyan sokat az ellenreformáció idején. - Valószínű, hogy a bogdásai ref. gyülekezet is egy, a Sztárai Mikály által alapított 120 baranyai gyülekezet körül. A bogdásai reformátusok sorsát az kísértelte meg a nemvedésekre, hogy a pécsi püspök különösen a híves katonapaps: Radonay Mátyás nem akarta őket mint reformátusokat megtérteni birtokán. A ref. templomot parókliát elvettek. A prédikátort uróalmi hajdúk kihordták a határból, helyébe és annak fűtésébe plebánust tettek, jóllehet egy pápista sem volt a faluban. A parókliát uróalmi hajdúnak adták lakásul. A bogdásai reformátusok erődítettésének történetét örökíti meg Dr. Szaksay Lándor „Patak banya” c. elbeszélése. Er a magyarázata annak is, hogy mivel még a török rendelet után sem adott templomnak fundust a földesúr káptalan a bogdásaiak így a lelkesen kezelték a levő dombra, a falun kívül a kertek alatt, a baranya - so - magyi határvonaltól mintegy ötven lépésnyire építették templomukat, előbb 1735 - ben - fából, majd 1831 - 34 - ben a toronnyal együtt téglából - a jelenlegit. Meglevő anyakönyvünk 1784 - ben kezdődik. Ez alulírott magyok a 15 - elkiszántor 1914. okt. 1 - óta.

2. Körsegen lakossága tiszta magyar. Van ugyan két német eredetű - Speigl és Gildelbrand - és egy tót eredetű - Belló család, akik azonban ma már csak magyarul beszélnek. 1914-ben egyetlen horvát család sem volt a faluban. Próta betelepült egy ref. s rk. úrúrság maradt hátra két horvát család. Az említett német családok a Biedermann uradalmaik által a somogy megyei Endrőd és Tekla német körségekből jöttek ide 60-80 esztendője, mint vándor iparosok s itt meggyökeresedtek. Ma is a Speigl és Gildelbrand család állítja ki az antalt, lakatost, cipészt, henteszt.

3. Bogdása körség határa hat. holdakban ..... 3648.
Ebből a rk. nékes káptalané 2059
Rk. lakosoké 1589
A ref. lakosok kerü. van tehát 240 1349

Az átlag földbirtok 1 fertáj - erdő, legelő illetékekkel együtt 10 kh.

A földek minősége a vármegyei viszonylatban rossz, de a sellyeinél jobb, a Drávaváonyinál gyöngébb.

Gardálkodási ágak: földművelés hármasszorgóban

hidegvérű ló és mangalica sertésenyésztés nagyban
savanyarha tenyésztés kisebb mértékben
gyümölcstermesztés most kezdődik nemességgyümölcs -

fab telepítése által.

4. Értékesítési lehetőségek: nagyforgalmú gabonapiac ma sellyén. Ugyanott Futura és terménykereskedők. Elvisek a sellyei, vajnai stb. vásárokat.

5. Földhiány van, de földéhség már nincs; az 1924-ben kinevelt C.F.B. földek s évről-évre gardát érvelnek. Gardálkodás tekintetében nem haladnak nem tanulnak, megrögzött tudásuk ma amiből nem engednek. Egy gardálkodásuk alig köreget.

6. Minden polgárháznál van „pörögő” és „szüőfa” amivel a nők egész társulat dolgoznak.

7-8. A polgárság az iparos osztályt megbeszéli, de a polgárfiúk egy-két eset kivételével megmaradnak földművesnek.

9-10. Az egy gyermekrendszer megindulása föltétlenül egybeesik az úrbéri elhárítással, de különösen a „háború” befejezése óta lett uralkodóvá a rk-nál

így mint a reformátusoknál. Bár a birtokhalmozás a nagyobb családok egyikeinek összeharagodása folytán megvan, de időreint még a 2. n. alatt említett két ház kivételével minden családi ház népességét a törzs lakosság teni ki csak az O.F.D. házhelyeken települt be két ref. és két rk. családja.

11. A munkások hiánya nagyon érehető. Szépét, aratást falubeli napmunkásokkal és drávakeresztúri horvátokkal végzett több garda munkabíró családtag hiányában, de azért nántó föld műveletlenül nem marad.

12. A 29. n. alatti kimutatásban szereplő gyermektelen családok közül negy-öt módosabb garda napmunkások helyett „fidesben” mellékeltatja földjei egy részét.

13-14-15. Be-, ki-, elvándorlás nem történt. Csak a megállapítás során csak a község belterületének őslakosságára vonatkozó, mert az uradalmi családok elvándorlása bizonyos. Ennek az elvándorlás állandó változása és hullámzása magyarázatra a 16. n. alatti kimutatás értékeitől való változását a természetes fogyás mellett.

16-17. A lakosság a régihez képest fogyott.

1869 ben az őslakosság száma a pusztai családokkal együtt	993.
1880 ban	930.
1890 ben	1000.
1900 ban	999.
1910 ben	895.

Tegyes: A káptalani gardaság megrönt. Községe puszta a boglári ref. gardákból alakult bérli társaság vette ki.

1920 ban az őslakosság száma	778	ebből a ref.-ok létszáma	433
1930 ban	716		374
1934 ben	716		379.

Az 1930 évi népszámlálási adatok a következők

Bogdása belterületi lakossága	564.	Községe'-é	152 = 716
" - " - református	374	" - "	13 = 387
" - " - más vallású	190	" - "	139 = 329

A református őslakosság földművelő társasága 374 az 564-ből.
A belterületi más (jobbára rk) vallásúak iparosok, a községe pusztaiak családok és cigányok. -

18. Az itt adott kimutatás szerint a körség arculata nem változott. A körség (a belterület) lakossága magyar, hiszarda; 55-6%-ban református. Körsége pusztá arculata azonban állandóan változik. Teleneg Eszék megyeiék a heilök. Az is lakosság a régi népművészetét faragást, szövést teljesen elhanyagolta, a szövést fonást ugyan még végezik, de ez már nem művészi munka, hanem csak szikszélet (szálakat, lepedőket, törölkendőket, s még szövésnyosán asztalterítőkét és pohárakat készítenek a szövött anyagból s jó részben eladják.) A régi viselet, eredeti népdal, ugrós csárdás már mind a múlté. A szimpompás népviseletet éppen úgy, mint a páratlanul tucses ugrós csárdást az új mód: viseletben és táncban, még kevésben is teljesen kicserélték. Az idősöbök, még beszélnek erőkről, de a mai nemzedék már nevetégesnek tartja.
- 19., Mindenek az úrmajmolás ünnepei. Pedig egyébként az úri-ortályt nem szeretik s ha nem is gyűlölik, de irigylük. Legjókban erősen szelgálatomban a bíralom hiányát. -
20. Az egykérés esküvői hatásai szomorúak; dominál az ünzés; a szülők, öregek kevése becsülése, a testi-anyagi élet felmagasztalása; "az az emjém, amit megerék" mondják az áldomásosó magyarok és szahárodásban, vendégeskedésben (galonc-behardás, cséplés, ~~szarita~~, lakodalom, halotti torok, ~~bitaras~~-innepelt alkalmával) meglepő a fényűzésük. - Az egykérés kegyesítették, azok így tiszteltnek, fejeletmeretlenek lennek. Esküvői felfogásommal sehogy sem tudom megérteni, hogy milyen kegyesen elvisnek a paránálkodó hársztás hűtlensége felett. Itt mincserék emiatt Tragédiák, de vannak hasaulóképen való visszatörlekük. Ha szeretője van a menyecskének, a férj is másnál keves vigasztalódást és visont.
21. Az egykérés manipulációit a titok leple borítja kerdezőben, de manapság már nem titok, hogy a fogamrást megelőző, vagy a magzatot elhajtó manipulációik melyek.

- Nálunk nem az interruptio, hanem az abortus diuik most. Ezt ideirték elv a menyecskékh maguk, vagy a "banyák" által amikor a vadnyáya vagy papsajt gyökerét magukba dugják s bent tartják ketekig, de hogy ki is tudja venni, madzagot kötnek rá s a combjukhoz erősítik. Ezt így egy falubeli menyecske beszélte el a feleségemnek. Szörnyülködésére a menyecske azt válaszolta: igaz van tint. asszony, tudját mi, hogy ez nagy bűn, de hát nem szabad több gyermeketek lenni. -
23. Tudomásom van arról, hogy az egyik dravamenti púrtán egy családasszony abból élt, hogy erelkel a gyökerelelkel kereskedett. - Azt is falusi menyecskéktől tudjuk, hogy a papsajt gyökerelelkel, önnel a zöldséggel együtt felszedik és elteszik a pincébe, hogy kék-nél legyen. Van egy apalvő nő kpesten, falunkból való, aki bíralmas-barátnőinél kinint szállt. Volt a körmöklben egy orvos is, aki megállapított díjért végerte a méh
24. kaparást. Mindaz köztudomású a faluban. En csak
25. legutóbb hallattam erelről. Mindemmel dacára egyet len gyermek elhajtásában elhalt menyecskéiál sem tudak 16 évi itt letem alatt. -
26. A menyecske rendszeren dolgozik a merőn; kapál, arat, kertéskedik, sennát gyűjt, krumplit vaj; - Csodálatosan erős szervezeteik van, mert nem betegeskedők. -
27. Az anyaság kelvő megbeszélésben áll. A többi nő
28. asszonyt aronban inkább szobának tartják, mint megvetik.
29. A gyermelles és gyermektelen családok kimutatása:
Ref. családok száma	96.	
a., Meddő családok száma	15	} 27
b., Gyermektelen " "	12	
c., Egykís " "	44	
d., Kétagyermelés " "	15	
e., 3v. több " "	10	
	96 család. -	

30. Rokorok nyáiban nem haragodnak össze. A gyermekek mégis fejletlenebbek, mint már felnőtt nemzedék. 20 évig itt szolgált tanítónaként tudom, hogy 1910-ben, mikor idejött, a 6-ik osztályos lányai egészen kifejelett nők voltak, a fiúk szálaskák és csöcsök. Mostani 6-ik osztályosaink egészen gyermekek még, a fiúk pedig igazán "his növesen" fejletlen gyerekek. Az ismétlődő iskoláink 12-15 évesek is hátrébb vannak a fejlődésben, mint az ereláti nemzedék. -
31. Az egészségi viszonyokkal nem dicsekedhetünk. Két családunk 4-4 taggal teljesen a tbc áldozata lett. A világ háború alatt sok katonánk vesztett tudóbajjal körített és úgy is haltak meg. Most is vannak nyilvánvalóan tudóbajjal fertőzött családok. Nemi betegségekről minicoenek adataim. -
32. Falánk helyekről sem tudok. - Piacovní, Péssre vársalolui járnak a lányok, menyecskék, de sohasem egyedül. -
33. A vallásos élet inkább kulsőséges; de a vallásos, templomhoz ragaszkodás, az egyházi terhek hordozása, nagy hűségre mutat. -
34. Egyes öregjeink vannak; komoly jócselekedetek is éltek egyik-másik családot, de a fiatalság a maga szórakozásait többre becsüli a kegyeséletnél és idegenkedik attól. -
35. Sokszor halottam, hogy a gyerek gond és keijelmetlen. Bizonyos, hogy az egyike egyik oka a keijelmességekben keresendő. A mulárhodásban és éknerelében yábban feltünő a fényjüresi vágy. -
36. Egy pár romos példát is ijertően megmutatta népem elött a kipusztulás vesedelmet. Tudják, hogy az egyike a falu elnéptelenedését, kipusztulását jelenti; de nem igen törődnek vele. Ökölnek, ahogy tudnak, másal

37. nem Jörödulek.

38. Környekel intérésekor mindig megnyilatkozok az önis-
érdék. De emellett tudnák lelkesezni és a törvény tiszte-
lete, a trianoni igazságtalanság esete-fajlalatára, ön-
tudatos haraszvételre mutat. —

39.-40.-41. Telepítésre igen alkalmas volna a 2059 kh.-t
kiterő nékes-káptalani birtok, melyből 1200 kh. szántó
föld eladó. És a horvatság jöhetséi becsülgésének
ellenúlyozására egy magyar ref. telepítés igen
szükséges is volna. —

42. Az intenzívebb sertés és lo'tenyésítésre, gyümölcs termé-
lésre határozottan jó a telajunk. —

43. Teljesen határozottan a 16-17 sz. alattiak tájékoztatnánk.

44. Birtokviszonyok:

Uróadalmi birtok . . . . . 2059 kh.

Körbirtokassági erdő-terület 374 —

Más vallásnak területe van 241 —

Református gardák tulajdonosa: 974 — Ebből

a., földetlenek . . . . . 14 család.

b., 1-5 holdasok 16 —

c., 5-10 — 38 —

d., 10-20 — 23 —

e., 20-40 — 5 —

Bírságon 96 család. —

45. E kérdésre a 29. sz. alatt már feleltem.

46. Az utóbbi 100 év alatt kiterés alig volt. 1928-ban test-
át az ag. ev. vallásra 7. lelök tanítói díjlevelharcból
hifolyólag. Egy lelök má' ebből is visona test. —

Kelb Bogdásán, 1934. márc. 27-én

Halmi János
lelkész.

Egyke v.

Boydása. -

FELSŐBARANYAI REFORMÁTUS
ESPERES.
Útkozott: 1934 MRZ. 29.
720 szám.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEμία
KÖNYVTÁRA

Reverthentis (tiszorvetkés és hangya) támadásuk lehatárolásáról.

5.) Földékeig megcsinált. Kiből pár nullo, nem is palivá vált. 5⁶) Lál gardálkodnak. Egy hét fertályig tőrök, azután jön a nehézség, nekinyan hiányból (hogy mások megcsinálják) még se-
mnek, a föld zserete hiányzik már. Kint mind más lenne, ha
tehát. Mikor azonban tanulni megunk, mint az ösilegél bi-
gyadon elhűlnek.

6.) Látva állatokat állítva a tenyészésre a férfiaknak is a politi-
cális, a nők körül nekinyan még se nem párosat, diszertben más
nem igen tudnak, többet már nem is tudnak seani. Kevés, legu-
foltos, szennyes, de nem írtik, a fiatalok nem ismer-
nek el tanulni. Takarékos a zserények körül akad egy-kettő.
Kömet iparos, az egy korcsmárost kivéve nincs.

7.) Földet benne van az első partjain italkban.

10.) Egy kis gardagyal zserényül italkban. Még vidőseint
a hirtok, nem halmozódott össze 4-5 fertályul, nincs több egy család körü.
Időgen kicsi még kaffeljabb 1-2 fertály került, de már a korcsmárok
intébe, megik mint a régi lekö. Most van az 20-25 fertály olyanok
szalajdonán, akiknek nincs semmi zserényük. Ezek halála után leve-
nagy váltó is utlag ruhás és mi köztük. 11.) Ma még a földet
megammat mind kálus. 12.) Hlyen még kevés van a kálus és zserény-
telm idősödők körül kerülnek ki. 13.) Kivándorlás elvitte akad
melamlyik pároska. Párna a zserényekbe, de csak telu tük, vör-
sejének. A korcsmárok azonban egyre erősödő föles a minőség
hiány is a helybeliek dolga, mindig kevesebbet a város felé.
Lebrosság itlagyáma még nagyon, nem váltotta. 1800 körül
324-en laktak itt egy feljegyzés szerint, de csak akkor mind ref-
vallásuk váltak, ma pedig 272 ref. és 121 rom. kath. 14.) 15.)
Lál lakossága nem igen módult idáig, még hiányos is csak a
legkisebb felváltól zoktak, mostanában nekinyan távolabbi is ke-
dömenni. 16.) L. 13.) alatt. 17.) Szár is elött is öt-hat család hi-
lása nagy elköltőim kivételével ugyanazok a családok ilnek itt
de megfogyatkozva létezésükben. Körülbelül 50 család elvitt
a ref. ak körül, az 100 (ahánykitörvén) rom. kath. bajt.

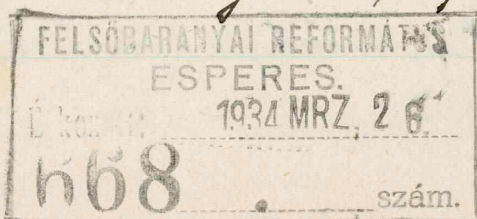
18.) Szajdán zsinorj falán me 4/3 riorben ref. 4/3 riorben rom. kath.
Mind magyarok. Székeltöröttel pártarok, volt uradalom, meli dök.
Két háson család zrogalura, minkezeretete folytán házat emkiny
hold földet zereett. Ma még idegenek egyimire névcska, miha éor
se háresadnak javiuker mindig adnak csaknem kintel nélkül
reversalio. Rijekben volt egy család (Bajoly támas kander) amek
faragott edisítettt bot kicítö, de utódai más mal kicúnsiger bog
nórok. Szoronyok rigem ziper seöttek fantak, ma más a fiatalok
alig alig kedvelik, nem is igen tudják. Riji viseltet, gokivait
elkaytu. Lehadelmakker meg miha miha egy két pár seipen eljör
je a mártogatás, magbánnüljék, de a fiatalok nem izzakunk
fantar tani. 19.) Riji nyelv inkétt csak a sija tságor hadaró
kijléshen (velisimüley szigatári boronyák, réis, meradik hatí
saként) il az idirekbb szoronyok nyelviker sikk. ott emudül fel
nagy ritkán a riji karanyai nyelv egy egy meradungya. In
két majmolja az ura t mint gyütöti, de az is megvan benne.

20.) Künnyen ilmi orvot is, minke töl, kätelviségtöl amek dös, totu
töl, mellésöt eltároladás si.) Hozzon kezdött itt az egyke, nem ike
sült minden riji izzakuten mellek rom nyomára akadni. He in ittlé
tum (see 10 iv) alott sokat megnyomositott egy domog magyiböl
hozármarott szorony, után szigatáron irtik az egy meraditt
pörnyegze kühájánál (magyui Párik Katalin, be is volt
sárua), minitja nagy vuntossággal a kühjéssisigüek kühija
(nyomrotak is útáron, minigülati fegyüghen is volt, de meradí
letosan kühakadült) s hallom is sevin t a kühroos is. 25.) Kihör
a minke, illetkedo a zermektelen kühaknál (Hozzon borbon
elkühilaa akarnak tökben magyükon környitani). Höl magyvan
az egyke az lör a kühány gülöök, magy gülöker név az egyoránd.
He magyhel, ekkor meg egy 2 szor tunk. He he több van magy vör
delon, sapás, elkühütije kohlátaltrajról tve kühnyüget, he rom
ben nem is, küh magyett kühentik, günyölják. 26.) Bolgotatnak
a magyroskikkal is, de minil meradok, amial kühvikkil. 27.)
He magy magy mkih kühnyor, kühos tükos, az ist jó kühilmi

Botyka

minél későbbi időre. Ritkaság az első iudikai születés.
28.) Másodszor akkor jól az asszony, ha az első maghalt. Mára
35-40 éves korban a szilvákot iszonyúan szegedi magát, nem
igen puhta török, utamintes kin illy netten az egyházközség.
29.) Gyermektelen házaspár 19. tíz év múlva. 30.) Rokonság nem
házasdrak. Fjalkán magyon is keverednek. 31.) Egyszerű viselkedés
kielégítő. Szűkebb ritkaság. Kémi betegség tris, mirvü, ujak
kelési, de van már 4-5 éves beteg is. 32.) Nem igen helle török.
Nem is ünk - keserűség foga luma zsinat. a parancsok ritkák.
34.) Fiatalabb nemzedékben van néhány kemény, veltirossággal
kivi egyen is való. A ritkák gúnyolódás paluk se minden meg-
zint. Sőtül is milgüt lussan luthiviláguk. 35.) Szűkebb, ki-
nyeltem zsinatot magyan, de néhány tönkermű pilda illy
kijórántó hatással van rájuk. 36.) Kivonásról kevesen k-
intézők, de még nem akarják, palucskint felfogás. 37.)
Ha mi az. Magyarok kipúszulunk, majd lussan helyettünk
márak. 38.) A köhög, különösen nemerthe tartorandóvá jók
tudata fogzatikus, a hivon, alett legtelje laggott. 39.) Ha
a kutarban maglevő 27 hat. hold Stefaios birtok hivajattit-
nek is a giliánban levő 500 hat. hold Heg. Esterberg hitthi-
somány, akhan az netten 15-20 család telepítthe tő-
lenn sőt hivánatos Botyka anyja is 10-15 család hit-
peterd l. egyházközség. 40.) L. elölbi poudat. 41.) Nemertisig
nem fenyegés. 42.) Állathenyőrtisünk eliggi sőt hivánlan
fjlett, gümölös termelési fokozatosan fjltik, telija kivi
nedves, magy mirvü gümölös termelésre kivi kivi elhalmas.
43.) Lelkeozám 1833: 347; 1933: 273. 44.) Birtokviszonyok:
földtelnek 4 család; egy hit holder 4; 3-10 holder 50; 10-20 holder
20 család; 20-40 holder 9 család. 45.) Házozám: 89; elöl
kivül: 27 - hivonahit; egy hit: 52 - ötvenkettő. 46.) Magyobb
gümü hitvis, nem volt.

Botyka, 1934. márc. 20. án

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Simonffy,
sz. Keltő

A CSARNOTAI REF. EGYHÁZ LELKÉSZI HIVATALÁTÓL

43/1934 SZ.

~ Egyke-jelentés. ~

Magy. listeletem Esperes list:

Az egyke irányában megküldött kérdőpajzsa alapján jelentésemet, alábbiakban teszem meg tisztelttel a Csarnotai együletről. —

1. A község és együletről történetéhez régi feljegyzések, okmányok vannak. Megállapítható, hogy Csarnota község, a XIX század elejéig nem a mai helyén állt, hanem, a község alatti völgyben létezett, mely, amit, ma is, „őfalusi kerteknél” neveznek. Itt jó búvóhely volt a dősegeztől kerülve, az átvonuló török, rác és más ellenséges hadakkal szemben. Mai helyére 1828-ban került felről történi, mikor katonákat megöltözték és kiválasztották, a településre sokkal alacsonyabb mai sík területet. Templomuk, azonban még orvosi is sokáig, a domboldalon maradt, a mai lelkesi kőts domboldalaiban. — A ref. egyház kezdetben — amennyire emlékeztet bismányuknak — nem volt önálló, hanem egyidőben, állítólag Szendrőn, majd később ideig a közeli Püspöny kör tartozott, mint leány egyház. — Önálló anya egyházzá 1792-től kezdve lett, mióta megvásárolták a lelkesi-lelkészség. — Anyarövidet 1750-től kezdve vannak. Régi templomát 1788-ban építették, mely 1850-es évekig szolgált, mikor is új templomot építettek 1856-ban téglából, szép tornyokkal. ^{a falu közepén} Itt is er áll fenn. — Lelkesi tanítói lak iskolateremmel együtt jötték több újítások esett át. Első épület ott volt a domboldalon, a völgyben, a mai lelkesi kőts oldalában, a korábbi mai helyre építették egy szűk, megújított épületet (pl: püspökjavító boltorata iskolateremben, domborodott), melynek stílusa, beontása nem hasonlít a túl, az állagos falusi házak mértékét. Ennek helyébe épült, a mai épület 1902-ben, mely ma is fennáll. Együletről életében jelentős munkalomban volt a megvásárolás idején történi kiterjesztés, mely kb. a együletről 1/3-ra terjeszté, azonban 1922-től kezdve 2 líter kivételével vissza tértek. —

2., Németek vannak, a gyülekezetben és faluban. Nagy vásár-
vásárogatás is, még pedig, a toluai leírás és a basanyai ka-
poszkecskéről. # mórnyai ref.-ok. Többiek ág.-ev. és rom. kath.-
ban 4 ref. család; 4. ág. ev. család 1 rom. kath. család. Gyermek-
reik már magyar anyanyelviükkel teremtették. Nemzeti mozg-
lásuk eddig nem mutatnak, bár a magyaros magatartása
velük szemben kissé idegenkedő. -

3., Gardasági és birtokviszonyok a községben képet mutat-
ják: Nüestelen 2 (ezik 20 holdas birtokosok): Csak hány
van 4; 1-5 holdas (kat. hold.) 14; 5-10 holdas 7; 10-20
holdas 4; 20-30 holdas 5; 30-40 holdas 4 család illetve
garda. Katarban nagy birtok nincs. Gardalkodás hármas
forgóban történik. Szőlővel sokat foglalkoznak. Állattenyés-
tés eléggé fejlődött. - Gyümölcs termesztés fejlődőben. -

4., Terményeket a pécsi (: 20 km:) és a siklósi (: 8 km:)
piacokra fuvaroztatás be. Gyümölcsös és szőlő Pécsre. Állatokat
vásárolnak adták el. Bort inkább a püccétől. Község a közei
ittől 1 km.-re van, így fuvarozás nehézséget nem okoz. -

5., Föld hiány nincs és ami terület van az talán
gardát.

6., Állatállomány eléggé jól gardálkodnak. Ugyanakkor a gyü-
mölcsös is jobban, értékelik, ami mutatja, hogy szőlő és
szőlő, arany, a legtöbb kárval megvan. -

7., Pécs, az asszonyok farsággal, pörvénnyel, kézimunká-
val, a férfiak párnázással foglalkoznak. Farsággal, nagy vás-
arok (: karaván, pérfonás:) csak pörvénnyel. Többnyire mind-
en a paját pörvénnyel elépítik. -

8., Jelenlegi pályára nem mennek, nincs is helyben megél-
hetőség. -

9., Faluban 2 német hány család él. Legények el-
nek, ha van munkájuk foglalkoznak. - Nem ref.-ok. -

10., Az egyike nem a jobbágyok megkímélésével rendelkezik,
falu már 1848 előtt szabad lett, míg anyatany + kért az

évi születési szám csak évtizedek múlva állt alá. - Így fel-
tétlenül rövidek orol hatása érvényesült. - Növekedése kö-
röz. adotts, a világ háború is, mert addig több hármal volt
2 gyermek, még háború alatt, a második már nem kü-
lített meg. Utánna már első nagyobb lett, az idő eljárt.
És a példa ragadós lett.

Így, Az egyke Csarnótán az 1850/60-as években kezdődött,
az any arányt látszása szerint. Háyanis:

1841-50-ig	születés	105	meghalt	76	szaporodás	29
1851-60	"	81	"	76	"	5
1861-70	"	86	"	93	foyasás	7
1871-80	"	87	"	108	"	21
1881-90	"	54	"	58	"	4
1891-1900	"	44	"	59	"	15
1901-10	"	35	"	50	"	15
1911-20	"	35	"	53	"	18
1921-30	"	27	"	49	"	22
(1931-33-ig: 3 év.)	"	7 (évi 23)	"	19 (évi 63)	"	évi: 4 !!!

Ezerint szaporodás megállt (és ez az egyke lényege!) 1851/60
között. A foyasás nagyon újrité 1891/1900 között, 1921/30-ban
még növekszik és a jelen szerint egészen igaztós a jelen é-
tizedben, mielőtt születés és halál különbsége 2:2-ről 4-re,
duplájára újrité. - 1841- máig ez 80 lélekszáma foyasás
jelent. Felismerő, hogy 1840-ben (hiv. névtár adata szerint :)
a lélekszám 261 volt, ami az egész községet betöltötte, hi-
sen az hozzáadásban nem változott, viszont 1930-as népszá-
láskor ugyancsak 261 számlálólapot állítottam ki. Hív
már nem mind református! 1933-ban, a lélekszám:
184. - (261 - 80 foyasás = 181:) A két hány számú egyenl.
ami azt jelenti, hogy itt termékeny foyasásról van szó, a hi-
völtözés és beköltözés ref-ot csak kiegészítő, viszont a
foyasás által keletkezett hiányt töltöttek be, az idegen nem-
tiszták, illetve más vallásúak. - Törté, azonban más
vallásúak révén nincs, csak 6 ház a beltelrel. - 5 ház
beolvadt, a hámszéleba s velle egy teler lett. (Itt jelezem még
hogy valamikor a falu 2 hányal több volt, melyek a faluvégén
már rég lebantattak.). Birtokhalmozódás eddig nem volt.

- 11., Munkálathoz főd név marad. -
- 12., Munkabírók földet nem adják ki. Vagyonszámba
aratást és kiterítésként adja ki részbe, egyelőre külső-
ges munkásságban napközben fogadnak és ettevént. -
- 13., Fivándorlás nem volt. -
- 14., Belföldi elvándorlás csak cseké volt, ami a „10”
p. a. kimutatandó. -
- 15., Larosság száma, állandó, l. 10. alatt.
- 16., Larosság száma 1840-ben 261, 1930-ban is 261. - Szou-
ben régen ref. magyar, ma pedig kb. 80, a más vallású,
ág. ev. és rom kató. -
- 17., Előzős munk, ami a magyar átalót kelene beszéni. -
- 18., A község praulata, a larosság átalót folytatás lát-
vány az új változók. Későbbi munkásságilag és vallásilag.
A beszélgők munkásság magyar egy rész magyar ref. és vagyonszá-
mterületi közeg alá nem eshet, de megvan magyar, ami, falm
egy része némileg megvan. Más vallásúak ellenben hatá-
rától távol a község ~~átalót~~ munkásságát. Ma más pol a
vagyonszámas. Népi munkásság nem volt és nincs is.
- 19., Szouvidos falutól előző, kiterítés népi nyelv munk.
Légy, átalót inkább beszélgők, larosságilag, iparszerűen emlit-
hető, az újabb socialista gondolatok munkásság. Lényegében,
vagyis divat kiterítésként van. Lényegében kiterítésként az új
sági, vagy magyar kiterítési munkásság, de, az utóbbi években
kellett, előre. -
- 20., Az egyelőre kiterítési hatásai közül csak a fontosabbakat,
lát kiterítést lehet ember munkásságilag. Lényegében, a egy-
mekkét kiterítésként, ami a kiterítési elleni teljes munkásságilag
gig utó. A egyelőre kiterítési. A kiterítési munkásságilag
beszélte. Az egyelőre kiterítési. Magában is anna munkásság, de anna is
munkásság. (: Pl. a kiterítési alig munkásság, munkásság munkásság munkásság
vél munkásság. (: Pl. a kiterítési alig munkásság, munkásság munkásság munkásság
bában munkásság, munkásság munkásság munkásság. - Kiterítési munkásság munkásság
munkásság, a munkásság munkásság és egy állandó és állandó munkásság
a kiterítési munkásság munkásság, munkásság munkásság. Mivel munkásság munkásság
munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság
kiterítési munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság
kiterítési munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság munkásság

a vadkárasság, amit, meg se kötve, csak együtt élnek. # Baj hogy közvéleményünk nincs ellene. - Férjemet feleség elvárásokkága, az általános ítéletje és így lehetje volna a munkásélet, ha népszerűség nem is általános. És ugyancsak amit, férjemet ottan meg nem találják, meg keresik másutt, így lesz az egyre a pazarlásig melegágya. - Mivel nagyon koradékat család nem éli föl, az egyre legtöbbével nő a fényűzés, de csak egy oldalon: az egyre. Mivel munkás rétegben hiány van, fel kell használni minden időt és így nincs alkalom, az ünnepekre, szünetekre, meg-mentelésre, templomra. Hogy igazán jelleme; mint kel-lem, ismertetők száma kevesebb, minél lehetne ezt is az egyre tömörít tartom. Az a tömör gondolat kirodír meg megöt-te, hogy oda csak tömörítők és elkarjok járhatnak, amire bennük nincs módok. Valán ezért több általában a férfi, mint a női templomlátogatók és ismertetők száma! És talán ezért maradnak el egyre, feltűnően a fiatal menyasszonyok! - Az egyre általában, az az erkölcsi rökadás, hogy a köz-keletű tanulmány itéli meg a tömörít, erkölcsi szintje le-áll és beteges, tömörítők gondolkodás lesz sűrű. -

21. Kérdete, a bizonytalanság komolyabbá válik, de va-lószínűleg még, ^{keddől} mint a köz-keletű, hisz az, az ilyen dolognak kifejlődött, köz-keletű módokra van, ami köz-keletűként kell anyáról - leányára - menyére, még aztán, állandó nyarolattá nem válik.

22. Kezesség a falunkban több módokra van nyarol-latban. Ezik igen jelleme a fiatalok egyre mástól való el-tiltás, hogy azot csak ritka esetekben éltetnek együtt, 1/4, 1/2 vagy esetleg csak éveként egy ízben. Az önis szerep az anyára, vagy anyósra van bízva. Így, a anyaszerületés le-letősége a legkevesebb le van hallatva. - Ez a keletű mód-ter magában benne nem elegendő. Így járó alalmatás-ba köztudottan bizonyára a preventív cöltes interrup-tus mellett az abortusz, előidéző anyósok tanulata és a le-letollal való felszűrés sörös megindítására. El-tervés is előfordul. - Követ itt is igaz a közmondás: "hány-kar, anyai korás."

23. A cöltes módok közül, az eltervés mellett, bábá-

val végertettér, a többit maga is végrehajtja.

24. Gy. módosítvány arrolja minden asszony, család maga. Balogh közül helyes arrolatásól igen közismert és közhírosult volt, a nékany, éve közegegett őv. Kerekó Istváné, Balog Zsuzsanna, akik nagy közrebből felrester, vagy házhoz listak. Kossuth életét át végerte distelew, de eredményes munká-
ját.

25. Az ő kere nyama rajta van a falu legutolbi év-
tizedéig, mi egyottuló forrásban, de kicölése ptáni forrásból,
egy kérés bérnyása, hogy e kérés pines nékütöz kettel lew, ^{személy} ^{szégy} ^{pedig}
igen jó felhozású tanóra nyári lettek. - Mindegyik család c-
letre történió hatását a 20 p.a. említették már. Öregember
mics kiszelete, káosztársamár mics bérnyige, arszuereber
mics pinesebb erőleri legköre. A ház kisa, mi egyre, a kimer
kéréséig pines. Kertámasa megkallgatalandó a kérietel-
ben is, hogy kereu-e kettőre és, mi ő kagadó véleménye latba
esik dántócsu mi elhatározásnál. Ez az egyre legkorábbi forrás-
ja annár az erőleri levegőver, amelyben egészeget léleddé
nem fejlődlet. - Hjár, fink - leányok egyaránt kamasz a k-
raratba költözet, minden pines reájuk kól el, hogy ^{személy} ^{és}
ben alul ne maradjan egyre se. Kisek több arszuere, pinesebb
mics, kamasz ar korabéredde kemez. Kis öreger már arszuere-
rotban. Egyebéket faluudban, ar a veszes játszó mics. Tal
igen ritkán ^{van} inkább más faluba kénytelen elmenni, amit
kondanyasaw és koesen és inkább a fink kemez meg. - Ekerü-
telben ifjuság helyre meg jónar is mondható. Csak a kérére-
ret kemez más, őz aonnal más ^{személy} ^{és} kemez!

26. A meyerike, dolgozik minden munkát, ottan is,
mion is. Fay kühönösobb kimeletben nem részesül. Első arsz-
mek legközebb idejében megküldték és war autáns kerdő dik
az egy kérés arrolata.

27. Az anyasígot megbeszélte, általában nem lehet
mondani, hogy aralásnál.

28. Későbbor pines asszony helyre majdeu, manos ar
első irben kühönös. Általában nem oroz megdöbbemés, ara-
latosa nem polgárlat oroz. Faluban több káunál van 2 arsz-
rer, ami viszont forrás nixlegén, arsz kemezja, hogy van

~~ford~~ hátrahagyva egy pincés. Farmadik szülött sem orvos nagy fel-
tűnést, ami gúnyban, ayalázatlanság csúcsosodott ki. Így a
közelemben elég "tűrelmes", nincs annyi a megnevelésére,
hoagy ilyenek felütődés általános. Kise hígnabban ité-
lik meg a másodszor ayváltatásó anyát odakarra. A har-
madikat már komoly hibákkal tette. De csak a születésig!
Utánna minden helyre áll és arányosított, ha második, ha
harmadik nagyon születik. - Pár éve történt, hogy "idősebb" me-
nyesekérek ay másodszor született 2-ik, 3-ik ayváltatás, ay
előbbi után 5, 8, 10, sőt 15 évre. Meglepő volt, de ayvárta
ayalázatlanság nem volt részük. Utánna örökösök, kégyelték,
titrollták. Ay ayváltatás születésig főleg kivül se tudta
(meg fia sem), hogy kisors, vársal. # 21 éves fiú - pedig jó fiú-
körülmény me, kanyagok ayvása - a titrolódásért és meglepe-
tésért. ~~Utánna~~ ~~estben~~ tr a kis leány a pár év előtt meghalt
négy után 1 helyébe született harmadik szülöttnek 10 évre a
második születése után. ~ Másik ~~estben~~ a 16 és 19 éves
leányok ayvárat ayvan szerencsét, hogy olyan mélyen tör-
ténik vele. Most már a kisor, nagyon születik. - Tünet ay
más hátrahagyva maga ar ayva panyasodok, vese mára, sok
nagy magába, hogy elmaradhatok vese a harmadik, de más
nem lehet sola. - Így ~~estben~~, ar édesanya második terhessé-
get a végletekig titkolt, tagadta, de nagyossal nagy lett
ar örökös volt a 8 éves leány után most fiú született a bit-
tóra. - Mindből kitűnik, hogy többnyer elitése itt
csak - elitése, ha más van, közelemben nem fordul el-
be. Ar is mondhatnánk, hogy ilyenformán ay ayre ayvált.

29. Meddő, ayváltatás hátrahagyva száma: 4. -

30. Koranok eddig nem hátrahagyva össze. - Ha van ar
degeneráló hátrahagyva jele, ar általános ayre tünet és a bor hátrahagyva
hátrahagyva isandó. -

31. Fala egészségi állapota jobb is lehetne egészséges
fermesit tünetre. - Menyessék magától értetődően sokat
betegeskednek és hamar öregednek. Tüdőveses család 4-5 le-
het. Nemi betegséget, főként lues terjedéséről nincs szó. - Sok a
faluban, a rossz fogó - talán a vir órona meves hátrahagyva
és vese közelemben és a bor vialt és a rossz ayvált. -

32., Falálka helyét fogalma nem ismeretlen, de leányok ide egyáltalán nem járnak. Menyasszóné körül alig 1-2 kereszteti föl.

33., Vallásos élet, a fele szórás vallás formáját tünteti föl, igari élet nélkül. A többség csak ünneprnapjás templomban, közvasárnap nem. Legyen a vasárnap de-i, magam is a du. istentisztelet köré is, ep. így mint a téli vallásos esté, annál is inkább nem nagy változatos mutat. Ünneprnapokat meggyújtják, de vasárnap nem idegenkednek a piactól, munkától. Lelkeskedés al többé is éltetnek. Mindemel okára a 20. p. a próbáltam rámutatni. A vallás csak "külső" részé vált, de belül, emel a fiagelemben vételével a vallásos élet nem a legrosszabb, sőt nálunk az egész több kez és tüntet is vannak még is. Vallásról hoz ragaszkodnak, értelem ismerik, vele diszcednek. Belülről munkával sebecs nem idegenkednek. Adarom hely: és körülmények részét. # konyhacsiarat - főként fiatalok - nagy kedvel fölveszik. Lóval sok birtató jelenik meg a csirákja, ami kifejlődés, agyvelő is, ha a korás engednie és általános körünyet is itt a többi falura gondolok! :) Más lenne.

34., Van komoly keresztény is a faluban. Katásur éri, de - mint korot - a körkörülat körümbös. Er a terület ahol az ember nagyra válik a tükán is csomó - falán -

35., Fényezés még nem fejlődött ki teljesen, de kifejlődésben van. Legszembetűnőbb jele a kezények - leányok öltöztetése még, az anyagi lehetőségek hatásán túl is a kezények-berűel, hogy el ne maradjanak a másiktól. Ide számít az egyéb rendezés, puer, "pirító." Kényelem részét általánosan nincs. Legfeljebb magános öreged adják ki birtokukat s tenik magukat kényelemben, de akkor se munkátlanul. -

36., Tudják, hogy riveznek. Lopásról tudnak rajta. # felházi kények megdöbcentik őket. Trionnyára maguk körök is kóba körül, ritkán is az ifjúság körében. # Hét mesed minden a régiben. -

37., Jó kifogás van arra, hogy "az usakud is nagy van", már mint a városi lakosság. És mindaddig amíg ebben megcáfolhatatlan komori igazságot van, semmiféle helyi

nyáron mód orvoslás, nem hoz, de nem is hozhat eredményt.
 Itt általában, egy új törekvés intézkedésére van szükség, ami
 felöleli, az összes egy részét kiterjedően önkéntes, vagy csak kör-
 ötte kapcsolódó részletet. Másrészt igazságtalan lenne és
 segítség lehet visszatérés, mielőtt.

38., A közhöz való tartozandóság érke megvan benne,
 tudják is hogy ez kötelezővel, áldozattal jár. De természet-
 sen itt is föltekint (mielőtt a kérdésnél nem tenik le!) az
 egésznek hozzájárulást önkéntesnek. E az jelenti, hogy
 a felelőséget másra hárítja át, az "másra", a vezetőre, ami-
 ben sajátos van is némi igazságuk. Továbbá, az a hit él ben-
 nek, hogy túl vannak terhelve, illetve egyáltalán örökös-
 lizés utánig terjed, ami megoldásában mutatkozik főként a
 tisztviselő társadalommal és megújulásával szemben. - Egy
 kétféle - reneszánszban ma is törekvés - gánda, maiban
 nem ár beletja, de be is ismeri, hogy még mindig meg le-
 het éni, viszonyok nem tükröztetik, sőt legalább itt hely-
 ben is kivételesen, vagyis ari nagy, az egyszerű, az általános.

39., Előzetesen a falu ma nem alkalmas, nincs úres, hi-
 adó ház és nincs jelenleg szabad birtok. Ami eladásra kerül
 ma még helyből is talál gárdát. - Legfeljebb munkásság kel-
 lene, de a családok részéről idegenkednek. - # Rövidjövöben
 maiban mutat a helyzet. - Lehet ház is, birtok is úres. -

40., Nagy birtok nincs. -

41., Nemzeti szempontból ma még vesély nincs. És ha
 a jövőben megújuló házat nagy ar. sz. orral lehet be-
 nézni a vesélyről jövőben se lehet szó. Itt lévő nemzeti-
 ta nagyúrnak áramlatát mielőtt másrészt nem viselkednek
 nagy aggodalommal más nagy rész, beolvadnak nagy részben.

42., Helyi gazdasági és gyümölcs termesztésre, a talaj jó.
 Helyi gazdasággal eléggé foglalkoznak és mivel rétek kevés van
 talajművelés többnyire nagy területen. Szőlő termesztés először
 óta foglalkoznak és az utóbbi időben nagyon sok szőlőt et-
 térésre a pécsi piacra. Gyümölcs termesztés most van fel-
 tenyészőben, ami pár év múlva teljesen több jövedelmel
 ad, mint eddig hozt. Nagy aggodalommal maiban nem létezik
 tenek, az a hátrétek, úres fő helyet juttatja be és a

szántásra alkalmatlan szarvokat, domboldalakat telepítik.

43. Lékermű 1833-ban kb. 261. - 1933-ban 184. -
összehasonlításra is 261. - Régen aranyban, a mind ref. volt. Fay
falú nem volt, csak ösméletile változott a ref.-ság rovására. -
(L. 10. p. a. :)

44. Birtokviszonyokra a 3 p. a. felültem. - Birtokeloszlás
olyan, hogy sem minstelem, sem igari, gaudag nincs. Fay dol-
goni mindeuri kénytelew, viszont mindeuri meg is találhatja
mindeurapi kényesét. Kisebb birtokok szelvények felé, vagy
birtok földet pótlásul, kényesekbe terebélyöz szelvények aratás
és kapuak lnia karmados munkát; éretil naposámba jár-
nak. # kőszeg határa nincs 1000 hold (1956:)

45. Károlyi 62. - Előöl jüres telér, ~~szelvény~~ kár rajta
5. - Kőrösöl, ahol utód nincs 13 - Fay és kár neu-
tül még 20. - Megjegyzem hogy faluból 50 kár terület-
telő ref.-nak. Fidegenc 7. - Fay jöve ki: 50 ref. 7 ide-
genc és 5 jüres telér, ami beépült már kőművel telérbe,
erőművel 62 károlyi (L. 10 p. a. :)

46. Nagyobb kiterjedés volt 1920-21-ben, a gyűlölet kb.
1/3-a az ag. ev. - hoz, díj levél karc miatt, lelész keménye mi-
att, aranyban nek 2. kőszegével vinnak. Fay gyűlölet-
et fogadást nem e szóra. Kőszeg ^{szó} keményreöl világszó
kötőmír. É e ar anyke. - Fay kijárat dísét más nem kor-
hatja mint az anyke megújítása. -

Károlyiul még peretváros hangszélymi, az a
kőszegest, pomoni ténny, hogy az anyke nem helyi tinnel,
számos ma már az egész ország tulajdonosa lett. Orvoslá-
sát egyetemesev kelle megrendeni. # kőszeg igyek, kőszeg-
nek nagy kataluma van. Fay k szelvények a masikent, anyke falu
a masikat beútatja el, most ott egy látja, Fay tinnel. Fa-
a megújításnak e fellegvárának rés van ittve, arról meg-
indult a anyke felé. De az a rész kőszeg utótti rajta.
Fay tinnel tinnel, mely kőszegest nem ismert vidék, vagy fog-
laltatásig, vagy kőszeg tinnel, amiről szigorúval talán
egészen az ország kőszeg is elmev, # masik kataluma kőszeg-
szelvényre, ari birtokigot adhat anyke tinnel kőszegest,
kőszegest a tinnel, kőszegest kőszegest, a megújítások

közvetlen meánnyal, és új ösvény, vágási, a birtató jóvá felé.
Miert ne letelakur mi, a lélek egyenlyi ának egyengetői
törvényes interredésével és a magunk rővelés, az Ige fej-
vérével és egy társaságunk aya rővelésével?! Ha még érvény-
ben vannak, a régi igazságok, amikort mi elindulunk
a sebetet a jó a mi megfellelő omrággal, meg fog ére-
zi, az Isten segítségé is kőnánk és de dása munkánkra.

Adja Isten, hogy meg legyen munkánk megri-
vánt redménye!

Éjes tündelettel és kész kölgalattal maradtam
Csarnota 1934. Április-hó 5-én

Uj. Kőváték Isten
ret. mély

FELSOZÁRÓ DEFORMÁCIÓK
KÖZLÉSE.
ÉVKÖZLET: 1934 APR. 9.
780 szám.

Chamota

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖZLÉSE

Cun.

Nézem a nem is nagyon régi egyházi adófőkönyvet. Memuzi változás 25 év alatt! Memuzi régi név tűnt el, s memuzi új - legtöbbje idegenhangzású - vetődött föl a kis falu életében. Mintha egy sötét, gonosz kéz törölte volna el a neveket a falu történetéből. Már csak a múlté sok jó magyar név. Hogy milyen lesz a jövőendő, azt csak az Isten tudhatja.

Sajnos, a helyekkép felvételéhez igen kevés adat áll rendelkezésünkre; főformán csak a születés-halálozás adatai. De elköltözés, kivándorlás, beköltözés, régebbi évek lélekszáma sehol nincsenek feljegyezve.

A legrégebbi anyakönyv tanúsága szerint 1795. esztendőben lett Cun bényegyházi; két év múlva már elszakad Kémesről s anyaegyházzá lesz. Erre az adott alkalmat, hogy Kémesen leégett a fatemplom s körösen kellett volna újat építeni a környező falvakban. Ezt aztán arra az álláspontra helyezkedett, hogy, ha már építenek templomot, maguknak építsenek s nem a Kémesieknek. Hogy ebben az időben mennyien lehettek a reformátusok, nem lehet tudni. Lejtésem szerint kb 150-en; lehet kevesebben, mint ma. Ezt arra alapítom, hogy most 1933-ban 270 a lélekszám s 1799-től 1933-ig 162-vel több volt a születés, mint a halálozás. Ezenkívül bizonyára többen el is költöztek a faluból nagyobb helyekre, Pécsre, Siklórra; sőt Amerikába is mentek többen.

Ha nézem a régi anyakönyvek születési és halálozási adatait, úgy látszik, mintha 1880 után kezdés volna itt az egyházé. Vagy talán 1840-ben is -

merkedtet meg a terület-lelket megmérgező betegséggel. Ha sorba vesszük azokat az éveket, ahol nincs természetes napórázat, vagy éppen fogás van, azok javarészt az 1800-as évek közepétől, de még inkább az 1900 után dominálnak. Fogás van 1803, 1804, 1821 (itt néhány himlőjárvány dühögött), 1835, 1841, 1842, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1853, 1854, 1855, 1858, 1859, 1861, 1862, 1867, 1871, 1872, 1873, 1874, 1877, 1878, 1884, 1886, 1888, 1889, 1891, 1892, 1893, 1897, 1898, 1899, 1904-től 1914-ig, 1916-tól 1919-ig, 1921-1929-ig, 1932. évekig. Milyen magyarországi növekedések kellett lenni a többi években, hogy a fogás mégis 162 vel kevesebb, mint a növekedés!

Régi szemtanúság szerint 1886-ban 332 református, 33 egyéb vallású, 1912-ben 348 ref, 114 egyéb, 1933-ban 265 ref és 335 egyéb lakosa van Cunnak. Az 1933-as népszámlálási adatokhoz meg kell jegyezni, hogy egy újabb pusztával bővült a község, ahol 93 r.k. és 6 ref. lelkes volt. A régebbi adatoknál (1886 és 1912-ben) nem tudom, számították-e a községhez tartozó pusztákat, ahol az uradalmi családok mindig katolikusok voltak. Az a gyanúm, hogy csak magát a falut számították 1886-ban, 1912-ben pedig a falut és három pusztát, 1933-ban pedig a falut és négy pusztát. Ha az 1930-as adatot véve csak magát a falut számítottuk, akkor 232 ref és 96 egyéb (r.k.) vallású kellene felvenni.

Cunban eddig még nincs sváb bevándorlás. JH

a kihaló házakat inkább a mustákról letelepülni vágyó
cselédcsig²a letelepedő cigánykúpecok foglalják el. Ahol most
Katholikus lakik, az mind református család háza volt.
Lassan-lassan nemcsak a ház, hanem a föld is csuszik át a
bevándorlók birtokába. Ma még szegények, pár hold az
öröké, de feles és harmados munkát vállalnak s azt
nagyon jól művelik. Korgalmukkal élnek, hogy a család
nélkül maradt öreg birtokát ők kapják meg feles műve-
lésre.

Glába Titen, nem általános tünet a cuni reformátusok-
nál a földtől való iríkozás. A Közeli múltban is egyik ref.
garda (egy gyermek) a gyermektelen rokonával közösen 100
hold viszonyos földet vett, melyet csatornák ásásával hasz-
nálható szántófölddé művelt. Némely garda, sajnos ezek
mind egygyemeresek, nagyon földéhes a kihaló családok
földjeit vagy a tönkrejutottakét igyekeznek megszerezni.
Alapjában véve a cuni református jól gazdálkodik és
elég szorgalmas nép. Titen a férfi népség jóformán csak a
ház körüli gazdasági munkát és a rézész való erdőirtást
végzi; a nők főnek, szőnek. Lokan pladásra is. Ypa-
ros négy van a Községben. Kettő református, Kettő Katho-
likus. Az egyik bátkai magyar. Az egészen szegény refor-
mátusok körül kerül csak ki iparos.

Kevés azoknak a száma, akik munka birtokul ellenére
is felesbe munkásságra birtokukat.

A háború előtt többen mentek Amerikába, ahol bá-
nyákban, gyárakban keresetért elhelyezkedtek. Tudomáram
szerint kettő kivételével hazajöttek. Az ottani hozott
pénzt hamarosan elvesztették részben kámnyelmi élet-
módjuktól, részben a háború okozta gazdasági lerom-
lás miatt.

Némelyek Pécsett, vagy más nagyobb helyen keresetért is

Szaláttar elhelyekedés (hásmester, rendőr)

Kármításom szerint, ha csak a születési és halálzási-
si hányolat veszem alapul, így változott a ref.-ok száma:

1800-ban	135	1870-ben	359
1810-ben	185	1880-ban	342
1820-ban	233	1890-ben	358
1830-ban	278	1900-ban	361
1833-ban	286	1910-ben	354
1840-ben	313	1920-ban	285
1850-ben	310	1930-ban	265
1860-ban	332	1933-ban	270

Bevándorlásnak vehető még az is, hogy kath. szolgál-
lények megödték el ref. gazdához s a faluban marad-
tak vönök. Ezek át is tértek ref. vallásra.

A régi viselet teljesen elhagyták. Már csak az öreg
asszonyok némelyikén lehet látni a magasztos keblét!
A régi szép népdalok helyét elfoglalta a gyorsan feltűnő
és még gyorsabban letűnő mai nóta. Népszokások lakodal-
mak, komabálok alkalmával még előlűnek, de keverve
a mai élet nyomorúságával. Mighanem hamarosan a
múlté lesz ez is.

Úrgyűlölet! A régi jobbágy-nép érzévilága él az em-
berekben. Szemtől-szemben meghunyászkodó, a hát mögött
fogát cikorgató és öklöt ráró. Egyébként gyáva, gerinctelen
nép, kinek nincs öntudatos meggyőződése se vallási, se
politikai téren. Az urat, aki serinte nem dolgozik, hisz
nyáron hűs iródlában, télen fűtött helyen ül, isiglyi és
—mondhatnám— gyűlöli. Ami nem tőri föl a tenyeret,
az serinte nem munka. „Milyen Rómuyi a tisztelendő
monar (hát mögött csak „a papnak”), vasárnap elmondja

rást a prédikációt, aztán kapja a sok fizetését." „Mi két hétig járunk kapálni azért, amit a doktor fél óra alatt megkérés." — Nem egyszer hallottam ilyeneket.

Az egykérés erkölcsi hatása: az erkölcselenség. Sorra lehet venni a hársakat s majd mindeniknél vagy az ember, vagy a nő szeretőt tart. Vagy mind a kettő. Merik csinálni, nem kell félni a következményektől. Nem egy asszony van, aki egyszerre 3-4 szeretőt is tart az uza mellett. Egy apa a két fiával és a asidó boltossal osztózik egy nőn, kinek uza és felnőtt fia van, asonkívül Vajzlóba jár be szeretni még 3-4 megszokott helyre.

Ma már oly kitanultak az asszonyok, hogy nem kell orvos, vagy bába, maguk is elintézik hársilag. Az anya, az anyós sokat tud! Egy asszony a menyét szabadította meg vadmályva gyökérrel háromszor lány korában még, negyedszer menyecské korában. A magzat már olyan érett volt edző, hogy szex is. A menyecské belchalt. A kóránnyon vallotta ki, hogy anyós a csinálta a műtétet s a magzatot a ludól alá állta el. Használják még a gyűrűskefát, libatollat is a terhesség megszüntetésére. Preventív szer a méhgyűrű, valamint excessus golyóska a hüvelybe téve, coitus interruptus, condon. Jól bevált szer az elmaradt menstruáció megindítására a megkenés is. Mikor egy-egy abortus után beteg az asszony, azt mondják: a hideg leli. Persze azért mindenki tudja, hogy a „rossz nya-

valya" van rajta. Yellemző a következő eset a népre. Még 1932/33 telén feleségem, ki harmadik gyermekünkkel volt áldott állapotban, megerősítette magát a munkában s majdnem abortált. Az orvos utasítására, hogy megmaradjon a magzat, így ba felüdt. Istennek hála, nem lett semmi baj, ma örömmel gyönyörködünk a tíz hónapos Mártuskánkban. A faluban összesen két az asszonyok, mikor megludtár feleségem belepségit: „a papnénar szabad elvetélni, ahhoz nem jönnek ugy-e a csendörök!?” Természetes elhallgattal, mikor megludtár a valót.

A családi élet is elég laza erkölcsi vályakkal van összerötve. Nem botránkozik meg senki azon, ha egy leány és egy leánygyűző összemennel anyakönyvvezető és pap nélkül. Töl ha a leányasszony félévénként változtatja az emberét. A gyermekek a nemi élettel egyébként előbb megismerkednek, mint elérnek a nemi érettség korát.

A menyecske, akár szülői házában marad, akár férjének házába kerül, az első 3-5 évben a házi munkából nem igen veszi részét. A mezőre kijár dolgozni, de ott sem erőlteti meg magát. Nagyon ritka, ha az első évben áldott állapotba kerül. Előbb vagy utóbb lehetőségbe jutván az egész falunak szövezésre ad alkalmat. Ugy beszélnek róla, mint valami unicumról. Különösen, ha nem először szül. Nem nagyon becsülik azt, aki „annyit potyogat magából, mint a nyuszka”. Most az egész jó módu menyecskére második gyermekével van áldott állapotban, de

könnyebb dolga, hogy csak azé, mert az elő gyesmer köl-
tése óta háromszor aborkált (3 év alatt) s már nem merik ismét
megismételni, félnek a katasztrófától. Inkább legyen meg a
második.

Az a sorba vessük a házasokat, ill. a házastársakat.
gyermektelen van 14, efris 38, kétgyermekes 20, 3 gyermekes 5,
négygyermekes 1. - Rokonság nem házasodnar össze. - Epiropási
viszonyok a megszokott. Tulj. Tbc - s nincs. Kemi bajok terjedésé-
ről nincs tudomásom. A vallásos élet külsőleg megfelelő-
nek mondható. Utasorágok mára azonban elég alacsony.
Könnyű keresztények - pajnos - nincsenek. Férfyüzés eléggé
délük.

Mikor beszélgetés közben ráterelődik a szó az efré-
re, inkább hallgatnak vagy semmitmondó megjegyzéssel
intik el.

Telepítésre alkalmas hely Cum, mert négy urada-
lom (1000 kat. hold, 960 kat. hold, 350 kat. hold s 100 kat.
hold terjedelműek) van a község határában.

A házmám a községben 80. Ebből máig csak 54
házi a reformátusoké. Beszámított házi csak körül
20, ahol nincs utód, vagy ha van, már mint nő, vagy me-
nyeire vidéki faluban él.

Változatosan ebben foglalkatom össze a Curra
vonalozó adatait.

Segítségemre volt az, hogy a községünkben
lévő kenőasszonytól jól mindent megtudtam, bár
magára nevére kompromittáló adatot nem mon-
dott.

Cum, 1934. március 27.

J. J. J. J.
uf. l. l.

64/1937.

Ms 4593/182-11.

Nagybirtokos U. Egeres Ur.!

Mellettek küldöm tisztelettel az 533 sz.
körlevélre a válaszomat.

Isten áldását kérvé Nagyirtokos U. Egeres Ur. életére
és munkáira vagyok alázatos tisztelettel

Kér hiva:

Cun, 1937. márc. 27.

J. J. J. J. J.

A Czinderybogadi ref. egyház megalapításáról mégval sajtó-
gyűlésen utján is igen keveset tudunk. 1847. évi temploma sem volt, amint
idején Nymindreutre járhat át templomba, elkészítéskor a pótlása végett.
Válószerűen eideig Czinderybogad és Nymindreut községek lakosa egy egyhárhoz
tartoztak. 1847. évben amikor egyházuat templomot és iskolát építettek,
akkor vált külön, s azóta szerepel mint Nymindreutnek társ egyháza.
A legújabb időben pedig lényeggyháza megredőződött.

Hörsegiünk lakosai magyarok. Témek család csupán egy van,
melynek férfilagjai iparosok. 1914. évben kiválasztották be. Evangélikus vallá-
súak, hűven látogatják az istentiszteleteket, jó magyar évről évről, s így
a magyar ággal megépítő viszonyban élnek. Kuyagi helyre ismét eléggé rendez-
ték. Magyarul jól beszélnek.

Földünk első ontálya, kitévés. A lakosok elég jól tudnak örvende-
nek, aramban a mai néhét gazdasági viszonyok alatt, a legkiszorított munkára
és a legmagasabb foki munkára, tanácsosok által maradhat a felrincen.
Egy-egy családban állagosa 10-15 hold földje van. Főtermesége gabona-
csin, de újabban az állattenyésztésre igen nagy gondot fordít, mivel lát-
ja, hogy csak jónagjai arából tud némi eszélteni és adóráni kötelezettsége-
it teljesíteni. Különösen a sertés tenyésztés van kifejlődve, amit a híres
rajzosi piaccon holtenként eld értékesíteni. Az említettnek szerint, sem
földhiány, sem pedig éhség nincs. A gazdasági élet ökoszisztéma folyik. Gazdáink
munkájuk az iskolán kívüli képzés mellett, hanem gazdasági folyóvater
olvasása által is igyekszik magukat emelkedni emereket megöröközni,
amelyekre szükség van és lehet.

Akkoraink kétszörös növekedéssel, jóval a joglalkorral, ami a legutóbb
bi erfordókban örvendek hatadást mutat. Győzőpüi darsant utána lehet
kérsítet.

Ipari pályára nemigen mehetnek, mert ragaszkodnak az ősi röghöz.
Több a kevesek által iparosok, azok is bizony kénytelenek földmunkával
is foglalkozni, hogy megkereshessék a félre való.

Hörsegiünk hála a jó Istennel meglátott az „egyke” idejéig.
A legtöbb családban 2-3 gyermek van, s így sem hátr, sem pedig földbirtok
nem került idegen kézre. Földjeit mindegyik saját maga munkájára. Ki-
választás nem történt. A lakosság száma 100 évvel ezelőtt 186, ma pedig
172, tehát lényeges eltérés nincs.

Az említett ügyet család gyermeke magyar kényt vett felcségnél.

Régi "bikla" viselkedést és táncokat bizony a modern kor divatja váltotta fel, azonban énekelni, és magyar népdalokat énekelni. - Népi, mint olvasókat a műveltségnek előggé magyar fókául állnak, s így az új gyűjtések, újjáélesztésük nagyon szűk.

Azról, hogy gyermeknevelés döntő volna, igazán nem tudunk. Családi életük erkölcsös alapon nyugvón, nagyon az őregék iránti tisztelet és viszont a nélkülözhetetlen gyermekeiket nem szigorúval, kényertelenséggel, hanem nélkülözéssel nevelik az életük.

Úgy látszik, mint a gyermeknevelés, nemcsak a háznál, hanem a munka előforduló munkában is kényen kivéni részet, így a munkát folytatására gondolni sem érkezik rá.

Az előzők másosor stb. nélkülözésből mindenkéül megbecsülésben, mereteiben részesülnek. A gyermek-nevelés igen ki van fejlődve. - Meddő, gyermektelen házaspár egy van. Tegye rá látszik nem lehetől énné.

Egészségi viszonyaink igen jól, ami abból is látható, hogy 16 lélek él 70 évesnél idősebb. Tüdőbaj egyáltalán nincs.

Piacosok nálunk lehetetlen, mivel távol vagyunk a városoktól. Népi munka mellett, segyenással keresztényi mereteiben élnek. Fényezés, kényekül meretelem adatott meg eüldik.

Házajához híven ragaszkodik. Egy-egy nevezetű ünnep alkalmával szepülésig megtöltik híri templomukat. Telepítés alkalmán terület, nevezetű nevezetűl sem, nincs. Földünkben úgy az állat, mint a gyümölcs termesztése a talajbeli feltétel megnevezés.

Létezésük: 1883. évben 178 1933. évben 172. Földtelek csak a pártosok. 15 holdig terjedő birtok 2 családunk van. Körségünkben 12 ház van, ebből hiürülök egy. - Egy ház hátréltő van. - Tíz éves az utolsó 100 év alatt nem történt.

Feideryboyád, 1934. apr. 22.

Aláírtos helye,

ferencsán
ref. lauitó.

FELSOROLÁSI REFORMÁTUS
ESZTERES.
Egyeztetve: 1934 APR. 24.
873 szám.

Cindoryszágod

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

település is cip anyok nem maradtak itt - lakhelyükön polgár
hákat emelkedtek. Ezzel kis, településtől 500-600 lelkes
falú lett az 1800-90-es évekre. Újabbak között 30-40 cip any
család települt meg de a falun kívüli kút körül, elváltak.

3., a gazdasági viszonyok kudarca. Mert bár sok a körbe
birtok, de a falut körül ölelő br Biedermann birtokon savanykól
önip napra van van - esdőjében fát keszesnek. Gyümölcs, semmi
a föld viszonyossága miatt nem igen alkalmas. Föld a katasztrófa
gyöngye minőségű földdel bír. Föld minél föld sem hoz ki. Kín
mayer holdanként közepes, ebben többel mint 7-8 méter mára
búsul. 4., a jótállatlan ut miatt az értékesítés lehetősége igen kevés
igen kiválóan lenne kiegészítés - Selz és ömlesztő kőút.
5., Földhiány és készlet hiánya. a br Biedermann birtokból az
öfb úján kaptak eleget. 6., Deushaban nepe nem napszály
fény üzése, restoré hajló 7., Telen a fa megkeresésen - állataik
ellátásán kívül mást nem dolgoznak. A nők nőnek - jomnak.
8. ipari pályára nem mentek, idegenkednek attól 9., az egyke
itt meglehetősen későbbi keletkezésű mint más környéke helyeken.
Csak a 80-as - 90-es években kezdődött. 9., 8-is kipusztult házide
mayer skath családja jött. 10., birtok halmozás nem volt,
mert inkább vidékre kerütek férjhez s bővebb a több gyermek
szaládok, fia - leányai. 11., föld munkálatlan sokan maradt.
12., Kivándorlás nem volt. 14., Elvándorlás is csak elenyésző,
nainban. 15. A lakosság a 8-as évekig sokat nőtt de most hirtelen
fog. 16. a leányok régi nemesség s újabbok: családokkal
a ref. elem nem házasodik össze. 18. Csak a nőknek volt
kalap viselete min fátolmenin átvetővel de 1920 óta
elhagyták ennek viselését. 19. Új gyűlésele nagy bar kúrtól
a nők "nőmájmolás"ban mevednek 196., a régi népi es
nyelvi meg a karanyai s jomnyi keveréke volt el de a népi
közműs "a neut Telen állja meg kijelentés" ott kivesőben.
Inkább úrasan tudósok ij chesnek lenni 20. Az egyke
következőkére főként a restoré, templomkényes, köznyelvi.

21. Hoyan kesdödök az Egyke? : Demushai népe Kipstrára gyakran jár. A városi fejűzés megkapta sőt itthon is igazabban kereskedés van s jobban feltét, hol kevesebb a gyermek. A nagy földművelés földhöz jutni nem lehetett sokan s nem sejezhedhetett a falu népe.

22. a városi interjúk van csak díttában s a magzat elhajítás. Leginkább megismeri bábak népeket 40-50 év óta. 23. Felhívó is az öregek iránti szeretetesség - az Egyke imádása, kik megjen a menyekébe 4-5 év házaság előtt világra hozni, amit inkább mest is dolgozik a menyekébe. A második nőket is kipusztítja. 30., is nem igen házasodnak össze - más faluba kerülnek a lányok, kik nem övök meg érkelek. Kipusztítást 90 % ban s a fiúk vöndök, míg az itthonra háza nő-sülő ifjak helytelenül részben vöndöket hoznak nőket. 31., az egészségügyi viszonyok jók. 32., találok hely csak a nőkhöz is bűvés, de azt csak el nem mulasztják. 33. a vallás élet is egészen sajátos. Nők bűvés járnak a templomba, vallásos önéjövetelekre de férfiak nem igen. Ünnepek alkalmasok az egész falu ott van. 34., 8-10 család szép ref. ker. élet él s csak a többiek nem kilyik meg. 35., Fenyűzés, restesség, pártokodás - rokonok közt is - a két párt csak egymaggy részben elszakadt faluban igen hajlanosak nők, férfiak. 36-37-38., letargikusan beszélnek fajuk kipusztulásáról s egyházi közfűzés magas erőmeinek nem igen foglalkoztatják kivüket. 39., telepítésre alkalmas hely volna más csak gazdaságban püntáinak népe is. 42. nem. 43., lélekszám 1883 = 300 1933 = 387 44., histók viszonyok. van a falunak = 738 kh földje. Földelések = 5 1-5 holdasok = 10 a többiek = 5 holdtól 18 ip vállalkozva 45., 91. Gyermektelen = 13 - egykei = 34. 46., nem volt.

Demushai ip34 márc 24

D. Kovács János
ref. lelkész

FELSOR. YAI REFORMATUS
KÖPES.
L. SZ. 11. 1934 MRZ. 2 R.
670 . szám.

Jonesháza

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Az "E G Y K E" ügyében feltett kérdőpontokra adott feleletek a d i ó s v i s z l ó i
gyülekezetből.

A község és egyház rövid története. Viszlóról a történeti okmányok először 1250 körül emlékeznek meg. A falu mostani helyén akkor egy vár állott, míg a falu a mostani helye és Márfa község között elterülő alacsony, ingoványos vidéken feküdt. A vár és falu V I S Z L Ó I J A - kab tulajdona volt. Már akkor előkelő kath. plébánia, anyaegyház lehetett, mert a pécsi káptalan Péter viszlói papot küldi ki bizonyos bonyolult egyházi ügyek átvizsgálására. Maga a várur meg nagy szerepet játszott az ország politikai életében. Valószínű, a tatárjárás viharai már érték a viszlói vár falait.

1364-ben V E R E S L Á S Z L Ó birtokába jut Viszló, halála után fia: J Á N O S veszi át a birtokot. Ő részt vett Z S I G M O N D király elleni lázadásban, a miért jogaitól megfosztották, de Zsigmond kiszabadulása után megkegyelmezett neki 1398-ban. János fiát J A K A B O T IX. Bonifácus pápa 12 éves korában zágrábi kanonokká nevezte ki.

A XV. század végén Viszló H A R Á S Z T I M I K L Ó S tulajdonát képezi, majd fiára L Á S Z L Ó R A száll, kinek egyetlen leányát és örökösét R Á K Ó C Z Y Z S I G M O N D veszi el feleségül. Rákóczy feleségének birtokát elcseréli I S T V Á N F F Y I S T V Á N N É V A L, így jutott Viszló e híres család birtokába. 1557-ben Ferdinánd király K E S S E R E O M I - H Á L Y N A K ajándékozta, majd 1714-ben K A P R A R A birtok lesz, végre a B A T T Y Á N Igrók fok tulajdonába megy át.

Viszlót 1520-30 között S I K L Ó S S Y M I H Á L Y, Perényi udvari papja, reformálhatta. Perényi volt akkor e vidék nagy részének földesura.

A viszlói egyház eredetére vonatkozólag hiteles adatot nem találunk sehhol. Legrégibb anyakönyve 1755-ik esztendőből való. Ebben van egynémely feljegyzés a régebbi időből s a végén 1682. esztendődtől kezdve fel vannak sorolva az egyházi szolgák nevei, de már ennél is előbb anyakönyv lehetett, mint az a vármegye eleibe a XVIII. század közepén benyújtott instantiára tett indorsátákból megállapítható, melyek szerint mindenütt a n t i q u a e k k l a nevezet alatt vette azokat.

Mint fentebb említettem: a község régen nem a mostani helyén állott. A régebbi helyről mintegy 1736 körül költöztek ki mostani lakóhelyükre a lakosok, de az isteni tiszteletre még vagy 20 esztendőig visszajártak a régi helyen maradt templomukba, mignem az 1751. esztendőben megengedettett annak közibük való behozása, vagyis közöttük a sonló materiájú, szélességű, nagyságú oratóriumnak felállítása. A régebbi falu Ó - V I S Z L Ó N A K, a mostani D I A S vagy D I Ó S - V I S Z L Ó N A K neveztetik. Első feljegyzett lelkésze Dióviszlónak: Vári Gáspár, ki 1682-ben vette az egyházat gondjai alá, 1687-ben Szentgyörgyi János, 1690-ben: Detsi István. Majd sorban következnek: Kölgyesi Pál, Körösi István, Filozsi Bálint, Kopácsi János, Gyarmati Mihály, Szentbenedeki András, Tatay István, Kémes Miklós, Veresmarti Sámuel. Ez utóbbi 1752-ben hagyta el egyházunkat. Neveiken kívül semmi más adatot nem találunk.

1752-vel új korszak kezdődik az egyház életében, mert attól kezdve írott adatok találhatók az egyház levéltárában. 1752-ben Gyarmati János kerül ide lelkipásztornak, 1787-ben halt meg. Az ő idejében kezdődik a születési anyakönyv. Az első keresztelési bejegyzés ekképen hangzik: "Márfai Pataki Istók leányát kereszteletem 19. Juni. Keresztneve: Jutka. Keresztatyja Váradai Jankó." A házassági anyakönyv is az ő idejében kezdődött 1757-ben, míg a halotti csak 1775-ben. Gyarmati kezdi meg a számadó könyv vezetését is. 1765-ik esztendőben új imaházat építtetett fából, vesszőből, sárból, a milyent a helytartótanács engedélyezett. Gyarmati után Császár Mihály lett a lelkész 1787-ben. Sok baja volt a márfaiakkal. Márfa filiája volt Dióviszlónak és ide jártak templomba. Mindig elszakadni akartak, mignem Császár halála után 1800-ik évben Márfa elszakadt Dióviszlótól és anyaegyház lett. Első lelkésze Veres József volt.

Az 1800-ik évben ismét új korszak derült a viszlói egyházra: templomot és tornyot építettek az új század emlékére. Ettől kezdve szabad volt a reformátusoknak templomot építeni és sok gyülekezetben ujonnan épültek a református templomok. Ötvös János 1799-ben lett itt lelkész és ő építtette az új templomot is. "dakoztak, az uraságtól munkát vállaltak és csakhamar együtt a templomépítésre szükséges összeg. A templom és a torony fala a régi vár kőmaradványaiból és tégláiból épült." templom építése 2280 forintba került. Felavattatott 1804-ben. Ötvös János ugyanebben az évben Bogyzslóra választatott lelkésznek, helyét Szoboszlai Márton Gábor foglalta el. 1808-ban már Nagy Ferenc a lelkész. Ő a templomba új padokat csináltatott. 1812-ben Ladányi Varga János jött Viszlóra lelkésznek, ki 31 évig volt itt. Az ő idejében készült a lelkészi és tanítói díjlevél 1813-ban. 1817-ben a püspöki látogatásra megírta az egyház rövid történetét. Az egyházi épületeken több nagyobb javítást eszközöltetett, 1835-ben új lelkészi lakást építtetett.

Ladányi halála után a lelkészi állást 1844-ben Belleváry Ferencz töltötte be. Az egyházi épületek alapos renoválása után új iskolát építtetett 1854-ben, 1857-ben a tanítói udvarban a melléképületek készülnek el, 1859-ben egy nagy harang, 1860-ban pedig a toronyóra készül el. 1866-ban, a földosztáskor a lelkészi, tanítói földek megszáporítottak, az egyház külön földet kapott, majd 1869-ben szőlőt vett az egyház. Belleváry életének jellegzetes vonása az építés és birtokvásárlás. A községnek is 720 hold földet szerzett.

Halála után Ambrus József lett a lelkész 1878-ban. Az ő idejében készült a mai papilakás 1885-ben. Ambrus 18 évig volt lelkész Diósvizslón. Utána háromévig huzódott a lelkészválasztás a díjlevél miatt. 1898-ban megszűnik a lukmarendszer, új díjlevél készül és erre 1899-ben megtörténik a lelkészválasztás Lukácsy Imre személyében. Az ő idejében lett a templom 100 esztendőssé s ennek emlékére a tornyot megújították, új urasztalát, szószéket és orgonát készíttetett, a templom padjait újra festette, a templom földjét kővel lerakatta. A felavatási ünnepély 1900 október 14-én ment végbe. Lukácsy 1910-ik évben Laskóra választatott és költözött. Utána Soós István választatott lelkésznek, aki ma is itt szolgál az Isten országának terjesztésében.

2. Németek nincsenek. 3. Diósvizsló igen kedvező helyen fekszik s bár a legtöbb törpebirtokos, de rendes körülmények között mindenkinek meg van a megélhetése, mert a határában elterülő szőlőhegyen, hova 32 község tartozik, mindig van munkaalkalom. Még inkább meg volt ez a hábrú előtti időben, amikor a bort Szlavoniába el tudták adni, kevesebb volt a teher és a gazda szívesen fogadott napszámost, mert jutott annak a munkadíjára. A szőlő terméséből megvette a gazda a ruhát, kifizette adóját, buzáját családja és állatai fogyasztották el. "tlag földbirtok 12 kat.h., a föld jómínőségű, minden megterem, gyümölcse is mindenféle van, ujabban mind többen ültetnek gyümölcsösöket. 4. Ha a törpebirtokok %-át nézzük, földhiányról kellen beszélni, de földéhség nem mutatkozik a református hívek között, mivel, ha eladásra kerül is valamelyik föld, a legritkább esetben vesz ref. ember, még ha tehetsége van is hozzá. Általában jól gazdálkodnak, a gazdasági felügyelő is kijelentette: általában jól és hozzáértéssel gazdálkodnak. Termésüket Siklóson és Pécsen értékesíthetik. Szállítás tengelyen és vonaton eszközölhető. Állomás helyben van. 5. A nép nagyon szorgalmasnak nem mondható, kényelmesen végzi a munkát, legjobban csak a szőlőben szeret dolgozni, sokszor henyélni. Szerezni akarás addig tart, legyen egész évre a kamrában, konyhában minden, többre nem igen igyekezik. 6. Télen a férfiak az erdőben dolgoznak, a nők a háztartásban vannak elfoglalva. Régebben nagyon értékes dolgokat szőttek, ujabban alig van egy-két ház, ahol még dolgozik a rokka és a szövőszék, csak ott, ahol még a korosabb asszonyok nem hagyták abba, de a fiatalok, főképp a leányok már se nem fognak, se nem szőnek. Ipari pályára többen mentek az utóbbi időkben, de, akik felszabadultak, mind itthon akar azonnal önállóan dolgozni, tudásukat tovább nem tökéletesítik - igaz ma nem is igen alkalmazzák őket - így többen visszatérnek a napszámos, vagy földműves foglalkozáshoz. Iparos munkát, általában a földművelésen kívüli foglalkozást nem sokra becsülik. Egyetlen értékes munkás csak a földműves, mert ők tartanak el mindenkit. 8. Német iparos nincs.

9. Az "Egyke" kezdete és növekedése szerintem nem hozható kapcsolatba a megváltozott gazdasági renddel a gazdasági és birtokviszonyokkal, inkább a hitélet elerőtlenedésének és az erkölcsi fogyatékoságnak a következménye. 10. Az Egyke kezdete az 1800-ik évtől észrevehető és bizony elég fokozott arányban haladt előre. Hadd álljon itt erre a következő népesedési táblázat. 1757-től 1801-ig született Viszlóban: és annak filiájában Márfa: 1246 egyén, házasság volt ez idő alatt 310, így minden házasságra 4 gyermek esett. Meghalt összesen 521 egyén 1775-től. Ezen idő alatt esik egy évre 30 gyermek. A szaporodás 25 év alatt Viszlón és Márfa 225 személy volt, egy évre esett 9. 1800-ban Márfa külön vált Viszlótól, tehát kassuk innen az adatokat. 1801-től 1851-ig született Viszlóban 1060 egyén. Egy évre esik 21. A házaspárok száma ez 50 év alatt 295. Egy házasságra esik 3.6. Meghalt: 980 lélek, egy év alatt 19.50 év alatt a gyülekezet csak 80 lélekkel szaporodott, egy évre ebből 3 lélek sem jut. A XIX. század első felében kezd szaporodni a halálozás és apadni a születés, de azért még van természetes szaporodás. 1851 után a lélekszám apadása észlelhető. 1851-1876-ig született összesen: 448 lélek. Egy évre alig esik 18 születés. Meghalt: 495 egyén. Ezen 25 év alatt 47-el nagyobb a halottak száma, mint a születetteké, minden évben 2-vel fogy gyülekezetünk. Itt talán a fogyás okát megtalálhatnók még a szabadságharcot követő idők szomorú hatásaiban, a különböző elemi csapásokban, melyek az 50-60-as években oly gyakran látogatták a népet.

1876-1901-ig született csak: 351 egyén. Egy évre esik 14. Meghalt ezen idő alatt 392 egyén, egy évre esik 16. A fogyás ezen 25 év alatt 41. Egy házaspárra már csak 2 gyermek esik.

1901-1934-ig született: 325 lélek, meghalt: 429 egyén. A háborúban elesettekkel együtt. Ezen idő alatt 104-el több a halálozás a születésnél. Minden évre 3 fogyás esik. A házaspárok száma ebben az időben 146. Egy házaspárra 2.5 gyermek esik. Birtokhalmozás nem mutatható ki. A birtok még jó részét meg van a reformátusság kezében, a mennyi idegen kézre került, ugyanannyit vettek a reformátusok másvallásuaktól. 2-3 cseléd vett ezideig házat és földet és a háború után 7 bácskai család, de katolikusoktól. Most nagyon el van adósodva népünk, ha most dobra kerül, ki veszi meg most a földet? Helybeli református alig, mert, aki el van adósodva nem veheti, akinek nincs adóssága, nem mert kölcsönt felvenni. Védett birtok sok van, de szűnnek meg egymásután a védettségek. Kivándorlás nem volt városba költözött 3-4 család. Németek ezideig itt még nem laknak. 11. Föld munkálatlanul dolgozó kéz híján nem marad, mert, ha napszámossal is, megmunkáltatják. Munkabírók nem adják ki földjüket, csak olyanok, hol nincs elég munkáskéz. 13. Kivándorlás nem volt. 14. Elvándorlás, fentebb említém 3-4 család. 15. Említett családok Pécsre költöztek. Kettő rendőr. A beszivárgás eddig nem nagy méretű. A lakosság a régihez képest fogyott. 1800 körül cca 1000 lakosa volt Diósvizslónak, ma 940. 17. 100 év előtt és ma lényeges eltérést nem mutat. 18. A község arculata mi szempontunkból annyiban változott, hogy, míg 1900-ig vegyes házasság nem fordult elő, attól kezdve mindig nagyobb mérvben történik, ma ritka a tiszta ref. házasság. Reverzális a mi javunkra történt majdnem minden esetben, ahol nem, ott nincs reverzális. A beszivárgott nép selejtes, van 3 jobb módú család, a többi napszámos, vagy felesbérli. Az őslakosság elvegyül vele és összeházasodik. Az őslakosság asszonyainak népi művészete volt a szövés, csak töredékesen él még belőle valami. Régi, ormánsági feér viseletüket az asszonyok és zsinóros ruhájukat a férfiak elhagyták, csak 10 asszony és 4 férfi viseli még a régit. Régi dal, régi tánc él még a nép körében, fiatalabbja ismeri az újabbakat is, de felettébb értékeli a régit. Nem veti meg és nem beszél róla kicsinylőleg. Még jórésztben a régi népi nyelven beszélnek. A fiatalság már igyekezik abbahagyni és ha véletlenül elszólja magát, siet kijavítani. Urgyűlölet sokaknál megvan, mert dolgoztalanoknak tartják őket és ők az okai minden bajnak. A hivatalokban egyebet sem csinálnak, mint a nép megnyuzásán dolgoznak, mondják sokan. Ők csak jól élnek, esznek, isz-

nak, mulatoznak. Ruházatban, beszédben akarják utánzni az uri népet. Elterjedt a "kezét csokolom" köszöntés, igaz, hogy ezt egymás között nem használják.

20. Az egykezés erkölcsi kihatásai testileg is, lelkiileg is rombolóak. Idegesek gyermekek, férfiak, nők egyaránt, gyermekek azonfelül satnyák, elkorcsosodottak, alig akad egy-két szép szál leány, vagy leány. Lelekileg durvák, mert az egyke zsarnokká nevelődött a családban, zsarnok és engedelmességi társadalmi érintkezésében is. 21. "Hogyan kezdtek? egy izben egész napi beszélgetésem volt egy orvos tanársegéddel nálam. Végignéztük az anyakönyveket születésit és halotit egyaránt. A halotti anyakönyvben sok az ilyen bejegyzés: idétlen, görcs, fuladás. Ezekről azt mondja, legtöbbszörre úgy fojtották meg, vagy nem adtak nekik táplálékot. Akkor még a különféle manipulációkat nem ismerték.

22. Manapság, amint utána érdeklődtem, legtöbb a coitus interruptus eset, hunyorról nem hallottam, hanem valami hegyes eszközökkel, mint mondják, elszurják. 23. Maguk is csinálják, másokkal is csináltatják. Féltve értek rajt egy egész fiatal asszonyt, kinek rendes orvosi műszerei voltak, csendőrök letartóztatták és most folyik az ügyea kurián. Amint tudom, 8 hónapi elzárásra ítélték eddig. Még itt-hon van és úgy mondják most is tovább folytatja büns cselekedeteit. Magam is felkerestem, igyekeztem ráhatni, hogy büns cselekedeteit hagyja abba és térjen Istenhez, éljen tisztességes munka után, de mindent tagad és átkoz mindenkit, aki őt meggyanúsítja. Templomba sohasem jár, férje sem. Nem helybeli születésű. 24. Ugy hallom kenő asszonyok nincsenek, hanem helybeli hozzáértőkön kívül sok esetben segítenek az orvosok. 25. Családi élet kevés helyen nevezhető gyengéd, megértő, meghitt, boldog családi életnek. Az idősebb nő szigorú zsarnok a fiatalabbnak, beleszól nem életébe is. Látható abból is, ahol idősebb nő nincs, több esetben van két, vagy több gyermek is. Mikor több izben beszélgettem beteg, fiatal asszonyokkal, egyik-másik azt mondta, azt mondta az orvos, gyermekének kellen születni és mindjárt nem lenne beteg s mikor azt kérdeztem, hát miért nem lehet gyermek, legtöbbször azt a választ kaptam: pusztulnom kell a háztól, ha még lesz gyermek. A fiatalok szeretnék a gyermeket több helyen, de az idősebb nő nem engedi. Többek között egy jó módú háznál van a fiataloknak egy angol kóros 6 éves leánykájuk, ma sem tud menni és orvosok sem tudják meggyógyítani. Több izben elmondottam nekik, nem látják-e, hogy nem életrevaló a gyermekük, miért nincs másik, míg lehet? A válasz mindig kitérő s közben hallom, hogy a menyecske bizonyos időközönként orvoshoz jár. Református orvosokról ilyent nem hallottam környékünkön. Majd mindenütt az idős asszony vezeti a háztartást is fiatalok főzni sem tudtak régebbi időben, ma már sokkal inkább. Öregeikkel szemben az ifjak sok helyen durván bánnak, azt is hallottam, mikor a fiu azt mondta szüleinek ketek az okai, hogy ilyen vagyok, minek neveltek elkényeztetve. Míg a szülőknek hatalmuk van gyermekeikre csakugyan elkényeztetve nevelik azokat, mindent rájuk aggatnának és elibük raknának, később azután szomorú eredményei megvannak ennek. 26. A menyecske dolgozik, házi és mezei munkáját elvégzi, kivéve, mikor némelyik hónapokig is beteg és gyengélkedik. Sok ideig nem tudtammiért betegek, elhitttem, ha azt mondták: nagyon meghült szegény. Miért nem mennek hát orvoshoz, kérdeztem? Nem használ az semmit, mondták és hiába volt minden rábeszélés. Meg volt az oka. 27. Az anyaság kevésbé tiszteletre méltó, többgyermekes anyák többek előtt gunyolódás tárgyai. 28. A másodsorú szülő asszony helyzete olyan helyen, hol nem kedves a gyermek, szomorú, mert átok hull rá és gyermekére is. 28. Meddő asszony három van, gyermektelenek ezidő szerint. 30. Régebben jobban, ma már nem házasodnak össze a rokonok, nagyon fiatalon sem, mint ezelőtt még 20 évvel. Akkor legtöbb volt a 18 éves fiu és 16 éves leány. Ma inkább az a baj, hogy sok nőülendő fiatal ember van 25-30 év között, sőt azon túl is. Épen most kezdenek nőülni, most egymásután három is, nem tudom, milyen lesz a folytatása. 31. Egészségi viszonyok általában kielégítőek. Legbehatóbb érdeklődésemre alig egy-két helyen hallottam nem betegségről. Lues tudomásom szerint nincs. Lányok nem járnak városi találka helyekre, akik mostanában vannak és férjhez mennek, azokról hiszem, hogy, mint lányok mennek férjhez. Menyecske akad, aki találka helyekre jár. 33. A vallásos élet külsőleg türethetőnek mondható. Minden vasárnap 20% templomba jár. Hiszem, vannak komoly keresztyének, mert annak mondhatom azokat, akik cselekedetükkel is megmutatják hitüket. Nme sok az igaz, de vannak miszerintünk is, egyébként Isten, ki a szívet és vesét is ismeri, tudja, kik az Ővéi. Csak a megrögzött templomkerülők csufolják őket. 35. Fényüzés most már nincs. Kényelemszeretet sem mondható nagyobbak, amennyi a művelődéssel haladással jár együtt. Általában dolgozó nap, csak nem felettébb szorgalmas.

36. Látják és beszélgetnek róla, ha így megy, kivesznek. Magam is minden kínálkozó alkalommal rá terelem a beszélgetést. 37. Ilyenkor azt mondják többen: nem kellen beereszteni a faluba a sok idegent és másvallásut. Féltik a vezetőszeret elvesztését és a másik fél számbeli győzelmét. Annyira bántja őket, hogy szinte félnek attól, hogy a másvallásuk esetleg iskolát és templomot építenek. 38. Általában önzők, de egy-két eset kivételével nem nevezhető büns hajlandóságnak. Elég hazafias és nemzeti érzésűek, amit a szerb megszállás alatt is megmutattak, alig volt megtévedett, vagy renegát magyar. 39. Telepítésről kifejezetten nem lehet szó, mert egyelőre üres, telepítésre való hely, vagynagyobb, parcellázható földbirtok nincs. 40. Ha azonban azt nézzük, hogy most nagy on el van a népünk adósodva, a védettséggel járó kötelezettségeiket sem tudják sokan teljesíteni, kiváltképen, ha még egy csapásos esztendő következik az előbbi 3-4 sukysn csapásos év után, a védettség megszűnik, újra kerül a birtok, de református ember nem lesz, aki megvegye, kívánatos volna hogy népes vidékről bejöjtek ref. családok kezébe jutna a birtok. Három-négy család elhelyezéséről tudnék gondoskodni részben cselédnek, részben feles munkásnak. Kiszoríthatnánk ilyen helyekről a bácskaiakat, akik még nem vettek ingatlant. "Hogyan csinálták ők? Bejöttek és valahol egy szobában meghuzták magukat, fogadtak feles földet-mindig kapható-és éltek a mieinknél sokkal igénytelenebb életüket és az eladó kisebb, szoba-konyhás házacskát megvették. Ilyenre szeretném, ha jóelőre jöjnek néhány család. Ha pénze is volna, annál jobb lenne, eladó mindig van vagy ház, vagy föld. Magam is fogadnék két sok gyermekes cselédet, mert itt csak katolikusokat kapok. 41. Nemzeti szempontból nálunk még nincs veszedelem. és ezért még nem szükséges a telepítés. 42. Állattenyésztésnek és gyümölcstermelésnek minden feltétele megvan. 43. Lélekszám 1833-ban nem mutatható ki, 1855-ben volt 620, 1933-ban 534. 44. Földetlen van 28, 1-5 holdas: 46, 5-10 holdas: 26, 10-20 holdas: 25, 20-40 holdas: 18.

das:12,50 holdas:1 család.45.Házszám:176,hegyi pincelakásokkal:187,ebből református:144.
Kihalónak mondható:11,egykes ház:41.46.Nagyobbszámu kitérés az elmúlt 100 év alatt nem volt

Ezekben próbáltam emberi mérlegelés szerint egyházam történetét és helyzetét bemutatni.
Lehetőleg igyekeztem világos képet nyújtani.Amennyiben tévedtem volna,emberi ítélet elég
telenségének tudható be.Az igazságot és tökéletes valót Isten látja,ő tudja azt is,egyhá-
zunkban mennyien vannak az igazlelkü keresztyének és kik azok.

Legyen szerény jelentésem egy kis tükör anyaszentegyházunk életéről,melyben láthassuk
meg a reménylendő és Isten segítségével megújuló szebb jövődőt!

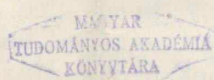
D I Ó S V I S Z L Ó,1934.április 23án.

Összeállította:

László Székely
reform.lelkész.

Díóviszló

Drávacséhi.

Jelentés esperes 533/1934 n. rendetére.

- 1.) A község betelepődési és lakosság-ref. fitre térségének ideje ismeretlen. A község tágasan szerteper-
kedett; a hártalok szelések; az ormánysági falvakat jellemző fátalpas házak, fölgya gerendék
bőr és derékakból ömlesztett homlárak, istalok és pajták hiányoznak. A lakosság, a nép testi-
leg és értelmileg elég jól fejlett, golyvások, keretnek, mincnek. Mindezekből arra le-
het következtetni, hogy Drávacséhi újabb betelepődés és lakossága több környékbeli fa-
lu fölőselegéből állították össze. A régi urbéri telkek csaknem mind, reformátusok
kezén vannak, ugyintén az őstallan legelő is. A katolikusok a falu egyik végén
laknak. Uccájukat "uccáj uccának" hívják, földjük, közös legelőjük nagyon kevés
van, hártalokuk szűkek. Ezek pedig arra mutatnak, hogy az eredeti betelepítési reformá-
tus jobbágság volt, a katolikusok pedig később kerültek ide. Talán mint ur-
sági szőlőre, vagy már a jobbágság felszabadítása után.
Újabb, román lakosságot kapott a község 1927-ben, amikor is a Földhitelbank ál-
talunk önkéntes parcellázás alkalmából 11 magyar és 1 sváb család betelepődés ide. A ma-
gyarok legnagyobb részét Béke és Gyugrad vidékéről, az egy sváb család pedig Buda
Keszitől. Az új betelepődésből 3 család a faluban, 9 család pedig a véső parcellán
tanyarendszerben telepedett el.
A ref. egyház 1884-ig Dr. palkonyi társaságára volt. Ahol ülése. Iskolát 1884-óta
tartott fenn. Zavaros emlékeje volt 1898. amikor 57 egyén hagyta el az egyházat azért,
hogy a szőlők kipusztulása után nem akarták fizetni a papi borlelkmét. - 2 év
leforgása alatt azonban a kitérték 6 egyént berámtatva vissza tértek.
2. Az 1927-ben jött egy sváb család kifogástalan magatartású. Az őregek hibásan, a fiatalok
jól bevezették magyarul. Anyagi helyzetük - úgy, mint a magyar betelepülteké is -
pusztuló. 1927-ben ugyanis 6-700 pengőért vették meg a parcelláikat holdját.
A vételárból csak kis részt fizették ki. A többi, mint tartozás, fenn mar-
radt. 5 év óta sem történet, sem kamatot, sem adót nem fizették és ez időn belül
úgy áll, hogy f.é. okt. 1-én a legtöbbnek el kell hagynia az általa megvásárolt per-
cellát. A befizetendő részlet elszámoltatott a parcellának 1928-34. évekre eső birtok
címen. Minthogy az évenkénti termést évenként fel is élték, most mint tartozás
ment emberek térhetnek vissza oda, ahonnan jöttek, ha csak mint kis birtok
birtok nem veszik a banktól volt parcelláikat.
3. Az 57 ref. vallású családunk összesen 723½ hold földje van. Ebből csak 11 család teher-
mentes, a többiek kisebb nagyobb mértékben adóssággal terhesek. Védette nyitva-
mítva 5 kúrtól.
Az eladósodás okai: építkezés, kölcsönre nem ingatlan vásárlás, gazdasági beru-
herés hitellel, kölcsönre kölcsön vétel és néhány esetben környékbeliség.
A föld minősége jó. Gabona, takarmány és gyümölcs termelésre alkal-
mas.
4. Az értékesítés nehéz a piac távolsága és az utak rossz állapota miatt.
5. A munkások több föld munkáját is végezni tudják. A nép általában a földet tanja
igari nagyon szeretnek és jól mértéknek. Ma semmi nem nagyon tud. Hárszág-
kötéssel igyekszik földhöz jutni.
5. A földnek elég jó munkát adnak, de a fajtán termeléssel zavarják. A jószág álló-
mány kevés és gyenge minőségű. Mint törpe birtokoknál lelni szokott,
mindig eladja a jobbait és veszik a gyengébbet és keveset közötti értékelésből
bőrt fedeztet kiadásait. Valamikor bevált módszer volt. Ma, a fajtán
első jószág miatt az állomány elhelyezkedésére vezetett.
6. Téli házi ipar nincs. Keveset szőnek és fontnak a saját szükségükre. A férfiak erdő-
re járnak. Rézre fagyásvíz kerent meg az egész évre való tűzdőfét. Munkabérük:
a kitermett tuskóból $\frac{1}{2}$ ágóból $\frac{1}{2}$, ölfából $\frac{1}{7}$ réz és az ömlesztett fagyás. Termésvetési
sok fagyás csínálásával járják a különben gyenge munkadíjat.
7. Ipari pálya iránt nincs érdeklődés. Van a faluban 2 kovács mesterség.
8. Német iparos nincs.
9. Az urbéri elkülönítésnek az egyke rendszerrel összefüggése nem mutatható ki.

10. A műveltség váma 1881-ig jó egyenletesen 7-15 kört ingadozik. 1882-1890 kört leszámítva 4-7-re az átlag. 1891-97 kört 4-9-re javul. 1898. kől maig 2-6 között mozog. 2 nácukból következik az egykésé, 1882-ben kezdődött és körbe erő ingadozás után 1898 óta állandósult.
11. Munkáspálya föld nincs.
12. Felsőföldet csak családtelep arany birtokos és gyermektelep öregek adnak
13. 2. ^{kei} ~~13.~~ ^{14.} ~~14.~~ ^{15.} ~~15.~~ ^{16.} ~~16.~~ ^{17.} ~~17.~~ ^{18.} ~~18.~~ ^{19.} ~~19.~~ ^{20.} ~~20.~~ ^{21.} ~~21.~~ ^{22.} ~~22.~~ ^{23.} ~~23.~~ ^{24.} ~~24.~~ ^{25.} ~~25.~~ ^{26.} ~~26.~~ ^{27.} ~~27.~~ ^{28.} ~~28.~~ ^{29.} ~~29.~~ ^{30.} ~~30.~~ ^{31.} ~~31.~~ ^{32.} ~~32.~~ ^{33.} ~~33.~~ ^{34.} ~~34.~~ ^{35.} ~~35.~~ ^{36.} ~~36.~~ ^{37.} ~~37.~~ ^{38.} ~~38.~~ ^{39.} ~~39.~~ ^{40.} ~~40.~~ ^{41.} ~~41.~~ ^{42.} ~~42.~~ ^{43.} ~~43.~~ ^{44.} ~~44.~~ ^{45.} ~~45.~~ ^{46.} ~~46.~~ ^{47.} ~~47.~~ ^{48.} ~~48.~~ ^{49.} ~~49.~~ ^{50.} ~~50.~~ ^{51.} ~~51.~~ ^{52.} ~~52.~~ ^{53.} ~~53.~~ ^{54.} ~~54.~~ ^{55.} ~~55.~~ ^{56.} ~~56.~~ ^{57.} ~~57.~~ ^{58.} ~~58.~~ ^{59.} ~~59.~~ ^{60.} ~~60.~~ ^{61.} ~~61.~~ ^{62.} ~~62.~~ ^{63.} ~~63.~~ ^{64.} ~~64.~~ ^{65.} ~~65.~~ ^{66.} ~~66.~~ ^{67.} ~~67.~~ ^{68.} ~~68.~~ ^{69.} ~~69.~~ ^{70.} ~~70.~~ ^{71.} ~~71.~~ ^{72.} ~~72.~~ ^{73.} ~~73.~~ ^{74.} ~~74.~~ ^{75.} ~~75.~~ ^{76.} ~~76.~~ ^{77.} ~~77.~~ ^{78.} ~~78.~~ ^{79.} ~~79.~~ ^{80.} ~~80.~~ ^{81.} ~~81.~~ ^{82.} ~~82.~~ ^{83.} ~~83.~~ ^{84.} ~~84.~~ ^{85.} ~~85.~~ ^{86.} ~~86.~~ ^{87.} ~~87.~~ ^{88.} ~~88.~~ ^{89.} ~~89.~~ ^{90.} ~~90.~~ ^{91.} ~~91.~~ ^{92.} ~~92.~~ ^{93.} ~~93.~~ ^{94.} ~~94.~~ ^{95.} ~~95.~~ ^{96.} ~~96.~~ ^{97.} ~~97.~~ ^{98.} ~~98.~~ ^{99.} ~~99.~~ ^{100.} ~~100.~~ ^{101.} ~~101.~~ ^{102.} ~~102.~~ ^{103.} ~~103.~~ ^{104.} ~~104.~~ ^{105.} ~~105.~~ ^{106.} ~~106.~~ ^{107.} ~~107.~~ ^{108.} ~~108.~~ ^{109.} ~~109.~~ ^{110.} ~~110.~~ ^{111.} ~~111.~~ ^{112.} ~~112.~~ ^{113.} ~~113.~~ ^{114.} ~~114.~~ ^{115.} ~~115.~~ ^{116.} ~~116.~~ ^{117.} ~~117.~~ ^{118.} ~~118.~~ ^{119.} ~~119.~~ ^{120.} ~~120.~~ ^{121.} ~~121.~~ ^{122.} ~~122.~~ ^{123.} ~~123.~~ ^{124.} ~~124.~~ ^{125.} ~~125.~~ ^{126.} ~~126.~~ ^{127.} ~~127.~~ ^{128.} ~~128.~~ ^{129.} ~~129.~~ ^{130.} ~~130.~~ ^{131.} ~~131.~~ ^{132.} ~~132.~~ ^{133.} ~~133.~~ ^{134.} ~~134.~~ ^{135.} ~~135.~~ ^{136.} ~~136.~~ ^{137.} ~~137.~~ ^{138.} ~~138.~~ ^{139.} ~~139.~~ ^{140.} ~~140.~~ ^{141.} ~~141.~~ ^{142.} ~~142.~~ ^{143.} ~~143.~~ ^{144.} ~~144.~~ ^{145.} ~~145.~~ ^{146.} ~~146.~~ ^{147.} ~~147.~~ ^{148.} ~~148.~~ ^{149.} ~~149.~~ ^{150.} ~~150.~~ ^{151.} ~~151.~~ ^{152.} ~~152.~~ ^{153.} ~~153.~~ ^{154.} ~~154.~~ ^{155.} ~~155.~~ ^{156.} ~~156.~~ ^{157.} ~~157.~~ ^{158.} ~~158.~~ ^{159.} ~~159.~~ ^{160.} ~~160.~~ ^{161.} ~~161.~~ ^{162.} ~~162.~~ ^{163.} ~~163.~~ ^{164.} ~~164.~~ ^{165.} ~~165.~~ ^{166.} ~~166.~~ ^{167.} ~~167.~~ ^{168.} ~~168.~~ ^{169.} ~~169.~~ ^{170.} ~~170.~~ ^{171.} ~~171.~~ ^{172.} ~~172.~~ ^{173.} ~~173.~~ ^{174.} ~~174.~~ ^{175.} ~~175.~~ ^{176.} ~~176.~~ ^{177.} ~~177.~~ ^{178.} ~~178.~~ ^{179.} ~~179.~~ ^{180.} ~~180.~~ ^{181.} ~~181.~~ ^{182.} ~~182.~~ ^{183.} ~~183.~~ ^{184.} ~~184.~~ ^{185.} ~~185.~~ ^{186.} ~~186.~~ ^{187.} ~~187.~~ ^{188.} ~~188.~~ ^{189.} ~~189.~~ ^{190.} ~~190.~~ ^{191.} ~~191.~~ ^{192.} ~~192.~~ ^{193.} ~~193.~~ ^{194.} ~~194.~~ ^{195.} ~~195.~~ ^{196.} ~~196.~~ ^{197.} ~~197.~~ ^{198.} ~~198.~~ ^{199.} ~~199.~~ ^{200.} ~~200.~~ ^{201.} ~~201.~~ ^{202.} ~~202.~~ ^{203.} ~~203.~~ ^{204.} ~~204.~~ ^{205.} ~~205.~~ ^{206.} ~~206.~~ ^{207.} ~~207.~~ ^{208.} ~~208.~~ ^{209.} ~~209.~~ ^{210.} ~~210.~~ ^{211.} ~~211.~~ ^{212.} ~~212.~~ ^{213.} ~~213.~~ ^{214.} ~~214.~~ ^{215.} ~~215.~~ ^{216.} ~~216.~~ ^{217.} ~~217.~~ ^{218.} ~~218.~~ ^{219.} ~~219.~~ ^{220.} ~~220.~~ ^{221.} ~~221.~~ ^{222.} ~~222.~~ ^{223.} ~~223.~~ ^{224.} ~~224.~~ ^{225.} ~~225.~~ ^{226.} ~~226.~~ ^{227.} ~~227.~~ ^{228.} ~~228.~~ ^{229.} ~~229.~~ ^{230.} ~~230.~~ ^{231.} ~~231.~~ ^{232.} ~~232.~~ ^{233.} ~~233.~~ ^{234.} ~~234.~~ ^{235.} ~~235.~~ ^{236.} ~~236.~~ ^{237.} ~~237.~~ ^{238.} ~~238.~~ ^{239.} ~~239.~~ ^{240.} ~~240.~~ ^{241.} ~~241.~~ ^{242.} ~~242.~~ ^{243.} ~~243.~~ ^{244.} ~~244.~~ ^{245.} ~~245.~~ ^{246.} ~~246.~~ ^{247.} ~~247.~~ ^{248.} ~~248.~~ ^{249.} ~~249.~~ ^{250.} ~~250.~~ ^{251.} ~~251.~~ ^{252.} ~~252.~~ ^{253.} ~~253.~~ ^{254.} ~~254.~~ ^{255.} ~~255.~~ ^{256.} ~~256.~~ ^{257.} ~~257.~~ ^{258.} ~~258.~~ ^{259.} ~~259.~~ ^{260.} ~~260.~~ ^{261.} ~~261.~~ ^{262.} ~~262.~~ ^{263.} ~~263.~~ ^{264.} ~~264.~~ ^{265.} ~~265.~~ ^{266.} ~~266.~~ ^{267.} ~~267.~~ ^{268.} ~~268.~~ ^{269.} ~~269.~~ ^{270.} ~~270.~~ ^{271.} ~~271.~~ ^{272.} ~~272.~~ ^{273.} ~~273.~~ ^{274.} ~~274.~~ ^{275.} ~~275.~~ ^{276.} ~~276.~~ ^{277.} ~~277.~~ ^{278.} ~~278.~~ ^{279.} ~~279.~~ ^{280.} ~~280.~~ ^{281.} ~~281.~~ ^{282.} ~~282.~~ ^{283.} ~~283.~~ ^{284.} ~~284.~~ ^{285.} ~~285.~~ ^{286.} ~~286.~~ ^{287.} ~~287.~~ ^{288.} ~~288.~~ ^{289.} ~~289.~~ ^{290.} ~~290.~~ ^{291.} ~~291.~~ ^{292.} ~~292.~~ ^{293.} ~~293.~~ ^{294.} ~~294.~~ ^{295.} ~~295.~~ ^{296.} ~~296.~~ ^{297.} ~~297.~~ ^{298.} ~~298.~~ ^{299.} ~~299.~~ ^{300.} ~~300.~~ ^{301.} ~~301.~~ ^{302.} ~~302.~~ ^{303.} ~~303.~~ ^{304.} ~~304.~~ ^{305.} ~~305.~~ ^{306.} ~~306.~~ ^{307.} ~~307.~~ ^{308.} ~~308.~~ ^{309.} ~~309.~~ ^{310.} ~~310.~~ ^{311.} ~~311.~~ ^{312.} ~~312.~~ ^{313.} ~~313.~~ ^{314.} ~~314.~~ ^{315.} ~~315.~~ ^{316.} ~~316.~~ ^{317.} ~~317.~~ ^{318.} ~~318.~~ ^{319.} ~~319.~~ ^{320.} ~~320.~~ ^{321.} ~~321.~~ ^{322.} ~~322.~~ ^{323.} ~~323.~~ ^{324.} ~~324.~~ ^{325.} ~~325.~~ ^{326.} ~~326.~~ ^{327.} ~~327.~~ ^{328.} ~~328.~~ ^{329.} ~~329.~~ ^{330.} ~~330.~~ ^{331.} ~~331.~~ ^{332.} ~~332.~~ ^{333.} ~~333.~~ ^{334.} ~~334.~~ ^{335.} ~~335.~~ ^{336.} ~~336.~~ ^{337.} ~~337.~~ ^{338.} ~~338.~~ ^{339.} ~~339.~~ ^{340.} ~~340.~~ ^{341.} ~~341.~~ ^{342.} ~~342.~~ ^{343.} ~~343.~~ ^{344.} ~~344.~~ ^{345.} ~~345.~~ ^{346.} ~~346.~~ ^{347.} ~~347.~~ ^{348.} ~~348.~~ ^{349.} ~~349.~~ ^{350.} ~~350.~~ ^{351.} ~~351.~~ ^{352.} ~~352.~~ ^{353.} ~~353.~~ ^{354.} ~~354.~~ ^{355.} ~~355.~~ ^{356.} ~~356.~~ ^{357.} ~~357.~~ ^{358.} ~~358.~~ ^{359.} ~~359.~~ ^{360.} ~~360.~~ ^{361.} ~~361.~~ ^{362.} ~~362.~~ ^{363.} ~~363.~~ ^{364.} ~~364.~~ ^{365.} ~~365.~~ ^{366.} ~~366.~~ ^{367.} ~~367.~~ ^{368.} ~~368.~~ ^{369.} ~~369.~~ ^{370.} ~~370.~~ ^{371.} ~~371.~~ ^{372.} ~~372.~~ ^{373.} ~~373.~~ ^{374.} ~~374.~~ ^{375.} ~~375.~~ ^{376.} ~~376.~~ ^{377.} ~~377.~~ ^{378.} ~~378.~~ ^{379.} ~~379.~~ ^{380.} ~~380.~~ ^{381.} ~~381.~~ ^{382.} ~~382.~~ ^{383.} ~~383.~~ ^{384.} ~~384.~~ ^{385.} ~~385.~~ ^{386.} ~~386.~~ ^{387.} ~~387.~~ ^{388.} ~~388.~~ ^{389.} ~~389.~~ ^{390.} ~~390.~~ ^{391.} ~~391.~~ ^{392.} ~~392.~~ ^{393.} ~~393.~~ ^{394.} ~~394.~~ ^{395.} ~~395.~~ ^{396.} ~~396.~~ ^{397.} ~~397.~~ ^{398.} ~~398.~~ ^{399.} ~~399.~~ ^{400.} ~~400.~~ ^{401.} ~~401.~~ ^{402.} ~~402.~~ ^{403.} ~~403.~~ ^{404.} ~~404.~~ ^{405.} ~~405.~~ ^{406.} ~~406.~~ ^{407.} ~~407.~~ ^{408.} ~~408.~~ ^{409.} ~~409.~~ ^{410.} ~~410.~~ ^{411.} ~~411.~~ ^{412.} ~~412.~~ ^{413.} ~~413.~~ ^{414.} ~~414.~~ ^{415.} ~~415.~~ ^{416.} ~~416.~~ ^{417.} ~~417.~~ ^{418.} ~~418.~~ ^{419.} ~~419.~~ ^{420.} ~~420.~~ ^{421.} ~~421.~~ ^{422.} ~~422.~~ ^{423.} ~~423.~~ ^{424.} ~~424.~~ ^{425.} ~~425.~~ ^{426.} ~~426.~~ ^{427.} ~~427.~~ ^{428.} ~~428.~~ ^{429.} ~~429.~~ ^{430.} ~~430.~~ ^{431.} ~~431.~~ ^{432.} ~~432.~~ ^{433.} ~~433.~~ ^{434.} ~~434.~~ ^{435.} ~~435.~~ ^{436.} ~~436.~~ ^{437.} ~~437.~~ ^{438.} ~~438.~~ ^{439.} ~~439.~~ ^{440.} ~~440.~~ ^{441.} ~~441.~~ ^{442.} ~~442.~~ ^{443.} ~~443.~~ ^{444.} ~~444.~~ ^{445.} ~~445.~~ ^{446.} ~~446.~~ ^{447.} ~~447.~~ ^{448.} ~~448.~~ ^{449.} ~~449.~~ ^{450.} ~~450.~~ ^{451.} ~~451.~~ ^{452.} ~~452.~~ ^{453.} ~~453.~~ ^{454.} ~~454.~~ ^{455.} ~~455.~~ ^{456.} ~~456.~~ ^{457.} ~~457.~~ ^{458.} ~~458.~~ ^{459.} ~~459.~~ ^{460.} ~~460.~~ ^{461.} ~~461.~~ ^{462.} ~~462.~~ ^{463.} ~~463.~~ ^{464.} ~~464.~~ ^{465.} ~~465.~~ ^{466.} ~~466.~~ ^{467.} ~~467.~~ ^{468.} ~~468.~~ ^{469.} ~~469.~~ ^{470.} ~~470.~~ ^{471.} ~~471.~~ ^{472.} ~~472.~~ ^{473.} ~~473.~~ ^{474.} ~~474.~~ ^{475.} ~~475.~~ ^{476.} ~~476.~~ ^{477.} ~~477.~~ ^{478.} ~~478.~~ ^{479.} ~~479.~~ ^{480.} ~~480.~~ ^{481.} ~~481.~~ ^{482.} ~~482.~~ ^{483.} ~~483.~~ ^{484.} ~~484.~~ ^{485.} ~~485.~~ ^{486.} ~~486.~~ ^{487.} ~~487.~~ ^{488.} ~~488.~~ ^{489.} ~~489.~~ ^{490.} ~~490.~~ ^{491.} ~~491.~~ ^{492.} ~~492.~~ ^{493.} ~~493.~~ ^{494.} ~~494.~~ ^{495.} ~~495.~~ ^{496.} ~~496.~~ ^{497.} ~~497.~~ ^{498.} ~~498.~~ ^{499.} ~~499.~~ ^{500.} ~~500.~~ ^{501.} ~~501.~~ ^{502.} ~~502.~~ ^{503.} ~~503.~~ ^{504.} ~~504.~~ ^{505.} ~~505.~~ ^{506.} ~~506.~~ ^{507.} ~~507.~~ ^{508.} ~~508.~~ ^{509.} ~~509.~~ ^{510.} ~~510.~~ ^{511.} ~~511.~~ ^{512.} ~~512.~~ ^{513.} ~~513.~~ ^{514.} ~~514.~~ ^{515.} ~~515.~~ ^{516.} ~~516.~~ ^{517.} ~~517.~~ ^{518.} ~~518.~~ ^{519.} ~~519.~~ ^{520.} ~~520.~~ ^{521.} ~~521.~~ ^{522.} ~~522.~~ ^{523.} ~~523.~~ ^{524.} ~~524.~~ ^{525.} ~~525.~~ ^{526.} ~~526.~~ ^{527.} ~~527.~~ ^{528.} ~~528.~~ ^{529.} ~~529.~~ ^{530.} ~~530.~~ ^{531.} ~~531.~~ ^{532.} ~~532.~~ ^{533.} ~~533.~~ ^{534.} ~~534.~~ ^{535.} ~~535.~~ ^{536.} ~~536.~~ ^{537.} ~~537.~~ ^{538.} ~~538.~~ ^{539.} ~~539.~~ ^{540.} ~~540.~~ ^{541.} ~~541.~~ ^{542.} ~~542.~~ ^{543.} ~~543.~~ ^{544.} ~~544.~~ ^{545.} ~~545.~~ ^{546.} ~~546.~~ ^{547.} ~~547.~~ ^{548.} ~~548.~~ ^{549.} ~~549.~~ ^{550.} ~~550.~~ ^{551.} ~~551.~~ ^{552.} ~~552.~~ ^{553.} ~~553.~~ ^{554.} ~~554.~~ ^{555.} ~~555.~~ ^{556.} ~~556.~~ ^{557.} ~~557.~~ ^{558.} ~~558.~~ ^{559.} ~~559.~~ ^{560.} ~~560.~~ ^{561.} ~~561.~~ ^{562.} ~~562.~~ ^{563.} ~~563.~~ ^{564.} ~~564.~~ ^{565.} ~~565.~~ ^{566.} ~~566.~~ ^{567.} ~~567.~~ ^{568.} ~~568.~~ ^{569.} ~~569.~~ ^{570.} ~~570.~~ ^{571.} ~~571.~~ ^{572.} ~~572.~~ ^{573.} ~~573.~~ ^{574.} ~~574.~~ ^{575.} ~~575.~~ ^{576.} ~~576.~~ ^{577.} ~~577.~~ ^{578.} ~~578.~~ ^{579.} ~~579.~~ ^{580.} ~~580.~~ ^{581.} ~~581.~~ ^{582.} ~~582.~~ ^{583.} ~~583.~~ ^{584.} ~~584.~~ ^{585.} ~~585.~~ ^{586.} ~~586.~~ ^{587.} ~~587.~~ ^{588.} ~~588.~~ ^{589.} ~~589.~~ ^{590.} ~~590.~~ ^{591.} ~~591.~~ ^{592.} ~~592.~~ ^{593.} ~~593.~~ ^{594.} ~~594.~~ ^{595.} ~~595.~~ ^{596.} ~~596.~~ ^{597.} ~~597.~~ ^{598.} ~~598.~~ ^{599.} ~~599.~~ ^{600.} ~~600.~~ ^{601.} ~~601.~~ ^{602.} ~~602.~~ ^{603.} ~~603.~~ ^{604.} ~~604.~~ ^{605.} ~~605.~~ ^{606.} ~~606.~~ ^{607.} ~~607.~~ ^{608.} ~~608.~~ ^{609.} ~~609.~~ ^{610.} ~~610.~~ ^{611.} ~~611.~~ ^{612.} ~~612.~~ ^{613.} ~~613.~~ ^{614.} ~~614.~~ ^{615.} ~~615.~~ ^{616.} ~~616.~~ ^{617.} ~~617.~~ ^{618.} ~~618.~~ ^{619.} ~~619.~~ ^{620.} ~~620.~~ ^{621.} ~~621.~~ ^{622.} ~~622.~~ ^{623.} ~~623.~~ ^{624.} ~~624.~~ ^{625.} ~~625.~~ ^{626.} ~~626.~~ ^{627.} ~~627.~~ ^{628.} ~~628.~~ ^{629.} ~~629.~~ ^{630.} ~~630.~~ ^{631.} ~~631.~~ ^{632.} ~~632.~~ ^{633.} ~~633.~~ ^{634.} ~~634.~~ ^{635.} ~~635.~~ ^{636.} ~~636.~~ ^{637.} ~~637.~~ ^{638.} ~~638.~~ ^{639.} ~~639.~~ ^{640.} ~~640.~~ ^{641.} ~~641.~~ ^{642.} ~~642.~~ ^{643.} ~~643.~~ ^{644.} ~~644.~~ ^{645.} ~~645.~~ ^{646.} ~~646.~~ ^{647.} ~~647.~~ ^{648.} ~~648.~~ ^{649.} ~~649.~~ ^{650.} ~~650.~~ ^{651.} ~~651.~~ ^{652.} ~~652.~~ ^{653.} ~~653.~~ ^{654.} ~~654.~~ ^{655.} ~~655.~~ ^{656.} ~~656.~~ ^{657.} ~~657.~~ ^{658.} ~~658.~~ ^{659.} ~~659.~~ ^{660.} ~~660.~~ ^{661.} ~~661.~~ ^{662.} ~~662.~~ ^{663.} ~~663.~~ ^{664.} ~~664.~~ ^{665.} ~~665.~~ ^{666.} ~~666.~~ ^{667.} ~~667.~~ ^{668.} ~~668.~~ ^{669.} ~~669.~~ ^{670.} ~~670.~~ ^{671.} ~~671.~~ ^{672.} ~~672.~~ ^{673.} ~~673.~~ ^{674.} ~~674.~~ ^{675.} ~~675.~~ ^{676.} ~~676.~~ ^{677.} ~~677.~~ ^{678.} ~~678.~~ ^{679.} ~~679.~~ ^{680.} ~~680.~~ ^{681.} ~~681.~~ ^{682.} ~~682.~~ ^{683.} ~~683.~~ ^{684.} ~~684.~~ ^{685.} ~~685.~~ ^{686.} ~~686.~~ ^{687.} ~~687.~~ ^{688.} ~~688.~~ ^{689.} ~~689.~~ ^{690.} ~~690.~~ ^{691.} ~~691.~~ ^{692.} ~~692.~~ ^{693.} ~~693.~~ ^{694.} ~~694.~~ ^{695.} ~~695.~~ ^{696.} ~~696.~~ ^{697.} ~~697~~

désre. Február végén, a falu alatt elhuzódó csatornában, a partot kötő fűzfafonáson
 foundakadva egy csecsemő holttestét vett észre a falu kanászai. - Jeleztette a bíró-
 nak. Kipirizkáltak, tovább jellemtették. Megindult a hivatalos eljárás. Az orvos
 vizsgálat, boncolás megállapította, hogy a csecsemő idősre lett, egy-két napig földben
 lehetett és egy két napot át a vízben úszhatott. Erőszak nyomai mincsevel, de levegő
 hiány okozhatta a halált. Megindult a nyomozás az anyja után. Először a
 faluban. Valaki beszélt, hogy egy hárnász, néhány napig itthon volt a vidékre
 fejéhez ment menyecskéis egyik este, kocsiin, aqj éjszaka vitte vissza az ura. -
 A csendőrtől örömmel mentek az anyához, a sző alatti háshoz, hgy ifjú ha-
 mar megszabadulnak a fárantó nyomozástól. A hárnász nem volt itthon.
 Szét nérték hát a ház körül. A trágya mellett friss ása, nyomot találtak.
 Minden egyet. A bíró jelenlétében felnyitották a friss ásat, hátha len valami
 korpusz kelletti. Valami ruha darab. - Nem. Két kis iker magzat pihent a
 az ása alatt. Ekkor már mind tudták róla a nyomozók, hogy a terhesség
 és idő előtti születés miatt jár itthon a menyecske. Harmadik kicsi igéskerecs.
 aminek orvosi rúdeletre nem szabadott megzúlnia, mert az anyja kicsit
 zavaros. Mielőtt hara jött volna, be is ottották az orvosok valamivel, ami
 abortálist okoz és ezt várta a menyecske az anyjait. - Az anyja pananko-
 dott is a nyomozókhoz, hgy már harmadnapja, és még mindig nem hat
 az ottán.

Március hara jött a menyecske anyja és elővételező vallotta, hogy a lány egy nagy
 luddollal manipulált. Az orvosi vizsgálat merült a két magzat 5. hónapos
 volt és fertikón surrkális nyomai vannak.

Tovább kellett nyomozni az elő a vízben úszott csecsemő után. Egyik faluban
 találtak egy arszonyt, aki abortált. Dé es más 7 hónapos volt és állítólag az emu-
 lecsent a kocsirol. - Másik faluban szintén találtak valakit, aki hirtelen öme-
 erent a piacon, kórházba vitték. 6-7 hónapos magzat ~~születés~~ után
 volt születés, de a magzat nincs sehol. -

Ezekből látni, hogy az esetek elég gyakoriak. Ha egyet keressük sokra találunk.
 A manipuláció meg a fogazás, gátlástól az időse lett elhuzódásáig és vízre
 dobásáig és végezhető sok mindegyfelével, a luddollal az orvosi állóküig.
 Pezr és merénység dolgo ki - hogyan. - Gúnyját maguk is, nevelja nekik más is.

23. A bábák megbizhatónak látszik. Néki is három gyermeke van. Derülnek
 24. arszonyban egy malántai volt kórházi építőnőrol, aki sodra ügyesen tudja ha-
 re keenni a gromotüfedet és nagyon sok helyre keenni valójavan. Egyik a nyo-
 moriba belefáradt csendőrtől mesétek, hgy elkecsendetten vidta az éhes zsidó
 orvosokat, akik 20 pengőért mindeure vállalkoznak. -

25. A számbeli punkulás, az apadis mészere a 10 és 16. pontokban itt adatokból
 megállapítható. - A család élet, a hártartásak körül gyakori szociális körü-
 kenetve, nem ideális. Az idősök általában reudelkeztek még a családban. Övé-
 ké a vagyon s ők kerelik a jövedelmét. A gyermekeket a nülöt és öregel nevelik
 söt képzéstől. Ha azot lehet jól táplálják, ruházzák, iskoláztatják. Tízéket
 és egészségesek. Itt hiba később lehet, ha a kímélve és kedveve nevel, igényessé
 lett fiatal az életben nem találja meg azt, amit várt. - A mai 20-30
 év közötti hársztelek közt is sok baj jármerik abból, hgy nem tudnak
 úgy tűnni és keveset megelégedni, mint az korábbi nevezeték. -

26. A menyecske itt dolgozik. O a merci munkái. Az öreg ~~amony~~ a
 hártartás vezető. - "A kavalit nem adja ki a kerébot".

27. Az anyaság - ha az elsőrol van szó - bij, de reudes állapot. - Ha az első eibe-
 van: "ügyetlenség" - Ha többször: erkölcsi telesség. Ha a 40 év körül van: szégyen.

28. Az imételező nő arszonyt a napi szidja gerelestől. Ha aszín a gyerek lólo-fuló
 és benédes len már, lassankán megszereztek és megprociáltak az anyjainak is.

29. Meddő nő 2 van (szaru) gyermektelen ~~születés~~ 4. - (szem. elhuz) / gyermeke 33.
 2 gyermeke 21, 3 v. több gyermeke 6. -

Drávacséli

30. Rokonsok összehívására nincs szokásban. Gyakran a vidékről nőseik.
31. A művelés, gyermek és felnőttes életében egészen végtelen.
32. Piacozás, városba járás a távollétig miatt nincs.
33. Vannak józaváló, vallásos, rendszeres családok és vannak közönyösek.
34. A közönyösök közönyösök elbeszél.
35. A fejüri nem lép fel a birtok, munka, nép és kézműves rész-
telés. Inkább csak a tehetség határait. A szegénység nem nyújt
módot a kézműves részetre. A vagyonosabb családok is maguk
végzik minden dolgukat.
36. Gondolkodásuk nem igen terjed a jelen határain túl. A saját napi
37. { jövőkét keresik. Ami nekik jó ~~is~~ előnyös és hasznos az a fontos
38. { a jövő majd len valahogy. A nemzeti ügyet nagyon fogadják.
38. Ny. szűrés a vallási és felekezeti is.
39. A község telepítésre nem alkalmas. - Munkáshiany nincs. Sőt a lakosság
munkakerije a meglévőket nagyobb körültekintéssel is meg tudná munkálni.
40. Nagy birtok nincs a környékén. A földhözét által 1927-ben parcel-
lázott terület, ha az akkori verők kerületi vörök kerületi a Bank
kerületje (kb. 250 kabh.) megmunkálásra alkalmas a falu lakosságában.
Pátelepedés azért sem alkalmas, mert a Dráva folyó hullámi-
területe is vannak évek, amelyekben víz alá kerül.

{ a 40. ill. i. felelet.

Szélesség 1817-ben 307 (ref.)
1835-ben 222 ref. (ref. és r. h. öm. 410)

44. Birtokviszony.

Nemzeti föld: 4 család		
1-5 hold.	17 "	
6-10	13	1 védett
11-15	2	
16-20	5	1 védett
21-25	3	1 védett
26-30	3	1 védett
32	1	
110	1	1 védett
150	1	1 védett

A védett birtokokon felül is a nagy rész eladósságra.

A helyi jó minőségű, de a 2 100 holdon felüli hullámi területen

45. Házszám 74. Kisebbség nincs.

46. Kistérség 1898-ban 57 egy. - 6 birtokos van a téren.

Drávacséli 1934. III/20.

Kiváló tisztelettel

Malcsy István
ny. Cella

55
922.

Ms 4593/188

Ára 11 fillér.

LEVELEZŐLAP

Magtímelő
Dr. Fülöp de Jós ref.
lelkész urához

Lengyelország.

Feladó: .....

Drívarekhi.

Drúleten	meghall.
1900 ba. 1	4
1901 — 4	4
1902 — 5	7
1903 — 2	2
4 — 4	7
5 — 7	9
6 — 4	6
7 — 3	3
8 — 8	8
9 — 6	8
1910 — 3	2
11 — 3	3
12 — 3	1
13 — 5	5
14 — 4	2
15 — 3	6
16 — 2	7
17 — 1	9
18 —	9
19 — 1	4
19 20 — 6	4
21 — 7	4
22 — 4	5
23 — 5	3
24 — 3	5
25 — 3	2
26 — 6	10
27 — 3	4
28 — 8	6
29 — 2	5
19 30 — 2	5
31 — 2	2
32 — 3	3

Hívet üdöveler
Hálay

Naptártelekű Gyáros Ur!

533/1884 4. Közelekre a következőkben tudom magamni válasszamat.

A község történetére nézve adatom nem álnak rendelkezé-
semre.

Arcephár 1794 ben vált pl a hámeni anyacephártól, s ekkor vá-
lasztotta első lelkéjét. - Arcephár praevius tanítói voltak arcephárnak, kiknek
névei 1780 tól vannak feljegyezve. -

Első lelkész Takács János volt, ki „3 évig nyögögetvén a levek járásra a
lelki vágyakat, a lelki vétélőnek selves löhdösésébe kifáradván, elaludt és a csepeli
tanító kezeben várja az unrolásnak hiáltását.” -

Második lelkésznek jött 1797 ben Karautsi Dániel, kinek idejében épült
a kö templom, bádofas toronyjal 1802. évben (Arcephár nem tudni, mi fenn volt!)

Harmadik lelkésznek jött 1806 ban Szegedi János, ki előbb már mint praevius
is működött itt. Csak 2 évig lelkészhedett iten, mert befelje Flarestibél vészjött, mint

Negyedik lelkész Karautsi Dániel. Itt temetést el. -

Ötödik lett Flappuáni Péter, kinek iteni „dicséretes maga viselete” 2 év
multában káliccsal jutalmaztatott. Főbb ekleziát bejövén Boronyában, kárbb Toluába
került s geszeri pap lett, hol „valami hámas bankó csinálót” fapadt háriába s
mint orgarda „támlóerre hucoztatott, örvös robsófra sentiaztatott, de mefét
harvad nappal előtte - kétség kívül valami méget vévén be - megelörött!” -

Hatodik lelkésznek jött 1812 ben Balog Máté, kinek idejében 1816 év
márc 7. napján délben a hegyig ucsobb rége porrá égvén, a templom, torony is
napon megrompaltatott. - A tűrnek eredete volt, hogy egy való kőite, alle kéregetett,
járóran jövén, meg állat even vidéken nem igen látható és annak banulásra
az egy nap kérésülvén, - a hámas gardausony is, hol a tűr kiütött, kinyolodván
az ö fontos dolgóról, mefét az nap követett, t. i. a legrásról elfelejtérvén, míg
a kérésre jött, a tűr valami hövel levő epuladható matériáro pottarván mefészt a
megszívhatatlan vévedelem. - Ekkor a régi, fából levő poróliális hárat lebon-
tatták s befelje az 3 yobábil álló poplakot építeték „csak porótosan, mind arótt,
mert hamar épült, mind arótt, mert míg akkor vithán lehetett látni valamire való
paphárat.” -

Hetedik lelkész Tuerédi János, 1817 ben jött Búdösfáról (ma: Rómsa) 16 eften-
reip hirdette itt feltámadást. - Befogadta s nyújtotta a csepeli tanító. - Ebben az időben volt
itt az Fóni Marton nevű tanító is (apoverit tanító alsó még nem volt!!) ki reszessimnd yobó
mester is volt s „még egyéls yobóittha apró tanítványaira a lelki matériálékat.” -

Nyolcadiknak jött Mészár János 1833 ban. „Ez a poróliális fundesnek
a yonussásij által éssrevelhetetlenül elidegenített répit igyehervén az Uradalmi
Tüntésé segedelmével viuszapoverni s aróttal megfának ellenőpét csinálván, - kivált
utolsó éviben, mikor az kánál bot se temett ama nevéretes 1836 ik eystendöben,
amikor áldoró Csütörtökre virradón az kény dár által az egyéls porópiájában vinkó
toronyt kistelen leforratott, akóját 8 fitjával yadvén, annint a popi felsőij hátórt,
még többeket fellárcyváru hallgatói körül es már felureisórtólónal is fuzgettvén...
... Ispusfóra ment.” -

Kilencedik lelkész Illjes István, ki látván a lelkesi lakásnak ügy és
fajtatás voltát, azt rendbe hozatta. - A 3 yobábil álló lelk. lakásnak horrá rajyztatott
az ishala yobát, kamort s alójok az tógas pincét építeték. - A melléképületeket
rendbe hozatta, „és annuzire lehetett boldogulni a rendben yobva nem volt

emberekkel, issekerett az eklét azon módra helytartatni; hogy az apostol
által parancsolt jó és csekereendnek némi némi nyoma is legyen" -
Lelkészség 2 első osztályában praecptort tartat a maga költésén, firtatás
maki évenként 20 pengő forintot, becsületes hozattal szolgálván neki a maga
arstalanul. - De több, galibás volt a praecptorokkal, mint a egész egysegekkel,
a 3. osztályában maga tanított. - 1856-ban meggyezett a tanító
éllés és a többi vendes tanító tanít az iskolában. - Az iskola épület a
mostani községi kocsma volt, - mely ahoz az egyház tulajdona. -
Utána 1859-ben halt meg, itt tanított el. - Utána

Tivredik, lelkész Buzgón Sámuel 1859-1867-ben helyettesített
haláláig, aki szintén itt tanított el. - Az ő idejében 1866-ban épít-
teték a mai nép, tágas, kényelmes lelkész lakást, mely 4 szoba, előszoba,
konyha, kamrából áll. - Ezenkívül a régi épületből megmaradt 2
szoba, konyha, kamra a mellette lévő melléképülettel. - Utána

Tivredik, lelkész Boguai Sándor 1867-1885-ig, amikor is
Sellyére választott. - 1873-ban ő vásárolta meg az egyház
rejtőre a lelkész lakás mellett lévő polgár házat iskola céljára,
250 forintért. - 1876-ban tudós író, ételkitcheni, hős, iskolának
is használatos volt. - Ekkor költörött át az iskola a régi, távol
eső épületből - a templom közelébe. -

1885-től 1886-ig Földi Lajos majd utána Gyűs Endre
mint helyettes lelkész, szolgált az egyházban. -

Tivredik, lelkész Malinár István 1886. nov. -ben foglalta el
állását. Ez évben az egyházi épületek felújása jó munka korától,
1900. évben 2 új harangot vett az egyház a temesvári Novotni
harangöntőtől. - Malinár J. 1902. nov. -ben Szegővárhelyre távozott.
1904. év tavaszán Árcs Cypria drávaeszi lelkész adminisztrátora
az egyházat, aki az elhanyagolt állapotban lévő egyházi épületek
ket vendés korától, - a régi iskola épületet, mely az új iskola
használatos vétel (1876) után bérlet volt, eladta s emel
áról egyhöz költötte a működés javítását. -

Tivredik, lelkész Köllény Antal Nyugodtcentonébetől
jött 1904. tavaszán. - 1910-ben egy vilos a régi bádagos tornyot
ledöntötte. Ekkor építette a mai piramis alakú tornyot, mely
szintén bádaggal van fedve. - 1912-ben Keszkenéti József akkori tanító
egy chima erőt korvétel edény (kamra - tányvól) ajándékozott az
egyháznak. - Ekkor ment ki a használatból a mai, meglevő 1834. felvált
viselő bádag ker. kamra. - 1914-ben kördelhorástól vettek 2 aranyozott
aranyozott helyet, megmaradt ajándékozott Köllény A. lelkész egy
megmaradt aranyozott harangot tányvól. - Használatos lévől van 2 cím
lelkész, nem tudni mikor volt, - szintén egy sárfa rózsa hely, felvált
1793. éreken lévől meg 2 sárfa rózsa hely, mely felvált: "Né. Tiszt.
Hős Istváné örv. Né. Éva ajándéka". - Nyilvánvalólag 1859. éllés István 1859-ben
behívott ker. lakó utána adományoztatott. - Van még 2 cserép boos kamra
használatos lévől. - Nem tudni, mely korból. - Van szintén 2 bádag (plék)
boos kamra rózsa megismerés, felvált: "1834". - Ezenkívül 5-6 liter üstelalomb.

A 2 teljesen egyforma. - Ez is, ma is használatban van. -
1916-ban a nagyobbik harangot (cca 5 q.) elvitték hadi célokra. -
Egyelőre a. l. l. 1928 okt. ban ment nyugalmába Péter. Meghalt 1930 jun. ban.

1929-évi templomot, tornyot, lelkészlakot teljesen átjavították az esküvő. -
Ezt megelőzőleg 1928-ban az elvitt harang helyére újat készítettek 3200 pengő
höltséggel Seltenshofer soproni cégtől. - Az épületek javítási költségei mag-
kaladték a 2000 pengőt. - Ezenkívül kőrodalomról került a templom re-
szére 1450 pengőért egy szép harmoniumot (eddig gyász hántorság volt),
ésimálatok 60 pengőért egy kőasztalt, bordó borsay terítőt az úrasztalra
és a főpénzre. - Mindezt jelszerű l. l. l.

Felcs. János, ki Nagyből jött, elfoglalta hivatalát 1929 júl. 1-én,
minden gép rendben volt az esküvői épületet kővel. - Tíz, hoz, 4800 pengő
adósságot találtak itten, de tőle segítséggel ez ma már csak 350 pengő. -

Dr. Vácsegyházi községi lelkészének az 1930 népszámlálás szerint 415 ebből ref.
302. - Illyés Istvánéknak találtak egy feljegyzést, mely 425 lelkészre terjedt.

Németek nincsenek. 1928-ban jött egy német család (kath. vallású volt) 1930-ban
4 gyermekkel ittát a ref. vallású. -

A lakosság mindig kisbirtokosok. 20 holdon feleli birtokos 8 van a községben. -
A legtöbb a 10 holdas és annál kevesebb holdas. - 12 család vasgyártó. Egy lelkész
átlap 2 kat. hold esik. - A hivatalos felvétel szerint átlag 313-413 nyitási a földet - Gyabona
tanácsa a fő foglalkozás, illetve a fő művelési ág. Szarvasmarját tartanak, a
kis növény és vass tejelő u. u. "rackot". - A svéci és más egyéb nagy vidéki fajta
a mi vörös legelőket tapasztalás szerint nem bírják. - Laktés tartás, nagyon fellendült.
Foglalkozás csikó neveléssel, ami ~~előre~~ jól jövedelmez. - Gyümölcs, természet
eddig még jóval nem volt. - Később lehet találni egy- két gyümölcs -
fát, mely termés a házi fogyasztásra nem elegendő. - Most kezdnek kaphatni
és ültetgetni gyümölcs fát, de gyümölcsösöket még kevesen nem lehet. - Mics. -
Földéjük nagyon, most egyet nagyobb gorda kivételével mind egyetne többet, de
nem tud venni, sőt néha keveset eladni a mai helyzet miatt. - Sokan
dolgoznak feles és hasznos földön. - Bőven van mind jobban egyetne a magyar dolgozó.
Jól gondoskodnak az en. itéletük szerint. - Szorgalmas nép. De mint látom, nem
törő magát nagyon a munkával, - úgy is el tudja végezni a dolgot - kevés kivétel a föld. -
Az anyagok talán fennak - nagyon. - Ha jól tudom 5 házi vörös a faluban, hol nem
fennak, nagyon. - A főfajta gorda szi. szarvasmarját főleg talán maguk javítás, - már
ki amit tud. - Sepri kötetet legtöbb gorda maga végzi. - Szari páros nem meglep.
Olca, hoz, 2 fű egy háznál akad. Az az egy, meg kell ottan. - Kiposzt különben meg-
beszéltek. - 2 borsay, 1 asztalos, egy kovács van a faluban, ezek reform. of, magy. -
Az elhivatásos határozat nem tudok jól. - A jobbágy megvásárlás határozat
pozitívumot nem tudok. - Birtok halmozás nincs. - Ha, föld legnagyobb közül idegen
kére. - Egy két, vagy öt, hat hold birtok itt - ott eladó, talán adósság vagy ki tudja mi ok
miatt. - Csak egy példa: 2 testvér osztály. Az egyik itt lakik, a másik más faluban. A másik
testvér nem tudja megváltani testvére örökségét. Ki veyi meg? - Ide való "pópa" ritkán
vagy 1-2 holdat. - Megvéri a Práskából, vagy Csurgád téjében ide vándorolt v. u. kat.
mestert, vagy a ki tudja, honnan szelajtott baptista. - Egy társ!! Jón való ref. nem
vagy sem házat, sem földet. - 5 éve vassok itt. - Er alatt az idő alatt egyetne ref. es-
lád jött ide lakni a vett házat. - Ez is nulla elment. - Jobb is. - De még nem nyitott,
mellülük nem verjük. - Jött egy csurgádi kath. család. Megvett egy házat és ca 8 magyar
hold földet. Másfél éve vassok itt, a vóta megint vett 2 hold földet. En talán néhány fennak,
vett seprű kötetet csinal, piacal, gyarapít. - Jött 1928-ban 2 baptista család Prunay falvából
Pest megyéből. - Mindkettő házat vett és 8-10 hold földet. - Az egyik leve teljesen eladó v. u.
háza itt faluban, a másik a vett házat adta el utolsó dob. földjét. - Földre vassok -
és társak vassok már ki tudja hány ifjú jött - ment család. - Miért? Független

Drávaesepely

a bevándorlót: vkatk. és baptista. Erreket valaki birtatja, hívja, csabítja. Hogy
mi, nem tudom. - Fény az, hogy a legtöbb ifjú jött ment tőnkre, ment nálunk. -
Ezrel vigasztalja, megkebet a mi magyarságunk. - De az sovány vigasztalás! Most az
üresen álló hársakat valakinek csak be kell nézgetni, s előbb utóbb mégis elad
ofon élélmés is, minit az az előbb említett csougrádi, aki nem tőnkre megy,
hanem megfallossod. - Ma is van vcsy 3, de toco mulva telén 13 is lesz éves,
eladó ház. Ki veyi meg? Majd jön a bacsikai. Most az eszéket nem kell. -
Ifjú ma alkudorott megint az, hárs az, somos, meggyi baptista család; Kárm
tudom megvegyi - e? Föld munkialattalauk nem marad. - Munkabíró nem adja ki
felébe földjét. - Hígyen mind his földűek. Az a pót nagyobb garde felébe nem
ad földet, csak kulonca, burgonya földet hasznadóból; - vcsyis a garde elveti,
a hasznados csak megkepélji és kitalakítja. - Kivándorlás nimes. - Elvándorlás
nimes; - csupán ofon ártalamban, hogy legyit vcsyuel más faluba vönek, vcsy leányt
megveskénnek, de megvanonit kormak is, ha többet nem. - Cséledsaj nimes. -
Az utolsó körülbélül 80 év alatt 123 a focyás. - Nem anysalionyi gyánitgatás, hanem
a tényleges állapot nyarint. - Természetesen a ref. lélelgyás értandó, mert a kőny
lélelgyás jelentéketlen áttalódást mutat. - A bevándorlót áttalában selejtes
nép, de ahad körtük jön való is. - Ártalokosság áttalában jó indulati, jószívű
nép s bíralmácsa vcsy az idefent. - Történet önfelkharassdás is. - Népművészet vcsy
nem tudok. - Szövésben vcsy dolgotat produkálunk. - Régi viselet: felfialunk
bögyés, - böingy, - csörme. Er volt telén nyáron a ruházatuk. Er már a nullé. -
Zembar(örögel volt) teláltam még a faluban, kilet csak bögyésben lehetett látni. -
Ma nimes a kettő megkelt. Ma más nimes. - Vcsy viselete volt a bikla. -
Sóvel aralatt még 3 megveske jött ifjú régi viseletben ("kebel"): Fölkötő,
különleges hajfésülénel, különleges bléz, virágs kötény, felkharassdás ("kebel")
papucs. - Fe, leírni bojos nehem, aki nem sokáig láttam. De ifjú vcsy volt. -
Ma más nimes. - Soknyásak (ifjú hívják a mai ruhát) lettek a megkelt. -
Az idösebb anyonyok ma is hasznalják, porpa vakit már nem nyeres, hanem
egy nyári felkharassdás a ruhájuk. Felkharassdás, s teljesen felkharassdás. - Er az
ünnepelőjük. - Er a vcsy is, - a tirsta felkharassdás. - Erzeti népdal, tégi tánc volt - e,
nem tudom. - Ma már nem beszélnek róla. - Ha volt, egy nyári elfelejtették. -

Hogy az eszéket hársan herdedit, mivel manipulálunk, - nem tudom. - Legtöbben
magyul csabítja. - Presbiterakul való hasznalják, kőrbem egy nyári eszt az eszéket. Akkor
tudtam meg költő, hogy a legtöbb lány, ha fájher anygy, tudja mit kell csinálni. -
Ök tudják, - én nem. - A megveske dolgot. - A több anyonyok anygy csabítja. -
Csougrádtalau család 5 el a faluban. - Kövli rohamok, nem kharassdás öngy. -
Fagyharassdás nem láttam. - Népművészet a tirsta anygy anygy oldala. - Dcs. bety
van, de anygyol nem vcsy. - Orvostól hallottam, hogy lues is ahad. - A vallasos
élet nálunk tirsta. Nos, családok emberet 15-20 egy-egy kör vononak van
a templomban 25-40 anygy. -

Kivésiniből a mi beszélnek. - Ha hallanak róla (mest hallanak!) hűmmen-
terek eszet-kettő s elfelejték. - Flaviator, nemvether ragyphodnak. - Jó magy prof-
Télepités ref. anygyakul volva kharassdás, - de telán nemvether anygyakul is. -
Hogy eljön a bacsikai, meg csougrádi magyos, megvcsy eljöhet a csougrádi vcsy
is. - Hogy hársan lehetne telepíteni, az a kőrdő. Nagy birtok nimes. - A földűek
küli család van. 3 eladó ház. föld is volva itt ott egy két hold eladó. -
Anygyal, telánélre telajunk, alkalmas. 15 ref. ház marad lakatlauk, ha
jelenlegi lakói alkalmas. - Öngy kharassdás 95. -

Töradékel legyen anygy ide jővane, hogy az eszéket vcsy okát (több is lehet!)
a mostani családok kharassdásben látom. - Egy családunk van egyke lány. -
vcsy "focadnak" Ten megint egyke, Er megvcsy. - Elnek még az öngy is. -
Egy hársban, egy anygyban. - Er, ifjú családok való fiatal ember paranyalta,
hogy az öngyek rá paranyaltak, ne öngy, hogy vcsy jővane a eszékek, ment
a te anygy is kitalalauk. - Ki anygy kharassdás kharassdás. - Nagy kharassdás látom. 2 fiatal
öngy kharassdás. Fagyharassdás. Nem maradnak eszet, anygyal sem. Lakást kharassdás. Ártalából, meg-
anygyal, fagyharassdás is mi anygyal megkharassdás a anygyal. - Nagy kharassdás is. - Nem pa-
ranasolunk rájuk, az öngyek s van 2-3-4 anygy. - Mind felkharassdás elnek is, minit az alka-
nyertetett eszet. - A kharassdás is. -

3. Gy a fűdnyom - a legmegújultabb mezejiterek neupostjából meze-
nem kicérte de feladatát eginen -

Ukz átlag fűdhintok 8 hold - A fűdminő eye: kitéte homok,
rjen jó kerekéb igényel, jó is totk minnütöl fűzgy az áltas -
amlierileg - Gabona is állattanyenténél foyllokosnak az pube -
rek - Gyümölcsösök teleertésese csak a legújabb időben gondol -
nak -

4. Értékesítési lehetőségek: ha Bares fel'van kivétel, akkor jók. ha
aromban Bpakra vezjünk utalva ásványokkal, rjen vörök -
a Ferrucy árakól ma is 2.50 P. ent levonásba fuvas címén -

5. Fűdhiány van is fűd árszög. Le kővel uradalmakból
vászáraknak is plado' fűdderet, de a puzis vinyonyor mást
nem lehet

6. Fűl garádkodnak is nagy rojgalommal. az rjűk nem
szjűnköl a fűretszjűk a fűnkászra - a neptjűnkölis garádköl
kömpök olvassák rojgalommal. Sajnos az egykölis erakódt
eljű kőjűk a rjűjűk nekis minnkárat. Horvát rojgalommal
rojgalommal a rjűjűk meztjűnkölis minnkárat olvassák,
de kőjűnkölisben felvűnkölis egykölis rjűnkölis minnkárat
a nekerekk minnkárat rjűnkölis kőjűnkölis fűretszjűk a
fűdnek - meg nem erűnkölis minnkárat - kőjűnkölis, meg olvan
visszony rjűnkölis ki a rjűnkölis egykölis kőjűnkölis, kőjűnkölis
12. év után saját igényeit minden fűretszjűkölis minnkárat
követelheti. E legrosszabb helyreül rjűnkölis vinyonyor
felvűnkölis kőjűnkölis egykölis minnkárat, a minden
minnkárat meztjűnkölis rjűnkölis minnkárat, - de rjűnkölis
egykölis kőjűnkölis - Ukz minis egykölis, de a minnkárat
sak rjűnkölis rjűnkölis meg - rojgalommal az minnkárat
berűnkölis -

6.-8 Fűl rjűnkölis - fűnkölis az arombnyűnkölis kőjűnkölis. az rjűnkölis
időnkölis ipari pályára is meztjűnkölis, de eljűnkölis fűnkölis
rojgalommal az ipari minnkárat. Legújult, a kőjűnkölis minnkárat
ipari kőjűnkölis - az iparot kőjűnkölis kőjűnkölis, minnkárat fűd -
minnkárat. Ma meg az a helyret, hogy ha iparot kőjűnkölis
ten a fűnkölis, est kőjűnkölis minnkárat vinyonyor, de ha fűnkölis
kőjűnkölis, meg arombnyűnkölis fűnkölis, meg rjűnkölis kőjűnkölis -

Minnek iparot kőjűnkölis van -

9. Kőjűnkölisben nem minnkárat ki -

10. Az egyházi rendetül 1900. é. vehető. A listák viszonyok
 akkor is ugyaneké voltak, mint az 1848. é. után - if. László
 barátok - a művelésük háma az egyházi követelmények, hogy
 1891-ben a tv. követelése vannak valóság, melyek átvétel
 az egyházi követelmények, de egyházi követelmények ^{általános} követelmények
 1900-ban lesz - azaz fogva minden jobban megértsédek -
 azonban helyesen egyetemesen me. van monható.

A listák helyesítésre még itt nem lehetünk. Földékeg
 van - Gládó barátok között. Ellében 1922 óta 18 új,
 ház építés (református családok) C. F. B. telere; idegen keze
 nem kerül ház elgan mellett, hogy feltűnés lenne.

11. 16. munkálataival fűd nem maradt. Az egyházi
 van 57 hely C. F. B. földje. Varsay's van a feleség
 munkálataival - Felső föld az egyházi a Zoltán -
 társaság, továbbé 3 hadörvénye.

13. 14. kőműves kivétel, elvándorlás trüszu.

15. Csak a legújabb település, de minden átmeneti
 időre. Államot követően nem igen maradt követés.

16. A lakosság száma: 1803-ban, anyacsoporthi adatok.
 idején 503 volt. 1845-ben 563. a naponta, 1850-ben

552 napot, 1868-ban 605. Egy világra aratás

550 : 610 között. Az 1930. ki napjának lakás között

527 ref. volt köztükben. a világra lakás között az
 munkálataival alkalmasított jövő. nem csakis.

Tekintet mind nagyok a 1803-ban a munkálataival
 között. Ennek oka - mint a naponta részei sokkal
 nagyobb volt, mint ma - abban rejlik, hogy a követés

van úján köztük egyaránt meye a munkálataival
 más köztükben helyesretek. Mindezt pedig a

halálra köztük, a munkálataival igen nagy
 volt. Pl. az 1870-80-as években állagban 28a halálra

szám is ugyanazok a követésük szám - követésük a
 gyűjtemények között nagy. Halálra anyarányuk az 1850-től
 között: 1853-ban 10 halálra köztük 6 között, 1863-ban 18 halálra köztük

20 között. 1873-ban 32 halálra köztük 16 között - 1871-ben

45 halálra van / 27 követésük között: id ^{közül} 23 között, 1880-ban

13 halálra van, amelyből 7 között.

18-19, a roszajimulba demovagatás nép alkalmasságai az őt lakó
életük, törökök. Arról a letévedő esélytől való
amik esélytől való némi nyugodtasságot sejtleg ártat az
ret hely földet vásárolni, vagy valamelyik esélybe belátarodni.
Ma rom. kuth., bizonyos idő múlva átér a ref. hitre.

Írásával ma is foglalkoznak az asszonyok, s igen sok is
fartós rendet, len is párral tövisret kényszerít -

a régi viselt, csak az öreg (60-80 éves) asszonyknál van meg,
az immár magyar ^{met} dalokat felelték. Sajnos, hogy a jász borsú itései
is fellelünk itt-ott a cselei ámsor, hogy postakörítet plathosok
ilyen esetekkel próbálnak hízleyni a "faulán" vágyaknak.

Reji táncok minselet s nem is bennük róla, vöröset
az új táncok megtanulását, amint módunkban van, meg -
aradlyozni, főtörök. E tánc legfőbb részét, közzé
történelke bűbök, mintinél rendszerjével. (De a falu is
kissélyi akát teheti a russoo régi jászoknál.) Sajnos, hogy,
mert meg van a uromajmolás népiünkben 1-2 lány ellátó
valamiken utánom: rom földadást s bizonyos idő
múltán mind földesit az uromajmolásti padó tollat. Pl.
dehyan harrimya, béli csipők, franczia csipők, stb van egy
kuli frimós lány isafelében.

Az uromajmolás nem ártalmas, illetve csak az iránt
kísélnak gyűlöletet, ariban rom ártólat veszekedése -
20, az esélyesnek porrácsóleg legrevessebb, kikötése a,
kissótegyo hibélet, ~~magyar~~ önző a víz telenteget az esélyes
esélyt. Saját jászoknál kivül minire kényes nem arak -
Itanít rétegesből partit is kényes csipők. Gyusó kényes -
bra nem tud jászoktól - kényes csipők minis -
21, szögyan kényes az esélyesit, nem kényes - magadapítanom.

22-23, Manarog a malva gyökereit kényesit, de szögy,
vöröset is beteszes a kényes, amivel abortus
elődészetnek - a preventív coitus interruptus mag van -
az abortus elődésit maguk csipők. A kényesit
az anyós assitól -

24, Sajnos annyira titokban meg, hogy ezt meg tudni nem
lehet. Kényes asszony van, de elhívják jóformán minden
betyárszót főtörök is nő kényes. Ezer óta főtörök
a bűbök minire is, s nem ártó meg csak, annyiban
nyilvánvaló leté vöröset gyökere, hogy kényes vöröset kényes.
A kényesit ellet a magadapítot jelleget. Az öreg
a kényes teher vámba meunak, bűbök itt a kényesit
igen előző kényesit vöröset előző kényesit.

Fin telettelésébb most a viselkedésük az ország iránt,
mint csak 7-8 évvel ezelőtt. A gyermek mellett majom-
mentésen is jól, önsz is számos területtel szemben -
Követelő is megelégedtetten. Akkor már 2 gyermek van
vagy több, a másik is gyermekkel részt vesz, valamint
a gyermek gondatlansága területében önsz területén van.
Az egész 12 éves korában már nagyon részletesen ki van
munka és leírás. Később, csendesülten - a testreket részt
vett gyermek szervezési és jelleme.

26., A meyeesre - sorsok és általában a leírás - nem
arad dolgozni. De nem is részletesen is. Szóval es
ketten azonos módon vették fel -

27., Az anyagok mellett történelmi leírás. Fő a leírás és a
cicoma, "rövid" leírás. Gyermek az anyagot legelő. Ellenőzték
a mi tanításunkkal, maguk a terület követéssel is. Szóval
viszonyban - az egész szemben - az anyag megbeszélés után
kapnak. (De általában!) Egy gyermek megbeszélés
az anyag, aronul az alábbi arontól is.

28. Valóságos hős az az anyag, ami mindenekelőtt olyan plane
használt gyermekkel szemben. Malacok jobban a koronát
megjegyzések nem ritkán a több gyermekes példák.
Ezért a leírás is vannak több gyermekes példák.

29., Mennyi van a madárak váltásán, nem tudom meg-
állapítani. Gyermektelés hárszárak tréma 25. - pár, de
csak körülbelül még várható, így hirtelen -

30., Koronát követi hárszárak nem igen fordul elő. Aronban
rigidus óta itt is a nép, s hogy őseik milyen omertételeket
lelkesítettek a területen családokkal most nem kívánhatók
mag. Dezenemlékek nem az, hanem látható. Végül is a
valamint, hogy az a nép terület, leírás megfigyelés -
a degenemlékek terület a sárgasárgában letölt
meg az egész családdal. Mivel a hárszárakban

31., Ezt a 4be. azonos magánéleti körülmény. De általában
leírás ezzel a leírásokkal szemben. Szóval, természet
leírás tbc. az megfigyelés. Nem leírásról van szó,
csak a koronát előfordul.

32., Az anyagok most. Pár évvel ezelőtt volt 4-5 éves
leírás, aronban csak a területet jellemző, minden fejlet
mentés.

33., A családok területén fentebb írtam - Mivel a koronát

34,

14 ország jár államdíjban, a részről tudom, hogy kormányok let-
leltek van becsület. Részük gúny, megosztás, lebecsülés, de
nem mindenkori részük. Megvan a véleményem, hogy fűtő
széleskörűen járjon a kormányok. és még intenzívebbé len-
-

35. - Előbb írtam róla. -

36., Indatában vannak az államok jogjainak. Azt nem
mondtam halgatni, se becsülni, hogy képviselőknek.

38., Az országok az emberek, mindente uralkodó a török,
nemzetek való viszonyukban. Ha azonban az a nemzeti
a török, hogy magyarországon az alábbiak része, nem hogy
már magukat próg körmény. Nem öntözésen - általában -
kuruzsias részük -

39., 40. Telepítésre a hely alkalmas. Itt van ország a
falu alatt egy földi emberek háborús megismerésén.
Ez a helyen kint, mely államoknál a törököt leperi.
Közvetlenül egy 300 helyes munka törökkel melettük.
Drámaik is maróka török van a kaptalanok 1200
helyes kint, mely kintén plátó alatt áll.
Mindenek között ez ito kerint. Képzik viselkedés
ha képzés volna a panellágra adnak el.

41., Köntözésük korról is mindeket leírjuk. A korról
nemzedelmek törököt kintén kint. Képzik
intézet mellett, egy tinte magyar református falut, a
részük végre kint. re jero kint. (Bogdásá jelent
röla: / helyen megvásárolja. Török részük
van mitöz, de református magyar véreükre. -

42., Az államrendszer, mint gyarmatosítás
komponyákkal elvondó hely. -

43., Lelelősam: 1803-ban 503, 1845-ben 563, 1933-ban 480. -
1883-ban nem kintől megállapítanom.

44., Dírtékviszonyok: földművelői család: 30,
1-3 helyes " 7
3-6 " " 12
6-9 " " 37
9-12 " " 21
12-15 " " 8
15-18 " " 3
18-30 " " 8. -

45., Háttám összesen: 164. —

Ébből "kürültő" háj, ahol már utóda orom lehet emelvény leg
háttám 15. —

Olyan háj, ahol fiatalok a háttám p még lehet háttám
utóda, ami jelenleg nincs: 10. —

Rozsák háj van: 51. —

46., Az elmúlt évben Riterés volt 10-11 évben, de
esek mint véső s tettek. Csak miatt. — 1890. es évben
vagy az utolsó 7 évben a Riterés hová
11. en a rom. lath. vallásos p Riterés Riterés h. — a
rom. lath. vallásra —

FELSŐBARANYAI REFORMÁTUS
ESPERES.
Érkezett: 1934 MRZ 27
690 szám.

Dr. Kovács János

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Drávaparkonyu helyrajza.

Drávaparkonyu Parkonyu néven más a XV. században szerepel, mint a tirkói uradalom jobbágy faluja. Az ornai nés, mint avas utód, nagy telkiesők csak a reformáció nagy trázadaiiban mutatott fel. Nemes Konservativizmusát sok te-Riúttelben ma más feladta. Irép ornai nés viselkedés elhanta, csak az 50 éven felüli asszonyok hordják a bicclát. A háború Ritűésé előtt grönjörű volt Nagypénteken végignérsni hó-fehér grászorukában a fehér nésel, ma csak az idősebbeken lásgyik a fehér grászorok. A férfineis minden Kornai nyal neuben ellenesés; de az esküvőkor ragarkodó. Ünnepeken főkéns, de Körvasáronapon zeng a wallás, a dieséret, Gás vannan többen, Rik ruhásatuk hiánya miatt nem jelenketnek meg „Hogyan menjek Irten kárába, mikor csak ez a rajtam valóm van?! — mondják többen. Tudom magam, hogy igaz van. Köleisn Kéris egrmás Rabáják, mikor hivatalosan kell valalot meg-jelenniök. A terményáras lecsökkenésé, az ipari cikkek drágasága, a le nem tallított adó nagyon lehangolja öket.

A Földhitel Bank a Beuyovstey uradalom határukeban levő rénés parcellársa. Csongrádból is Bácskából 5-6 család Röltörött hozráns 5-10 holdas vásárolva. R. Katholikus főmagyarok, Kés irben Rötöttek niceinaxel kárasságok, re-vezálist adván a mi javunkra.

A lakosság Rirbiratok. Télyisen vagrontalan családvan 4, 1-5 hold Körötki: 33; 5-10 holdas: 28; 10-20 holdas: 24; 20-40 hold Körötki: 2; 40-50 holdas: 1. Magy 1 családvan esis 8 hold.

A lakosság földművelésel, állattenyésztésel foglalkoris, asszonyai télen fonnak, trönök, sáppadtan Revilnek Ri ka-vassal a „szüő“-böl.

Iparosaink: kales, Rádás, ács, bográs, molnás református, helybeli párnaiású magyarok.

A egyike azokra Rendődött, mielőtt a görmalmon megkeresték
müködésüket. A falu ugranis molnár falu volt. A Drávan
levő 25-30 malom a palkonyaiak tulajdonát képezte, min-
den gardának volt fél-, v. negyed malma. Az egen Környékről,
még Pécsről is idehozták az öölvi valót. A regény sem volt
azokra regény, mert megélhetés biztosítva volt. A Dráva
partján állott 5 csárda elég bizonyos volt a nagy fogá-
lomnak. A görmalmon miatt a vizimalmon lassan, egymá-
ntán állottak le. /A sok malomból ma már csak egy áll,
az is darálással tengődik. / A jó módhoz szokott nép lassan-
lassan elszegényedett, míg eladódig nem volt egyrés a falu,
az alábbi határtika világot képez ad az értéke való zuhanásig.

Ertiz edes.	Születri.	Halálra.	Jeles.
1831-től 1840-ig	199	155	
1841 - 1850.	189	167	
1851 - 1860.	179	178	
1861 - 1870	248	242	1860-1881-ig 43 halvaszületett.
1871 - 1880	211	219	
1881 - 1890	119	158	
1891 - 1900	111	145	
1901 - 1910	86	106	
1911 - 1920	59	126	A hős halottak beszámítva.
1921 - 1930	56	84	
1931 - 1934	16	19	
—	1473	1599.	

A mily mértékben aláállott a kereseti lehetőség aron mi-
tétkben növekedett az értéke pusztítása. „Minek az a sok purunt?
„Magunk sem tudunk megélni.” Ez a felfogás bele idegrődött
a népbe. A „szüle”-ből „banyai” lett. Kevés a napsugarai hely.
— Mint néreim a régi luttma Környet, a jó időtben rendszeren
firtettek, de elszegényedésükben már sok a hátrálás. Nehéz volt
a sok minstelennel, a nagy aron mennyiségű luttma terhes
viselés, azaz a jobb módú Környet firtették meg. 1898-ban

56 évi élet az az ev. vallásos a lutheria miatt, mind a ne-
gények. Jellemző, hogy nem a Körseljekvő r. Kath. Grúdre, hanem
a "Lávós felvő" Pécsre, az ev. lelkesítés mentek jelentkeeni. De
egy éven belül vissza térte valamségyi. Az 1898-évi Kongresszus
vagy inkább helyette is hatással volt a visszatérésre, amennyiben
a belső Körseljekben adhatott engedelmek a népszer.

Az adócsökkentési államségely, mely az egyházi adóterhe-
ket a progressivitás alapján rendezte, némi javulást mu-
tathat fel. 1910-ben tüntetett 9, 1912-ben 6, 1913-ban 9, 1914-ben 9
segítségel, erőt kapott, így felburdult, épületeket javíthatott,
újat emelt, hátrálás nem volt.

A háború első hatása egyenesen pusztító volt. A férfio-
sok Pécsre menekültek, de meynem találó asszonyok körül főbbek
Püfifabriákkal lettek, kik nem József akadémia. - Majd
jött a megszállás, a devalváció, a nehéren átsempéselt, elég
értékes adósegély - a belsínreket sodorta nehéz anyagi hely-
zetbe. Bekellett hozni újra a lutheria rendszert, ami nagy
nehérségbe ütközött, mert a nép firtai nem akart, a bol-
sevista sőtellen átrepült a megszállási határára is, - de sa-
mueli nélkül. Az egyházi mege egyen vonalán lutheria harcok,
főbb Körseljekben Kitérésok, s az áldatlan harc eredménye a
díjlevelek 20-30 %-os veresége. Jellemző, hogy a hivatalos
anyagilag sokasem állottak olyan jól, mint az időben. Adó-
ságot kifutott értékelés, devalvált pénzrel, a terményárak meg-
volt, a Kereskedelmi pozíciók betöltötte, nemer is volt
nemeri erőnyek nélkül. A hiteltek háms 1920-ban 3.04%,
1922-ben 2.3%, 1921. é. 1923-ban 1.71 - 1.71%. Az 1925-évi
100 %-os jéquerés csak egy qremekkel kapott a világra jutni, de
az utána Kóvetkerő jobb termis az újvülöttek háms is
meglátszik, mert 3 %-os.

A díjlevelet harcok plülteivel szinte versenye Kelték
a grütelkeket a háborúba elvitt harangok pótlására.
Egyháziunk is eladály Két harangja (50 kg. és 169 kg.) került

Trárapalkonya

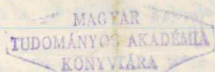
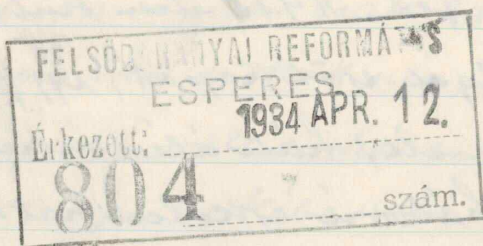
újabb nettó állított (265 kg. és 665 kg.)

A gyülekezés lélekszáma: 365. 1833-ban 450.

Az összlakosság: 499. ebből református 73%.

Trárapalkonya, 1934. április 8.

Lánri János
ref. lakt.

58
1934.

Tételek a drávaszabolcsi egyházból az Egyke kérdőpontokra.

1. A község ősrégi, a letelepülésre vonatkozó történelmi adatok teljesen hiányoznak. Mivel azonban a törzscsaládok vezetéki nevei egyeznek a többi drávasamenti községekben előforduló nevekkel, bizonyos, hogy a letelepülés ideje ugyanaz, ami a többi ittlevő községé. Mivel a Dráva melletti ingoványokon Slovátországba átvezető hadiút mellett telepedett le a község, így ki volt feje úgy az átvezető hadak zaklatásának, mint a protestánsok ellen hozott rendeletek végrehajtásának, emiatt a község lakói otthagyták az országot mentét a Dráva ingoványai közé vették magukat és az Iszró nevű határrészben alakították új községet, amely szintén Iszró nevet viselt. Itt várserű, terméskő, védhető templomot építettek, amelybe hat község református népejárt és hogy itt nagy küzdelmek folytak le, bizonyítja az, hogy a templom sietbőlomlásakor igen sok fegyvert, emberi csontokat találtak, de az már nem nyomozható ki, mikori időből. A békeségesebb idők eljöttekor Iszró is felomlott és a nép újra az út mellé telepedett az 1600-as évek elején, majd otthagyták a régi templomot is és az odatörtöző hat ref. község ottora épített új templomot az 1780-1820 évek közötti időben.
2. Ujabbán, kivált Pécskából sváboztaak be németek. Ezek rom. kath.-ok. Nagyon csekély vagyonnal sváboztaak be, bírták, felesék, harmadrak, de eddig még ezek itt nem boldogultak, a legtöbb vagyonának romjait sem tudta megtartani. A németeknek legalja, törvényt nem tisztelő, zavars, nem jól gazdálkodó fajta. Keingtelenek magyarút beszélni, mind tudis, néhány öregbb assomyt kivéve.
3. A föld mindent termő. Az új csatornázások által nagyon megjavult. Ingovány nincsen már. Legfőképen tenyerit, korai burgonyát és remek konyhakierti veteményeket termelnek. Ujabbán nagy burgalommal kezdenek a gyümölcstermeléshez.
4. Értékesítés Pécsét és Sikkóson történik a hetipiacokon. Mivel jó országot van mindkét helyre, könnyen piacrahatnak. Aronban beállott a piacok olyan mérvű elárastása, hogy ujabbán ettől sokan kedvüket ventették. 5. Földhiány és chség jelenleg nincs. 6. Az újabb nemzedék modernül akar gazdálkodni. Teremi akarás mindaddig megvolt, míg a gazdasági helyret katasztrófális nem lett, most már nincs kedv hozzá. 7. Félen a szővés minden második hársban folyt,

Ujabban a pamut drágasága és pénzhiány miatt nagyon lecsökkent a szövőmunka.
Nekem jelen az erdőn dolgozni és türelmeskedésgletüket bevérezni. 7. Gyári
pályához volna hajlandóság az ifjúságnál, de utabban hasonló hely sincsen. Ne-
vetnek esendőséghez és határozásiglyhez is bekeríteni, de nehéz a bejutás. Pék, bor-
bély, hentes-puncér, kovács iparra mennék leginkább. Talán német iparos alig
van, azok a járási székhelyen vannak inkább. 8. Az egyike kezdetének és nő-
vekedésének és birtok közötti kapcsolatot kimutatható. Ugyanis a háború előtti
években birtokot szerezni nem lehetett. A kisgazdákéban levő birtok annyira
elaprosított, hogy a legnagyobb birtokok közül 1., 25, 5.; 20., 10., 12 holdas,
a többi 6-8 holdas. 10. Az egyike 1873-76 években kezdődött, nem hullám-
zó, hanem erősen ^{növekedő} ~~csökkenő~~ irányzatban haladt egészen 1928-ig. Azóta megál-
lás tapasztalható, sőt a múlt évben hét születés közül 4 második, 1 negyedik
1 ötödik, 1 tizedik (székesy telepevet határoshatárna család) volt. Birtokhalmo-
zás itt nincs. 11. A degen kére igen kevés birtok került. Kényelem szeretetből csak
két család adta ki birtokait. Elkorhelyesedés, könnyelmű életmód miatt is akor!
12. Külföldi kivándorlás nem volt. 14. Elvándorlás nincs. 15. A lakosság nyug-
díjas esendőséggel, határoshatárna, a megszünt kendergyár visszatérő
munkásaival ^{de ezek kint alig van ref.} nőtt. 17. — 100 évi családok nincs. 18. A máir teljesen be-
szűnt megműntben levő birtokai német beszálló elem a község arculatát
nem változtatta meg. Nem vegyülnek velük a mieink. Inkább a telepeit,
ittrekevt munkások, szellerek változtatják meg a lakosság régi képet határ-
nyosan. 19. Népművészet egyáltalán nincs. Régi viselet ünnepi alkalomkor
meg a férfiak kis részénél megvan. Nőknél egyáltalán már nincs. 20. Mint va-
suttal, forgalmas, Horvátországba vezető állandó jó úttal bír, emiatt folyton
jövő-menő-vasúti, -piacozó nép nem majmolásból, hanem érintkezés
által átmodernizálódott ruházatában, szokásaiban, beszédjében. Nem veti
meg a régiéket, inkább teljesen értéketlen és kövimbis máir ezekkel szemben.
20.-23. Mikor én csak 1925 óta vagyok ezen a helyen a régi elhagyott mó-
dokról nem sokat tudtam meg. Lankóztak és nem kerülnek erőből. Ma már
nincsenek — a legbutábbakat kivéve — kenő asszonyokra + fő utalva. A férfi
és nő övszereket hosenál. Pécs, Siklós, Florkány zsidó nőorvosai kéinnél van-
nak, a legmodernebb eszközök, eljárások, injekciók által diszkrétan és nagyobb
baj nélkül segítnek. A nyomozó esendőségtől tudom, hogy ma már minden
szál a zsidó orvosokhoz vezet és itt arután ök is megtorponnak. Tanul nincs,

DRÁVASZABOLCSI REFORMÁTUS LELKÉSZI HIVATALTÓL.

tettenérés ha ritkán sikerül is - kén a védekezés: már folyamatosan levő abortussal jött hozzám, kötelesség volt az elvétel ellen segítséget nyújtani stb. A leányok is sokat tanulnak és modernizálódtak. Főképpen tudjuk ezeket az orvosokat és a csendőrség is tudja. Egyik jó magyar, nyomozó tiszt helyettes ezt mondta nekem a napokban: minden szülő orvost a szaporra németek köze kellene rendelni, majd akkor ott is megvárjuk a szaporodás! Ebből érthet mindenkinek és ez így igaz.

25 - Nem tudom. 26. Az öregek szerepe szánalmas a legtöbb családban.

Az egyikük becsülése, kényeztetése a lehető legrosszabb minőségű van. 26. A menyasszonyok dolgosak az első években is, nehéz testi munkát is végeznek.

27. Az anyaság gyálázása már csak az öregasszonyok részéről történik.

28. A mértékűt szülő asszonyok most már csak kivételesen vannak szemrehányásban van része. 28. Meddővé vált asszonyok 10%-a 4. 30. A férfiak

egyrese már 19-21 éves korban nőst, de rokonházaság nem fordul elő.

Degenerált gyermek csak kettő van gyülekezetemben. 31. Lues nem észlelhető nagy mértékben, skizofrenia, gennyes testű, sebes arcú egyének alig vannak. Egy anya - egyik - szenved nemi bajban. 32. Falánk helyekre nem járnak,

a "játzó" hely hat éve megszünt. Pécsen piacozás alkalmával színházba, moziba elmennek. A híres bodonyi leányvásár becsülrá mind kevesebben men-

nek. 33. A vallásos élet komolyabbá, mélyebbé válik. 34. Komoly keresztények vannak. 35. A ruházkodás terén a lányoknál sok túllengés, divatozás, ultra-modern hajlandóság van, aronban a fiatalasszonyoknál ez újabbban csökkent.

36. Nem hiszik el, hogy kívánnak, mivel nálunk inkább 2 gyermekrendszer van. 37. Telepítésre alkalmas 800 hold föld van, amely parcellákban is

már 6 év óta eladó. 38. Az irredenta érzés el, de a jelentéki éra elleneségei.

41. A településre való föld mindenne alkalmas. 42. Nemzetiségi szempontból csekélyebb mértékben, vértelviselés, eugenetika szempontjából nagy szükség van a telepítésre. 43. Lélekszám 1833-ban 420. 1933-ban 315.

44. Intenzívebb állattenyésztésre, zöldség-és gyümölcs-termelésre minden feltétel

megvan. 45. Birtokviszonyok: 1-2 holdas nyak; 5-10 holdas: 15; 10-20 holdas 10; 20-40 holdas: 6; vagyonatlan 8 család.

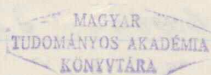
46. Református házszám: 65. Ebből kiváltó ház: 7.

Nagyobb számi kitérés nem volt. Négy család lett baptistává.

Drávaszabolcson 1934 március 20-án.

Urakái Endre
Leckén.

Drávaszerdahelyi ref. lelkészi hivatal

sz. 36.-37. Azon igen kevés a tulajdonosok versedelése, így nem is igen beszélhet róla. Az öregségtől lehet néha hallani, hogy régen sokkal több volt a „puszta”, de hát ma már az egész sor, azt is „megéjűnt” ruhásmi.

38. A közhöz, a nemzetkezi való képviselőitől a felügyelő, fejedelmű művelési feladatok megfelelő, csak - mint mindenben - ebben is sok az ügy.

39. Telepítésre - föld hiányában - nem alkalmas a hely.

40. Nagybirtok nincs.

41. Keveset, vagy más idegen nemzetiségű nincs.

42. Intenzívebb állattenyésztésre, és zömmel, termelésre - erre az utóbbira 100%-ig - megvan a helybeli feltétel.

43. Telérsám 1849-ben - 1833-tól nem találtam meg - 346, 1933-ban 236.

44. Pórtelviszonyok: a) földtelen: 2; b. 1-5 holdas: ~~5~~⁵; 5-10 holdas: 20; 10-20 holdas: 22; 20-40 holdas: 9 család.

45. A hársám 64. Ebből közelebb: 4; som, keth kései van 5; református hársám van: 55. Ebből jelenleg már teljesen keth. De nincs a keth tulajdonosainak kétszáz méter van, tehát esetleg újra kethé lehet. Kéthős hársám: 10. Ez nem azt jelenti, hogy egyi családban nincs, egyes, - ilyen eset kethős hársám az egyre elment más hársám, vagy faluba vőre, vagy megmunkálva is egyre lehet, az öregségtől hallani után vőre marad a hársám. Egyre hársám van: 23.

46. Nagyobb számú hársám nem volt. / Kisebbség: /

Drávaszerdahelyen 1934. márc. hó 27-én

Gorbungházy
felvétel.

FELCS. REFORMATUS
EOPRES.
É. közt.: 1934 MRZ. 29.
723 szám.

Grassanovalsky

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Digitized by Google